

IUNIE, CÂND E MULTĂ LUMINĂ

„Amintește-ți ceea ce ți-a făcut ție Amalek!” (Deuteronom, 25. 17). În fiecare an, când vine vara ne amintim. Auzim roțile trenurilor de marfă, care plecau spre Auschwitz cu evreii din Ardealul de Nord. Spunem Kadiș pentru ei, pentru comunități întregi prefăcute-n fum. Au fost singuri sau aproape singuri în drumul spre moarte. A spus-o, la comemorarea din acest an, un mare istoric neevreu din Oradea. Au spus-o fotografiile din „Albumul Auschwitz”, făcute de naziști în momentul trierii, care pot fi văzute în expoziția deschisă, acum, la Satu Mare. Au spus-o licăririle lumânărilor aprinse de puținii supraviețuitori – „tăciunile smuls flăcărilor” – din atâtea orașe din nordul Transilvaniei. Restul - cifre. Oameni gazați și arși în cuptoare, din această parte a României, sub ocupație ungară fascistă: 18 000 – Cluj; 30 000 – Bihor, inclusiv Oradea; 14 000 – Satu Mare... Și rândurile supraviețuitorilor se subțiază din ce în ce. Și dacă astăzi, când ei mai există încă, se fac auzite atâtea voci care contestă Holocaustul, ce se va întâmpla când ei nu vor mai fi? Vorbim contra urii. Scriem contra urii. Scriem împotriva fanatismului. Fanatismul duce la aversiune față de tot ce e diferit și asta nu e numai împotriva evreilor.

Deportările evreilor din această parte a țării, cauzate de excesul de zel al autorităților maghiare fasciste, când era limpede pentru oricine că „Reich-ul de o mie de ani” al lui Hitler e țândări, s-au săvârșit în mai – iunie, când e multă lumină. S-au executat fulger. Spunea un erudit al obștii noastre, azi, aproape uitat, Marc Clarian z.l., care a avut privilegiul să stea de vorbă cu Simon Wiesenthal, că a sosit momentul ca „Sefer Hașoa” să devină o a treia Carte a Cronicilor. Era vorba de un calendar afectiv, elaborat de Wiesenthal, cu cele 12 luni, 365 de zile ale sale, în dreptul fiecărei zile fiind notate toate durerile poporului evreu petrecute în acea zi, dureri ce nu pot fi și nu trebuie să fie uitate. Să ne gândim la ultimele zile ale aceleiași luni: Iași, 1941. Doi copii ascunși de furia pogromului - povestește domnu' Ghiltman, președintele comunității - văd cum mama, tatăl și fratele lor sunt uciși chiar în fața casei. Oare Tablele sparte ale Legii să fie numai metaforă? Și un fapt complementar „Calendarului” lui Wiesenthal: Simon Dubnov a continuat să scrie la „Istoria mondială a poporului evreu” până în ziua în care a fost ucis de naziști. Iunie - o lună de copleșitoare aduceri aminte.

IULIA DELEANU

Comemorarea
a 67 de ani de la
deportarea evreilor
din Cluj și din
Transilvania de Nord

PAG. 3-4

„Ruth îl întâlnește pe Boaz”
de Thomas Matthews Rooke
(1842–1942), Tate Gallery,
Londra.

AGENDA PARLAMENTARĂ

● Pe agenda parlamentară a deputatului F.C.E.R., dr. *Aurel Vainer*, s-au înscris în acest interval de timp multiple și diverse activități: • participarea la reuniunea Inițiativei Central Europene – Dimensiunea Parlamentară (ICE – DP); • întâlnirea Grupului Parlamentar al Minorităților Naționale (GPMN) cu primul ministru *Emil Boc*; • colaborarea GPMN, UDMR, PDL pentru elaborarea proiectului de lege privind Statutul Minorităților Naționale din România; • marcarea, în Parlamentul României, a Zilei Naționale a Israelului; • primirea, alături de alți colegi parlamentari, a comisariatului UE pentru Piața Internă, *Michel Barnier*, la Parlamentul României; • întâlnirea cu o importantă delegație a Parlamentului Franței; • în perspectivă imediată: participarea la o nouă ediție a Conferinței Internaționale a Parlamentarilor Evrei, la Ierusalim.

● Între 19 – 21 mai a.c., deputatul F.C.E.R. a făcut parte din delegația parlamentară a României la reuniunea ICE – DP, de la Belgrad. În intervenția pe tema relațiilor economice între cele 18 țări membre ale ICE – DP, domnia sa a subliniat necesitatea sprijinului acordat de țările membre ale UE celor care încă nu au această calitate: Croația, Serbia, Muntenegru etc., a inițierii și adoptării de legi noi, care să favorizeze schimburile economice, comerciale, turistice, culturale între țările ICE – DP. Dr. *Aurel Vainer* a apreciat intervențiile coordonatorului național sârb al ICE – DP, *Zoran Popovic*, și ale conducătorului delegației poloneze, *Jenny Sepiol*, considerând că ele oferă o imagine completă asupra viitorului organizației. A arătat că ICE – DP este cea mai veche formă de cooperare regională, model pentru astfel de inițiative, potențial actor-cheie în Europa centrală, de est și de sud-est pentru asigurarea stabilității și securității în regiune. A propus: • cooperarea ICE – DP cu UE, prin semnarea unui acord între această organizație și Comisia Europeană; • o strategie de promovare a Regiunii Dunării a UE, instrument excelent ca ICE – DP să joace un rol important în Europa. *O parte din ideile intervenției deputatului F.C.E.R. s-au regăsit în Documentul final al reuniunii, în care s-au adoptat hotărâri privind dezvoltarea activității ICE – DP, autentic pod pentru noi inițiative și colaborări.*

● Cu prilejul vizitei, în spiritul și litera Acordului între GPMN și PDL, a primului ministru *Emil Boc* la sediul GPMN, au fost trecute în revistă problemele politice curente. Au fost exprimate opiniile Guvernului și ale deputaților GPMN, deputații

având posibilitatea să supună atenției primului ministru solicitări ale organizațiilor de minorități naționale pe care le reprezintă. Deputatul F.C.E.R. a cerut sprijinul Guvernului pentru reabilitarea unor sinagogi, temple (Rădăuți, Tulcea, Siret) și cimitire din țară ca și pentru realizarea unei grădinițe F.C.E.R. pentru copiii din București. Dr. *Aurel Vainer* a mulțumit pentru ajutorul acordat renovării

durată istorică. Domnia sa a propus să se introducă în sistemul instituțiilor statului Autoritatea pentru Minorități Naționale (AMN), subordonată Parlamentului, prin care minoritățile naționale cu reprezentare parlamentară să-și gestioneze propriile probleme cu mai puțin amestec din partea Guvernului. În fapt, AMN ar urma să înlocuiască actualul DRI, subordonat Guvernului prin Secretariatul General al

Templului „Leipziger” din Roman, a cărui reinaugurare urmează la aibă loc la 24 iunie a.c.

● În discuțiile cu membrii Coaliției, pentru elaborarea proiectului de lege privind Statutul Minorităților Naționale, s-au introdus toate elementele specifice care definesc o comunitate pentru a fi minoritate națională, în afară de limbă, cultură, religie. Dr. *Aurel Vainer* a arătat că avem, pe lângă datele sus-amintite, și tradiții de mare valoare, cu apreciable

Guvernului. „Destinul mai bun al minorităților naționale ar urma să fie astfel asigurat de voința tuturor partidelor politice, nu doar de a celor aflate la guvernare”. În același timp, Consiliul pentru Minorități Naționale ar urma să-și continue activitatea ca organ consultativ al AMN.

● De *Iom Haatmaut* – Ziua Națională a Israelului, dr. *Aurel Vainer* a avut o intervenție în plenul Camerei Deputaților. „Proclamarea independenței, acum 63 de ani, a Statului Israel este un moment

istoric de mare însemnătate în istoria multimilenară a poporului evreu. Atunci când și-a proclamat independența, Statul Israel a apărut și ca un *stat autentic democrat*. De atunci și până acum, 12 locuri sunt rezervate în Knesset (Parlamentul israelian) deputaților arabi, cetățeni ai Israelului, care au dreptul și folosesc absolut liber în Knesset limba lor maternă, araba. România a fost printre primele zece țări care au recunoscut Statul Israel. Israelul a cunoscut o evoluție deosebit de semnificativă sub raport economic, demografic, social, diplomatic. Oamenii au muncit și muncesc ca Israelul să fie un stat înfloritor. Toate religiile au drept de cetate, fără deosebire”. „Relațiile cu Parlamentul României sunt, de asemenea, deosebit de bune”, a spus deputatul F.C.E.R., amintind activitatea Grupului Parlamentar de Prietenie România – Israel, vizitele din ultimii ani.

● Deputatul F.C.E.R. a participat la dialogul interactiv între parlamentari și un înalt oaspete, comisarul UE pentru Piața Internă, *Michel Barnier*, pe tema evoluției Pieței Interne din România în contextul crizei economice globale. Un punct important al discuției a fost legea, recent adoptată în Parlamentul României, a parteneriatului public-privat. Comisarul UE și-a exprimat opinia că unele prevederi din lege nu concordă deplin cu prevederile similare din alte țări membre ale UE. Drept urmare, pe agenda de lucru a Parlamentului, s-a introdus dezbateră privind îmbunătățirea legii, în concordanță cu reglementările UE.

● Dr. *Aurel Vainer* a participat la întâlnirea de la sediul Parlamentului cu o importantă delegație de parlamentari francezi, însoțiti de E.S. *Paul Henri*, ambasadorul Franței în România. Deputatul F.C.E.R. a evidențiat specificul legislației românești, potrivit căreia organizațiile de minorități naționale cu existență îndelungată în țară, printre care și F.C.E.R., au drept de reprezentare parlamentară.

● Între 27 – 29 iunie a.c. se va desfășura la Ierusalim o nouă ediție a Conferinței Internaționale a Parlamentarilor Evrei. Se scontează participarea a circa 500 de personalități din întreaga lume. Vor fi abordate subiecte de maximă importanță vizând existența și dezvoltarea Israelului, formule de soluționare a coexistenței cu țările arabe vecine, în speranța unor posibile evoluții favorabile de democratizare a regimurilor din aceste state. Vom reveni pe larg, în numărul viitor al revistei.

IULIA DELEANU

AM CONSEMNTAT PENTRU DUMNEAVOASTRĂ

La reuniunea Comitetului Director (CD) din 3 iunie a.c. au fost aprobate: • măsuri speciale privind participarea populației evreiești la recensământul populației din România, din octombrie a.c., dat fiindcă recunoașterea, fără abțineri, a apartenenței etnice este legată de subvențiile alocate fiecărei minorități naționale, care se fac ținându-se seama de numărul populației; • majorarea baremului pentru asistați, cu aplicare de la 1 iulie a.c., la suma de 1200 lei pe lună, de persoană; • condițiile de acordare a calității de asistat și categoriile de ajutoare; • detalierea în scris, pentru membrii C.E.B., a sistemului de ajutor gospodăresc; • crearea Centrului Iudaic F.C.E.R. de Editură și Publicistică („Hasefer” și „Realitatea Evreiască”, cu un director unic); • organizarea evenimentului prilejuit de plecarea definitivă a Marelui Rabin *Menachem Hacohen*; • vânzarea unor bunuri imobiliare ineficiente, situate în locuri lipsite de avantaje pentru menținerea lor; • reamenajarea spațiilor libere de la fostul Cămin „Martin Băluș” ca spații de locuit spre închiriere și închirierea fostului complex alimentar din același ansamblu; • participarea coordonatorului pe țară pentru educație iudaică, *Edy Kupferberg*, la vizita de documentare și schimb de experiență, de la Salonic (Grecia), a membrilor Comisiei DRI pentru învățământ și tineret, între 21 – 27 iunie a.c.; • deplasarea în Israel, la Conferința Președintelui Israelului, a președintelui CE Arad, ing. *Ionel Schlesinger*, și a președintelui C.E.B., *Erwin Șimșensohn*.

CD a luat notă de: • informarea despre întâlnirea Marelui Rabin din Sculeni cu membri ai CE Iași, conducerea F.C.E.R. fiind reprezentată de secretarul general, ing. *Albert Kupferberg*; • deplasări în străinătate (președintele CE Timișoara, *Luciana Friedmann*, la reuniunea evreilor originari din acest oraș în Israel; consilierul președintelui F.C.E.R., dr. ing. *José Blum*,

la expoziția „Jewish Avantgard Artists from Romania, 1910 – 1938”, la Amsterdam; președintele F.C.E.R., dr. *Aurel Vainer*, la lucrările ECJC, 27 – 30 mai a.c.); • prezentarea privind stadiul îndeplinirii deciziilor CD cu termen scadent la 3 iunie 2011.

Au fost analizate: • propunerea de regulament intern al F.C.E.R., prima variantă, în acord cu modificările aduse de Codul Muncii, prin Legea 40/2011, constituindu-se un grup de lucru privind specificul activității F.C.E.R., respectiv, angajați cu contract de muncă sau convenție civilă și voluntari; • informarea despre aplicarea hotărârii de recorelare a retribuțiilor în comunități, prin constituirea unui grup de lucru condus de secretarul general, ing. *Albert Kupferberg*, care va prezenta situația salariilor președinților de comunități și responsabililor de obști, rezultată din aplicarea recorelării retribuțiilor în funcție de „clasificarea multicriterială a comunităților”; • necesitatea analizei de către Oficiul Resurse Umane a posturilor din comunități; • emiterea de către Oficiul Juridic a deciziei privind recorelarea retribuțiilor din comunități spre aplicare; • efectuarea de analize speciale de către C.E.B. și DASM a categoriilor de angajați, în vederea aplicării sus-amintitei recorelări de retribuții.

CD a validat numirea lui *Liviu Lăcătușu* ca președinte interimar al CE Deva și a lui *Hero Steimberg* ca președinte interimar al CE Huși, până la organizarea de alegeri statutare. A fost acceptată demisia administratorului CIR Cristian, *Puiu Bogdan*, în urma abaterilor acestuia, constatate la procesul de verificare a documentelor financiar-contabile pe 2010, șeful Sectorului CIR al F.C.E.R., *Ivan Trușter*, fiind sancționat.

Au fost rezolvate cereri și probleme de administrație la F.C.E.R. și în cadrul comunităților.

Ing. NILU ARONOVICI

Întâlnire a organizațiilor evreiești în problema Durban III

Cele șase organizații evreiești, membre ale Parteneriatului pentru Combaterea Antisemitismului, au dezbătut, în cadrul unei întâlniri, problemele legate de viitoarea reuniune Durban III, care va avea loc în septembrie a. c. la New York. Cum reuniunea, la fel ca și cele precedente – Durban I și Durban II –, va avea un caracter antiisraelian, iar SUA și Canada au declarat deja că nu vor participa, la întâlnire s-a decis adunarea de mai multe informații și poziții ale organizațiilor evreiești europene și internaționale (Congresul Evreiesc European, Congresul Mondial Evreiesc, B'nai B'rith Europa) și ale altor foruri. În consens cu toate datele cunoscute, la următoarea reuniune a celor șase organizații se va elabora și adopta un plan de acțiune. (E.G.)

EVREII CLUJENI DE-A LUNGUL ISTORIEI

Cea de-a 75-a aniversare a F.C.E.R. a prilejuit o inițiativă deosebit de curajoasă și valoroasă a conducerii Comunității Evreilor din Cluj, de a organiza un simpozion despre istoria și rolul evreilor din acest oraș de-a lungul anilor. Evenimentul a fost realizat cu sprijinul F.C.E.R. și al Institutului de Ludaistică și Istorie Evreiască "Dr. Moshe Carmilly" din cadrul Universității Babeș-Bolyai. Intitulat "File din istoria evreimii clujene", simpozionul s-a desfășurat în zilele de 26-27 mai a.c., la care s-au adăugat, pe 29 mai, ceremoniile legate de comemorarea a 67 de ani de la deportarea evreilor din Cluj, care au avut loc în Templul Deportatilor.

Lucrările s-au desfășurat în fața unui public numeros, atât din Cluj, cât și din comunitățile evreiești din Satu Mare, Oradea, Târgu Mureș, București. Au răspuns invitației: E.S. Dan Ben-Eliezer, ambasadorul Statului Israel, E.S. M. Szilagy, consulul Ungariei, consilier prezidențial Peter Eckstein Kovacs, prof.univ. Ladislau Gyemant, decanul Institutului de Ludaistică din Cluj. F.C.E.R. a fost reprezentată de președintele dr. Aurel Vainer și de Eduard Kupferberg, coordonatorul pe țară al Programului de Educație Iudaică „Talmud Tora”.

Este necesară cunoașterea istoriei evreilor din toate zonele țării

Simpozionul a fost deschis de dr. Robert Schwartz, președintele Comunității, care i-a salutat pe cei prezenți. În cuvântul său, E.S. Dan Ben-Eliezer a subliniat rolul important jucat de evreimea din Cluj, scoțând în evidență faptul că acest oraș a fost un important centru al sionismului. El a salutat activitatea F.C.E.R., care a împlinit 75 de ani, precum și excelențele relații dintre România și Israel.

Președintele F.C.E.R., dr. A. Vainer, a arătat că simpozionul se înscrie în seria evenimentelor ce marchează cea de a 75-a aniversare a Federației și este bine venit, deoarece există lacune în cunoașterea istoriei evreilor din Transilvania și din alte zone ale țării. El a atras atenția, printre altele, asupra declarației evreilor din Transilvania din 1918 care, împreună cu alte minorități, au salutat unirea cu România.

Pericolul dispariției în viitor a studiilor iudaice din universități

În cuvântul său, prof. Ladislau Gyemant a apreciat inițiativa comunității de a organiza o asemenea conferință despre istoria foarte interesantă și tragică a evreilor clujeni. În activitatea sa de 20 de ani, Institutul de Ludaistică din Cluj a înregistrat succese în cercetarea istoriei evreilor din această zonă și din Europa centrală și de est, aceasta cu sprijinul Universității Babeș-Bolyai. Din păcate, este posibil ca această întâlnire, această manifestare să fie ultima deoarece, potrivit noii Legi a educației, vor dispărea studiile iudaice, a atras atenția vorbitorul. M. Szilagy, consulul Ungariei, a subliniat importanța simpozionului pentru românii, maghiarii, evreii și alte populații care trăiesc în această zonă, deoarece cunoașterea istoriei comune este necesară.

Prima sesiune de comunicări a cuprins lucrări de istorie propriu-zisă. Astfel, prof. L. Gyemant, în comunicarea "Evreii din Cluj în perioada emancipării", a făcut o

amplă trecere în revistă a începuturilor Comunității Evreilor din Cluj, protestele și obstacolele ridicate de locuitori ai Clujului împotriva stabilirii lor în oraș, drepturi depline fiind obținute abia după compromisul ungaro-austriac din 1867. În studiul "Viața instituțională a comunității evreiești din Cluj", Attila Gidó, cercetător la Institutul pentru Studiul Problemelor Minorităților Naționale, a prezentat dezvoltarea învățământului evreiesc, a vieții culturale, rolul și influența numeroaselor personalități evreiești, sionismul și instituțiile sale, activitatea politică a evreilor și poziția grupului asimilist.

"Evreimea clujeană. O succintă istorie"

Următorul moment al simpozionului a fost dedicat lansării volumului "Evreimea clujeană. O succintă istorie", de Francisc Pap. Autorul a prezentat pe scurt conținutul lucrării. Cartea a fost comentată de

Vasile Nussbaum, care a făcut o serie de observații.

În cea de a doua sesiune, prof. dr. Nicolae Kallos a prezentat comunicarea "Primii ani de după Holocaust ai evreimii clujene", în care a descris situația puștinilor evrei care au revenit la Cluj fie din detașamentele de muncă obligatorie, fie din lagărele poloneze și germane, felul în care s-au organizat, demersurile făcute pentru recuperarea bunurilor confiscate după deportare și dificultățile întâmpinate, eforturile pentru refacerea Sinagogii Neologe, distrusă de bombardamente. "Antisemitismul universitar clujean interbelic", prezentat de dr. Lucian Năstăsă, cercetător la Institutul Național de Istorie "Gh. Barițiu", a reprezentat o analiză a

situației evreilor din universități în context general românesc, cu accent pe cea din Cluj. Ca o prefațare a antisemitismului interbelic, autorul s-a oprit și la antisemitismul de la sfârșitul secolului al XIX-lea și la cel din primul război mondial, la felul în care erau priviți evreii din armata română, discriminarea și comportamentul plin de dispreț față de ei.

În dezbatere - mari personalități clujene

Cea de-a treia sesiune a fost dedicată unor personalități evreiești remarcabile din Cluj. Astfel, dr. Liviu Rottman, în comunicarea "Bela Vagó, un universitar clu-

jean deschizător de drumuri", a prezentat imensa contribuție adusă de carismaticul profesor, mai întâi în România apoi în Israel, la cunoașterea problemelor antisemitismului și Holocaustului din Europa centrală și de est, mai ales din Ungaria, România și Slovacia. Un rol important al profesorului a fost introducerea cercerărilor asupra acestor subiecte în viața academică din Israel, în condițiile în care aici s-a constatat o întârziere a istoriografiei în preocuparea față de istoria Holocaustului din Ungaria și România. Studiul "Profesori evrei la Universitatea din Cluj (1872-1919)", de prof. univ.dr. György Gaal de la Institutul Teologic Protestant, i-a prezentat pe cei 16 profesori evrei sau cu ascendență evreiască de la diferitele

facultăți ale universității. Autorul a arătat că, după 1867, când evreii au primit toate drepturile cetățenești, li s-a deschis cale liberă către catedrele universitare. Totuși, o parte dintre ei s-au botezat, având convingerea că le va fi mai ușor în acest fel în cariera universitară. Eseișta și criticul literar Julia Szilagy a vorbit despre viața și sfârșitul tragic al unuia dintre cei mai importanți scriitori evrei transilvăneni, în comunicarea "Opera, viața și moartea lui Karacsony Benő". A fost prezentat în rezumat și studiul realizat de dr. Lya Benjamin, "Dubla identitate minoritară a filosofului Ernő Gall, redactorul-șef emblematic al revistei Korunk".

Ultima sesiune de comunicări a avut ca temă principală arta. Astfel, dr. Alexandra Rus, în comunicarea "Egon Marc Lövith. Creativitate în bronz", a vorbit despre coordonatele artistice ale sculptorului. Expunerea a fost urmată de documentarul Andreei Ghiță despre artistul care explică semnificația și simbolistica picturilor lui, inspirate de drama Holocaustului. Muzicologul Valentin Ghiță l-a prezentat pe compozitorul clujean Alexander Uriah Boskovich, creatorul muzicii simfonice israeliene, expunere urmată de un (prea scurt) fragment al suitei "Lanțul de aur". În sfârșit, Paul Rosenfeld, cercetător la CSIER, și-a ales ca subiect viața lui Farkas Paneth, "un campion clujean al tenisului de masă", urmată de filmul "Farkas Paneth, un senior al paletelor", realizat de Andreea Ghiță.

În cuvântul de încheiere, prof. Ladislau Gyemant a apreciat manifestarea, caracterizând-o drept o inițiativă benefică a Comunității Evreilor din Cluj. El a mulțumit organizatorilor - A. Zador, A. Ghiță și Yael Gross, membri în Comitetul de conducere al Comunității, a vorbit despre sprijinul Institutului de Ludaistică din cadrul Universității "Babeș-Bolyai" și a arătat că se va edita un volum cu toate comunicările.

Intellectualii clujeni, distinși cu Medalia "Prieten al Comunității Evreiești"

În cadrul unei scurte festivități, președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, a înmănat Medalia "Prieten al Comunității Evreiești" unor oameni de cultură clujeni care au sprijinit prin activitatea lor cunoașterea vieții și istoriei evreilor. Romeo Couți, directorul TVR Cluj, și Sándor Bardocz, redactor șef al Redacției Naționalități, au fost recompensați pentru sprijinul adus realizării programelor pentru minorități, inclusiv a emisiunii "Șalom", singura emisiune independentă săptămânală care prezintă viața evreiască din România. Cel de-al treilea medaliat este publicistul și prof. universitar Tibori Szabó Zoltan, specializat în studii evreiești, autor - singur sau în colaborare cu profesorul american de origine română dr. R. Braham - al unor cărți și enciclopedii despre viața evreilor din Cluj și despre Holocaustul din Transilvania de nord, "un om care, potrivit prof. universitar Michael Shafir, a făcut totul ca adevărul istoric să iasă la iveală".

EVA GALAMBOS

Evenimentele lunii iulie

- 1 iulie - preluarea președinției UE de către Polonia
- 1 iulie - reuniune a Comitetului Director al F.C.E.R.
- 4 iulie - Ziua Națională a SUA
- 14 iulie - Ziua Națională a Franței

70 DE ANI DE LA POGROMUL DIN IAȘI

ÎN APROPIEREA UNUI IURȚAT

Microinterviu cu președintele C.E. Iași, ing. ABRAHAM GHILTMAN

„La mine e șantier”, răspunde președintele Comunității ieșene, ing. *Avraham Ghiltman*, când îl întreb despre pregătiri pentru comemorarea a 70 de ani de la pogromul antievreiesc din Iași, care se va derula la sfârșitul lui iunie. Folosește cu tot firescul pronumele personal; comunitatea e a doua lui casă.

– De ce „șantier”?

– Cu sprijinul F.C.E.R. și al Joint-ului, personal, al președintelui dr. *Aurel Vainer*, al directorului CAPI, ing. *Rudy Marcovici*, ca și al directorului Joint pentru România, *Israel Sabag*, refacem – pluralul indică munca în echipă - restaurantul ritual de la sediul comunității; schimbăm utilajele și amplasarea așa încât să corespundă normelor UE. Organizăm un muzeu al comunității. Reparam capela, grupul sanitar și o porțiune de gard la cimitir. De asemenea, restaurăm mormintele comune ale celor uciși în pogrom. Renovăm – grație Primăriei Municipiului Iași - obeliscul, ridicat de autoritățile locale înainte de '89, în memoria celor uciși în pogrom. Avem și lucrări de perspectivă.

– Care?

– Refacerea Sinagogii Merarilor, unde deocamdată se face expertiza tehnică a clădirii. Intervenim, cât putem, la Ministerul Culturii și Patrimoniului Național pentru fondurile necesare reluării lucrărilor de reabilitare a Sinagogii Mari din Iași, cea mai veche din țară, monument istoric. Construirea unui monument la locul unde au fost înhumați osemintele celor uciși la Popricani.

– Ce aduce nou descoperirea acestor oseminte?

– Confirmă participarea armatei române la masacrul. Dezvăluirile martorului mai adaugă o filă la grozăviile săvârșite.

– Familia dumneavoastră a trăit pogromul?

– Un unchi al meu a fost ucis fără să știm unde. Din familia unor veri au scăpat cu viață numai doi copii, care au văzut, din ascunzătoare, cum părinții și unul dintre frații lor sunt omorâți în fața propriei case. Un alt unchi și un văr au fost în Trenul Morții, care a ajuns la Călărași.

– Ce s-a întâmplat cu ei?

– Din fericire, au supraviețuit. După ce a scăpat din lagărul de la Călărași, vărul

meu a fost trimis într-un lagăr de muncă forțată în Basarabia. Abia după '44, a terminat medicina, devenind un reputat medic ieșean. Când a ieșit la pensie, a plecat în Israel. Suntem în corespondență. Totdeauna, când se apropie iurțat-ul pentru victimele pogromului, mă năpădesc amintiri...

– De pildă?

– Cum au fost ridicăți cinci bărbați dintr-o familie vecină... Nu s-a mai întors nici unul.

– Puncte forte, în opinia dumneavoastră, din programul comemorării?

– Pelerinajele la obelisc și la clădirea fostei Chesturi, unde se va dezveli o placă comemorativă; Marșul Vieții până la gară, unde, de asemenea, se va dezveli o placă în memoria celor pieriți în Trenurile Morții; pelerinajul la cimitir, la mormintele comune.

– Ce vă frământă în acest moment?

– În ce măsură evenimentul va fi numai bifat sau va reuși să răzbată în conștiințe.

IULIA DELEANU

Comemorarea Pogromului de la Iași

Luni, 27 iunie 2011: • Comemorarea la Cimitirul Evreiesc din Podu Iloaiei și Târgu Frumos; • Vernisajul expoziției de fotografii și documente referitoare la pogromul de la Iași și a artefactelor găsite în groapa comună de la Popricani; • Cocktail în curtea Muzeului Unirii; • Vernisajul expoziției de pictură „Cum a fost posibil?”, lucrări despre Holocaust în România, realizate de artiști participanți la taberele de creație ale INSHR – EW; • Recepție. Înmânarea diplomelor de Cetățean de Onoare de către Primăria Municipiului Iași.

Marti, 28 iunie 2011: • Traseu comemorativ la: • Obeliscul dedicat memoriei victimelor pogromului de la Iași; • fosta Chestură; • gară; • Cimitirul Evreiesc; • Masa rotundă „Pogromul de la Iași” la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”; • lansare de carte – autor, *Adrian Cioflâncă*, Editura „Curtea Veche”; • Proiecție de filme: „Călătoria lui Gruber”, regia – *Radu Gabrea*; „Duminica neagră”, regia – *Mihnea Chelariu*.

67 de ani de la DEPORTAREA EVREILOR din Transilvania de Nord

Comunitățile evreiești din Oradea, Cluj, Satu-Mare, Târgu Mureș și Baia Mare au marcat în mod solemn 67 de ani de la deportarea evreilor din Transilvania de Nord, tragedie care a dus, practic, la decimarea populației evreiești din această regiune.

În prima duminică după Șavuot, Comunitatea Evreilor din Oradea a comemorat deportarea evreilor bihoreni, inclusiv a celor din Oradea. Pentru că primul transport cu evrei bihoreni pe drumul fără întoarcere a plecat atunci, a relatat președintele acestei Comunități, ing. *Felix Koppelman*. Acum 67 de ani a fost săvârșită ghețozarea, deportarea și uciderea în camerele de gazare de la Auschwitz-Birkenau a 30 000 de evrei bihoreni. „Ținem foarte mult să respectăm data din calendarul evreiesc”, a subliniat corespondentul nostru.

Ceremonia a început cu rugăciunea de Minha, la Sinagoga Mică, Sinagoga Mare fiind în curs de renovare. Serviciul divin, oficiat de Rabinul *Abraham Ehrenfeld* a fost impresionant. Șase supraviețuitori ai Holocaustului au aprins șase lumânări în memoria celor șase milioane de evrei europeni exterminați de nașiști.

Ing. *Felix Koppelman* a marcat evenimentul și l-a invitat să ia cuvântul pe prestigiosul istoric prof. univ. dr. *Viorel Faur*, de la Universitatea din Oradea. A fost o alocuțiune cutremurătoare prin adevărul spus fără menajamente; cu atât mai mult cu cât a fost rostit de un neevreu și un mare istoric. Domnia sa a condamnat pasivitatea populației din Bihor față de tragedia concetățenilor evrei. A fost cea mai mare dramă din istoria cunoscută a Oradei, de la atestare până în zilele noastre. „Cum a fost posibil? Cum de n-a mișcat nimeni un deget, sau aproape nimeni? Să ne gândim cât de mult datorează Oradea evreilor! Ei și-au pus o puternică amprentă asupra arhitecturii orașului – edificiile se văd și astăzi -, asupra culturii, învățământului, educației ș.a. Și ce au făcut autoritățile maghiare din Transilvania de Nord, vremelnoc ocupată de Ungaria fascistă? Ce au făcut edilii orașului, atunci când și pentru un copil era clar că Hitler era kaput? Au făcut exces de zel, așa încât deportările să meargă cât mai rapid. O pată rușinoasă pe emblema acestui oraș”. Au fost, desigur, și excepții, dar majoritatea a avut o reacție palidă și ineficientă.

Corul „Gyuri Vilan” al Comunității orădene a oferit un potpuriu de cântece

de doliu. *El Male Rahamim* a avut acompaniament de vioară – solo. Ofranda muzicală s-a încheiat cu *Hatikva*, imnul național al Israelului.

A fost adus un pios omagiu la monumentul martirilor pieriți în Holocaust.

La Cluj, comemorarea s-a desfășurat la Templul Deportărilor, a consemnat *Eva Galambos*. După ceremonia religioasă, oficiată de M. Ronay, și intonarea imnurilor de stat ale României și Israelului, șase supraviețuitori ai Holocaustului au aprins șase lumânări în memoria celor șase milioane de evrei uciși în lagărele morții. Au rostit cuvinte de aducere aminte prof. univ. *Gabriel Goldner*, consilierul prezidențial *Peter Eckstein Kovacs*, dr. *Zoltan Szilcs*, consulul general al Ungariei, *Atila Laszlo*, vice-primar al Clujului, și *Eduard Kupferberg*, coordonator pe țară al Programului de Educație Iudaică „Talmud Tora”. Evocând tragedia deportărilor și consecințele lor asupra comunităților evreiești, în general, și asupra celei clujene, în special, vorbitorii au subliniat necesitatea de a păstra în memorie cele întâmplate pentru ca astfel de lucruri să nu se mai repete și de a aduce la cunoștința generației tinere dramele Holocaustului. A urmat un program muzical în memoria victimelor Holocaustului, susținut de corul Talmud-Tora (dirijor prof. *Ecaterina Halmos*) și de formația Klezmer (solistă *Sulamita Socea*).

La mijlocul lunii mai a anului 1944, aproape 20 000 de evrei din Satu Mare au fost trimiși la moarte. Au murit peste 14 000, au precizat jurnaliștii *Vasile A.* și *Pavel Prodaniuc* în „Gazeta de Nord-Vest” și „Informația Zilei” din Satu Mare.

Memoria lor a fost evocată de Comunitatea Evreilor din Satu Mare, în colaborare cu Federația Comunităților Evreiești din România, care au marcat împlinirea a 67 de ani de la deportarea evreilor sătmăreni printr-o varietate de manifestări ce a reunit memoria istorică, dimensiunea spirituală și speranța pentru viitor.

Primul element a fost reprezentat de deschiderea expoziției „Albumul

Auschwitz – Despre noi, pentru noi, fără noi...”, al cărei vernisaj a avut loc la Muzeul de Artă. Este vorba de albumul găsit de Lili Jakob, supraviețuitoare de la Auschwitz, în care doi militari SS au surprins momente din timpul sosirii și trierii evreilor sosiți din Satu Mare și Zakarpacie. Albumul a fost abandonat de nașiști în aprilie 1945, când Auschwitz a fost eliberat de trupele aliate. Faptul că acest document istoric de mare valoare a fost accesibil sătmărenilor a fost posibil prin sprijinul Centrului de Documentare a Holocaustului și al Fundației Colectiei Comemorative, ambele din Budapesta. Au participat primarul municipiului Satu Mare, *Iuliu Ilyes*, șefa secției Muzeului de Artă, *Felicia Grigorescu*, istoricul *Molnar Judith* din partea Centrului de Documentare a Holocaustului și a Fundației Colectiei Comemorative din Budapesta și președintele Comunității Evreilor din Satu Mare, *Nicolae Decsei*.

A fost rostită o rugăciune comună în fața monumentului evreilor sătmăreni victime ale Holocaustului, amplasat în curtea Sinagogii „Share Tora”. Ceremonia s-a încheiat cu un moment dedicat afirmării vieții: formația de muzică tradițională „Judrom Gipsy Klezmer Band”, din Budapesta, a prezentat piese de referință din repertoriul evreiesc.

La 29 mai a.c., Comunitatea Evreilor din Tg. Mureș a comemorat tragicul eveniment care a avut loc în mai-iunie 1944, deportarea a peste 6 000 de evrei în lagărele morții de la Auschwitz-Birkenau, ne-a scris secretarul Comunității, ing. *Iulia Negrea*. După

intonarea imnurilor de stat ale României și Israelului, în prezența a 70 de participanți, au vorbit despre tristul eveniment președintele Comunității, *Alexandru Ausch*, în limba maghiară, și vicepreședintele ec. *Teodor Schwartz*, în limba română. Șase supraviețuitori ai deportărilor au aprins câte o lumânare, în timp ce președintele *Ausch* a rostit *El Male Rahamim*, în traducere în limba română și în limba maghiară. Făcându-se apelul nominal al celor decedați în lagăre, rudele acestora au aprins câte o lumânare și s-a rostit un Kadiș colectiv. Asistența s-a deplasat apoi la Monumentul victimelor Holocaustului pentru un moment de pioasă reculegere. S-au rostit și aici *El Male Rahamim* și *Kadiș*.

A doua zi de Șavuot, înainte de rugăciunea de *Izkor*, la C.E. Baia Mare s-a comemorat împlinirea a 67 de ani de la deportarea evreilor din acest oraș și din împrejurimi la Auschwitz-Birkenau, ne-a scris președintele comunității, ing. *Salic Nachman*. Asistența compusă, mai ales, din persoane aparținând generațiilor postbelice, a rămas înmărmurită ascultând rememorarea ororilor săvârșite. Șase supraviețuitori ai Holocaustului au aprins șase lumânări în memoria celor șase milioane de evrei, uciși mișelește doar pentru singura vină de a se fi născut evrei. A urmat rugăciunea *Izkor*, în care pe lângă victimele Holocaustului, au fost comemorați cei 23.000 de soldați ai Armatei Israelului (Tahal), care și-au sacrificat viața în războaiele de apărare ale Israelului modern.

COPILII REALITĂȚII EVREIEȘTI

Estelle Rose Zaffran este fiica Soranei și a lui Gerard Zaffran și nepoată a Liliane și a lui Iancu Brauștein. Ea poartă numele delicatei și înțelepte ei străbunici Rozica Ancel.

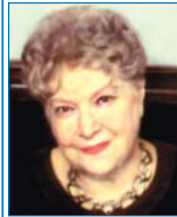
„Grabnică însănătoșire, Ida!”

...i-au urât, prin glasul președintelui B'nai B'rith România (BBR), ing. *José Iacobescu*, toți cei prezenți la recenta întrunire a BBR, unde ocupa funcția de vicepreședinte de la plecarea dintre noi a lui Iosif Sava z.l. De când o cunosc? De când lucrez la revistă. Av. *Ida Schottek*, juristă eminentă, profesor universitar și membru marcant al Baroului, făcea voluntariat la comunitate de pe vremea Șef Rabinului dr. Moses Rosen z.l., în care noțiunea nu prea era vehiculată ca atare. „Femeile evreice din toate timpurile au trăit în spiritul ideii de *mitva*. Avem datoria să preluăm de la mamele și bunicele noastre tot ceea ce este viabil azi”, avea să-și conștientizeze vocația *Ida Schottek*, în urmă cu zece ani, când a existat inițiativa înființării unei Asociații a femeilor evreice din România, și ea a prezentat un proiect de Statut. Nu știu de ce Asociația a rămas doar în această fază, dar asta-i numai o paranteză. *Ida* făcea voluntariat cultural: se număra printre conferențiarilor, intelectuali marcanți ai obștii, care dădeau strălucire conferințelor duminicale de la „Popa Soare”, continuând s-o facă, împreună cu soțul ei, regretatul Martin Schottek z.l., și în perioada în care F.C.E.R. a fost condusă de acad. Nicolae Cajal z.l. Unele subiecte de conferințe – legislația în Biblie, de pildă – i-au devenit ulterior subiecte de carte. Făcea, firește, voluntariat social, mai ales, în anii în care a fost vicepreședinte al C.E.B., dar și mult înainte. Oricând primea un telefon „de la comunitate” că este nevoie de ea, răspundea întotdeauna „prezent”.

Ida Schottek a făcut parte, înainte de 2005, din prima comisie de redactare a proiectului de Statut al F.C.E.R.. Aproape că nu era lansare, vernisaj, comemorare, simpozion, sărbătoare evreiască la care să nu ne întâlnim. Raționalitate, ironia, tăria de caracter ascundeau multă sensibilitate. „Să fii puternică!”, mi-a spus la puține zile după ce mama mea n-a mai fost cu mine. „Să fii puternică!”, îi întorc acum cuvintele. Fie ca bunul Dumnezeu să te reîntoarcă cât mai curând printre noi!. (I.D.)

Moștenirea tinichigiului

Știm bine, mai toți cei care ne lăsăm atrași de scrisul jurnalistic, cât de efemeră este profesiunea aceasta; care durează cam cât viața libelulelor: rareori mai mult decât o zi. Și totuși cădem în ispită să risipim o viață întreagă pentru consemnarea, fără-mă cu fărâma, a clipelor zilei: uneori palpitate, rareori profunde, culegând prea adesea doar „smocurile” care le fardează, nu odată urându-le, poate mai mult decât le înfrumusețează. Ceea ce ai citit azi, uiți până mâine, dar oare

Profesiunea de a citi

erile etnice, trăiau într-o năzbătioasă și hazoasă solidaritate a șolticăriilor. „Parașutarea” ambițioasă de pe acoperișul casei, cu ajutorul unei umbrele bărbătești, a lui Păvălucă, fiul profesorului armean Grigoriu, și a lui Mundi, fiul prăvăliașului evreu Stern, expedițiile „de pradă” în grădina lui Mardosian sau în prăvălia lui Valman, prietenii lui dintre nebunii târgului – armeanul Iacobaș și evreul Herș, toată această antantă provenea – le explica cu aer savant Ben Doliner colegilor săi de primară – din faptul că

preotul Jeaban e văr cu rabinul Zissu. Și când Păvălucă, istețul chinuit de pe atunci de contradicția dintre metafizică și poftele ludice, l-a întregat cum se face că primul are barbă neagră, iar celălalt – roșie, Ben a căzut o clipă pe gânduri grele și apoi le-a explicat misterul: preotul și rabinul sunt veri de-al doilea!

Umorul jucăuș și candoarea acestor copii ce-și trăiau cu inconștientă veselie-infantila sărăcia anilor postbelici și schimbarea vremurilor tot mai vitrege în acele decenii nu-i prea afecta pe acești viitori constructori ai „celei mai bune dintre lumile posibile”, construcție în care s-au turnat tone din cimentul urii: cea de atunci ori cea de acum. Paul Grigoriu te cucerește și prin savoaarea limbii pe care o folosește, moldoveneasca noastră cea dulce și caldă și prin acest filon ecumenico-patriotic ce străbate cartea.

poate și pentru că în sângele lui de român-armean circulă apa pe care a băut-o în copilărie și care – spunea savantul Henri Coandă – nu-ți mai părăsește niciodată sângele. Sânge literar, în care a pătruns poate și un strop din sarcasmul caragialean, și din hazul amar al băiețușului care se fălea, în idiș, „*Halal de mine, sunt orfan!*”

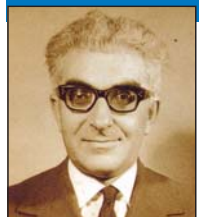
SANDA FAUR

Noutăți editoriale

MARTA PETREU – *Acasă, pe câmpia Armaghedon*, Editura Polirom
LUCIAN BOIA – *Tragedia Germaniei 1914-1945* - Editura Humanitas
LUCIAN BOIA – *Frântă, hegemonie sau declin* - Editura Humanitas
GABRIEL LIICEANU – *Întâlnire cu un necunoscut* – Editura Humanitas
HEDI FRIED – *A treia viață* – Editura Vremea

B.M.M.

AMINTIRI DE LA „REVISTA CULTULUI MOZAIK”

Haman la București

Venirea sau, pentru unii, revenirea intelectualilor evrei în București la viața comunității a fost un proces evolutiv început în primii ani ai deceniului șase. El a fost o rezultată a unor cauze multiple, printre care decepția amară pricinuită de regimul așa-zis socialist nu se afla pe ultimul loc.

Marginalizarea și, de cele mai multe ori, eliminarea elementelor evreiești din sfera culturii și a celorlalte sectoare ale vieții publice au accelerat procesul la care ne referim. [...]

[...] În capitala Uniunii Sovietice, nomenclatura își trecea de la om la om, cu imensă satisfacție, vorba lui Nikita Hrușciov, atotputernicul și imprevizibilul *hazeain* de la Kremlin, că la Universitatea din Moscova trebuie să fie atâția studenți evrei câți mineri evrei sunt în minele bazinului Donețk. Iar în articolul care își propunea să explice cauzele „contrarevoluției” din Ungaria, „Pravda” indica, și nu pe ultimul loc, așa-zisele greșeli săvârșite de către tovarășii unguri în problema națională. Mesajul nu era greu de decodificat, toată lumea știind că nu puțini evrei deținuseră posturi de seamă în conducere, la Budapesta.

Și, cum se spunea, atunci când Moscova era răcită, Bucureștiul strănuta. Înlăturarea cadrelor de origine evreiască a luat curând proporții de campanie națională. Și naționalistă, evident.

Cei vizați asistau consternați și muți la acest fenomen neașteptat. S-a găsit cineva să se încumete să rupă tăcerea sufocantă: Ilca Melinescu, comunistă cu trecut bogat de ilegalitate, directoarea Editurii Politice, important centru ideologic al partidului. A solicitat și obținut audiență la C. C., unde și-ar fi exprimat nedumerirea pentru turnura intervenită în politica de cadre. „Dar unde scrie că evreii trebuie să fie în funcții de conducere?” i-ar fi replicat, cu surâsul său sardonice, L. Răutu.

Nu, nu e scris asta nicăieri, dar unde scria că nu trebuie să fie? Da, asta scria, și anume în așa-numita Hotărâre de uz intern cu privire la „o mai justă aplicare a politicii de cadre a partidului”. Se indica acolo că e nevoie să fie corectate erorile de până atunci și că în posturi de răspundere prezența cadrelor din rândurile minorităților naționale trebuie să fie proporțională cu numărul fiecărei minorități. [...]

[...] Haman i-a constâns pe evrei să fie evrei. La manifestările de la Comunitate

au început să apară figuri noi. Nu mai era doar locul de întâlnire al câtorva zeci de enoriași bătrâni de la templu și sinagogi.

Activitatea a luat un curs nou, diferit de ceea ce era până atunci. Lucrul nu a venit de la sine.

Revenit dintr-o vizită la Belgrad, Rabinul Rosen a relatat că la manifestările culturale ale comunității de acolo l-a întâlnit pe ministrul adjunct al justiției, un general, profesori universitari și alte personalități evreiești notabile. La noi însă, aici, intelectualii evrei evită să pună piciorul la comunitate, a conchis Rabinul Rosen cu amărăciune. Dar e numai vina acestora? - l-am întrebat. Ce le oferim noi intelectualilor noștri ca să fie interesați să vină? Încet-încet, s-a produs cotitura. Au început conferințe pe teme de istorie și cultură iudaică, simpozioane, cursuri pentru studenți, manifestări artistice ș.a.m.d. Sala de la etaj a cantinei din strada Popa Soare a devenit curând neîncăpătoare.

Sărbătorile, Purim, Pesah, Hanuca, au devenit evenimente în viața obștii, inclusiv pentru intelectualii săi. La masa de Seder veneau, an de an, scriitori, artiști, compozitori, profesori universitari. Asta la București, nu numai la Belgrad.

Îmi amintesc și azi, după un sfert de veac, de emoția primelor spectacole de Purim. Cu săptămâni înainte, ele deveneau prilej de vie efervescentă artistică

și culturală. Se scriau scenete originale – Mirodan a fost unul dintre autori. Mălițeanu, Giroveanu, Aurel Felea au compus cântece, N. Stroe a reperat aplauze îndelungate la scheciurile sale.

Printre invitații la spectacol se aflau Nina Cassian, Ovidiu S. Crohmălniceanu, Norman Manea, Lucian Raicu. [...]

[...] Aceste manifestări nu au fost câtuși de puțin pe placul lui Haman. Securitatea a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a le restrange, neputându-le suprima, din considerente de oportunism politic extern. Într-un an, cu două ore înainte de începerea spectacolului, un telefon anonim l-a sfătuit pe M. H. Maxy să nu se ducă în Popa Soare, căci a fost plasată acolo o bombă.

Avertizați imediat, ne-am dus în mare grabă, Emil Schechter și autorul acestei evocări, și am scotocit fiecare ungher, fiecare locșor, cu cea mai mare minuțiozitate. N-am dat de nici o bombă. [...]

[...] Voia bună a fost generală și a tinut toată seara, cum se cuvine de Purim.

[...] Căci, nu-i așa, de Purim cuvinesc să fim veseli, să bem până la uitarea de sine sau, reluând indicația talmudică, până când nu mai știm să deosebim între „Lăudat fie, Mordehai” și „Blestemat fie, Haman”.

VICTOR RUSU

FATĂ-N FATĂ !

**Cu responsabila Obștii din Hârlău, ȘIFRA CORBICI
SĂ LUPȚI PENTRU O VIAȚĂ EVREIASCĂ ÎN DEMNITATE**

Zi de Hanuca la Hârlău. Sinagoga – una din atâtea bijuterii arhitectonice din orașele Moldovei – era încălzită doar de aburul respirației oamenilor adunați acolo să ne întâmpine: bătrâni, cu luminițe de bucurie-n ochi, știind că primeau oaspeți; erau, adică, băgați în seamă. Portița, curtea, treptele de la intrare nu se deosebeau cu nimic de restul caselor mărunte din preajmă, pitite-ntră grădini, învelite-n tihna și predispoziția spre reverie din care s-au născut atâtea poeți și pictori și muzicieni veniți din Est, cuceritori ai Vestului cel semeț. După discursuri, ne-am încălzit cu vin negru-roșiatic de casă, cu dulciuri și săratele, toate – pregătite de mâna Șifrei Corbici, responsabila Obștii. „Să mai veniți pe la noi!”. Era și ritual străvechi și prospețime în cuvintele ei. Ne-a condus până la microbuz, făcându-ne semne de bun rămas până ce-a dispărut din raza vederii. Am reîntâlnit-o, apoi, la adunările generale ale Federației, nu decorativ, ci pledând pentru prezentul, ba chiar viitorul obștii sale. Am revăzut-o la reinaugurarea Sinagogii de Lemn din Piatra Neamț, anul trecut – la comemorarea celor 70 de ani de la pogromul din Dorohoi... „Încercăm pe cât putem să fim conectați la toate evenimentele majore ale vieții evreiești din România și să nu rămânem indiferenți”. Am simțit că așa stau lucrurile și fără să mi-o spună, cum face acum, invitată, în premieră – ca responsabil de obște, la această rubrică.

– *Un scurt istoric al comunității?*

– A fost o comunitate mare și încărcată de istorie, dacă ținem cont că avea șapte sinagogi și două cimitire. Dar mai bine decât o pot eu face, o va spune/scrie cunoscutul istoric originar din acest *stetl*, prof. univ. dr. Carol Iancu, de la Universitatea din Montpellier, care pregătește o monografie dedicată comunității în care s-a născut, a copilărit, a învățat să scrie și să citească. O legătură spirituală, afectivă pe viață.

– *În ce împrejurări comunitatea a devenit obște?*

– Era în 2003. Președintele comunității, Gambel Grimberg z.l., a trecut la cele veșnice iar eu, propusă să-i preiau conducerea. Am acceptat transformarea ei în obște, de teamă că n-am destulă experiență pentru a conduce o comunitate. Am greșit.

– *De ce?*

– 1. Constați că, pe măsură ce o comunitate se împușinează, problemele se

înmulțesc. 2. Pierzi din forța de decizie. 3. Te lupți cu indiferența celor care ar trebui să te ajute când pui suflet în ceea ce faci sau vrei să faci.

– *Soluții?*

– „Mingea e în terenul” comunității. Eu înțeleg relația obște arondată – comunitate ca pe o relație de colaborare. Nu și cei de care aparținem. Încerc din răsuferință să mențin o minimă normalitate. Înțeleg: este foarte greu când nu te leagă nimic de obștea respectivă. Pe mine una nu mă ajută cu nimic această arondare. Dimpotrivă, ea generează dificultăți.

– *Există și altele, nelegate de statutul de obște?*

– Cele mai importante – împușinarea rândurilor și vârsta înaintată. O alta – nu mai puțin demnă de atenție: întreținerea celor două cimitire, unul în folosință, celălalt în conservare; garduri care se dărâmă, monumente funerare distruse fie de vreme, fie de manifestări antisemite. E o datorie sfântă să avem grijă de cei care nu mai sunt.

– *Sprrijin de la autoritățile locale?*

– În măsura în care m-au putut ajuta, au făcut-o. Mă refer la Primărie, la Poliție, ori de câte ori le-am solicitat ajutor. Dar,

din păcate, nu mă pot ajuta financiar.

– *Realizări?*

– Menținerea, în aceste condiții, a vieții evreiești, marcarea sărbătorilor. De Iom Kipur, mai ales, ne bucurăm de prezența originarilor din Hârlău, veniți din alte orașe, chiar și din străinătate. Este impresionant.

– *Proiecte?*

– Renovarea sinagogii din Hârlău, singura rămasă din cele șapte. Este foarte frumoasă și eu cred că n-ar trebui să dispară, chiar după ce noi nu vom mai fi. Este dovada existenței noastre în aceste locuri. Sper din tot sufletul ca visul acesta, că deocamdată-i vis, să devină realitate.

– *Câte ceva despre Șifra Corbici?*

– Părinții mei au fost oameni simpli, săraci, cinstiți. Ne-au crescut, pe mine și pe frații mei – am fost cinci copii la părinți – în respect față de ceilalți, ne-au învățat să fim, la rândul-ne, cinstiți, să nu trecem nepăsători pe lângă necazurile celor din jur. Mi-am pierdut părinții foarte devreme. Mi-e tare dor de ei. Când mă duc în pelerinaj la mormintele lor, aprind lumânări și-mi cer iertare; sunt convinsă

că, uneori, i-am supărat. Eu am fost impiecat la transporturi 37 de ani. Acum sunt pensionară. În 2008, viața m-a încercat din nou: soțul meu a murit, și el, prematur. Am totuși o alinare: Rita și Gabriel, copiii noștri. Le-am dat aceeași educație primită de mine de la părinți: să fie cinstiți, respectuoși, iubitori de oameni. Dumnezeu mi-a dăruit și doi nepoți minunați, Eithan și David. Mă doare că soțul meu n-a apucat să se bucure de ei. Mă rog ca de acolo, de Sus, să vegheze asupra lor, să crească mari și sănătoși. Am prieteni; o altă alinare. Încerc să-mi fac prieteni chiar și din dușmani. De când am rămas singură, calculatorul este modul meu de a veni în contact cu lumea. Am mulți prieteni de *e-mail*. Munca pentru obște îmi este firește leac, pentru că mă bucur atunci când pot ajuta oameni. Mai ales că, în materie de asistență socială și medicală, probleme-s multe și grele.

– *Cum vă împăcați cu echipa de la DASM?*

– Colaborăm foarte bine și le mulțumesc că nu rămân indiferenți la necazurile noastre. Sunt o echipă foarte bună. Îi felicit.

– *Satisfacții?*

– Când sunt apreciată pentru ceea ce fac, mă simt aidoma unui copil care primește o bomboană. Asta contează pentru mine mai mult decât bonificația materială. Mai cred că un lucru bun nu iese decât atunci când pui suflet și ai multă înțelegere față de oameni. Dar, indiferent de satisfacții, mulțumesc lui Dumnezeu pentru tot ce mi-a dat în viață: și bun și rău.

– *Se mai păstrează azi ceva din *stetl*?*

– Amintiri: căsuțele, ulițele prăfuite, copiii de toate națiile jucându-ne laolaltă, mama scoțând din buzunarul șorțului bomboane ori zahăr cubic și dându-le fiecărui copil; nu numai nouă. O lume care nu mai e...

– *Ce v-a determinat să preluați conducerea Obștii?*

– Era o provocare: conștiința că voi avea de luptat cu felurite constrângeri materiale, inerții de gândire, răbufniri antisemite. Ar fi fost o lașitate să n-o accept. Mai erau o provocare și puținătatea oamenilor și sărăcia obștii; că nu-i prea greu să ai viață evreiască într-o comunitate mare și bogată. Da' ia să vedem: cum te descurci într-o obște ca a noastră? Să fii responsabil de obște înseamnă să înfrunți greutăți, nu o dată aproape insurmontabile, ca să-i asiguri o viață evreiască în demnitate.

IULIA DELEANU

Cronica B'nai B'rith

ECOURI LA A VI-A CONVENȚIE A B'NAI B'RITH EUROPA

În cadrul celei de-a VI-a Convenții, desfășurată între 8 – 11 mai a.c., la Bruxelles, au fost analizate *probleme ale evreilor europeni, modalități de combatere a antisemitismului, modalități de solidaritate cu Israelul*, a evidențiat președintele BBR, ing. *José Iacobescu*. Privitor la acest al treilea punct, s-a propus: consolidarea relațiilor cu B'nai B'rith International (BBI), posibilitatea de acces a BBE la ONU și CE. Atât la Convenție cât și la întâlnirea BBR s-a ținut un moment de reculegere în memoria membrilor decedați în intervalul trecut între Convenția din 2008 și cea actuală.

La alegerile pentru noua conducere BBE, au fost votați: *Ralph Hoffman* (Germania) – președinte; *Graham Weinberg* (Marea Britanie) – mentor; *René Trau* (Belgia) și *Erika van Gelder* (Olanda) – vicepreședinți. Notabil – faptul că *Erika van Gelder*, originară din România, este și președinte de onoare al BBR. Au fost aleși secretarul general, trezorierul, membrii Comitetului Executiv, auditorii, Comitetul Constituțional, Comitetul Electoral. *Președintele Forumului nostru*, ing. *José Iacobescu*, a primit un nou mandat în Comitetul Executiv, ceea ce denotă aprecierea sus-amintită față de activitatea BBR. Faptul de a nu fi găsit întotdeauna modalitățile potrivite pentru atragerea și participarea tinerilor la acțiunile BBR s-a dovedit a fi o problemă și pentru alte loji europene. În ce privește Forumul nostru, se preconizează o întâlnire cu tinerii, invitați să-și exprime punctul de vedere și să propună teme care i-ar interesa. Vicepreședintele BBI, *Dan Mariashin*, prezent la Convenție, a avut cuvinte de laudă despre activitatea ambasadorului României în SUA și a ambasadorului României în Israel.

Un alt punct important în programul Convenției a fost legat de acțiunile în perspectivă ale BBE. Președintele

BBR a avansat ideea unei mai strânse legături a BBE cu guvernele europene; • întâlniri ale conducerii BBE cu conducerea altor organizații internaționale; • strângerea legăturilor între lojile din Est și Vest; • colaborarea între loji și Federațiile de comunități din diferite țări europene, după modelul României, în privința combaterii antisemitismului și negaționismului; • constituirea de grupuri ecumenice, în BBR existând Grup de sprijin și personalități de vârf ale vieții culturale, socio-politice invitate să țină prelegeri. Referitor la aplicarea Programului *Makor* al BBE, a fost apreciat modul în care F.C.E.R. a organizat Ziua Europeană a Culturii Iudaice în România iar șeful Serviciului Relații-Cultură-Informatică, consilierul președintelui F.C.E.R., dr. ing. *José Blum*, a fost numit coordonator național al Zilei Europene a Culturii Iudaice în România.

Președintele BBR, ing. *José Iacobescu*, a susținut și informarea despre „dezvoltări viitoare în activitatea Forumului”, trecând, mai întâi, în revistă activitățile culturale, de educație iudaică, de sprijin umanitar ale organizației. Cu acest prilej, președintele BBR a mulțumit tuturor celor care fac parte din Comisia de sprijin umanitar: *Sașa Ionescu, Doina Voinea, Anette Vainer, Victoria Demayo, Sara Wexler, Jerome Moses* ș.a. Legat de solidaritatea cu Israelul, vorbitorul a adus la cunoștința participanților scrisoarea de dezacord față de discursul antiisraelian al primului ministru *David Cameron* în Parlamentul Angliei, trimisă pe adresa Ambasadei Marii Britanii la București. O scrisoare similară de protest față de manifestările antisemite din Malmö a fost expediată Ambasadei Suediei în România. De altfel, așa cum a fost semnalat în numărul 360 – 361 a.c. din R.E., a fost semnat un protocol de colaborare pentru combaterea antisemitismului între șase organizații evreiești din România: F.C.E.R., C.E.B.,

MCA, BBR, ASR, AERVH. Altă realizare a BBR – socializarea. Comitetul de conducere și membrii organizației au urât sănătate fostului vicepreședinte av. *Ida Schottek*. A fost ales un nou vicepreședinte: ing. *Anette Vainer*. Au fost făcute *propuneri* privind: • comemorarea a 15 ani de la moartea președintelui de onoare al BBR, ing. *Siegfried Schieber z.l.*; extinderea activității BBR în comunitățile mari (ing. *Osy Lazăr*); • prezentarea originală a unor curente și personalități iudaice (conf. univ. dr. *Otto Adler*); • prelegeri despre situația actuală a Israelului, evoluțiile din Orientul Mijlociu, poziția unor state europene, poziția SUA (arh. *Aristide Streja*, ing. *Iancu Tucărman*, dr. *Alexandru Elias*); • combaterea antisemitismului și negaționismului pe internet (ing. *José Iacobescu*); • importanța colaborării între BBE și BBI; invitarea, în continuare, a unor personalități din viața socio-politică românească la întrunirile BBR (*Manole Iosiper*); • conferințe despre istoria Israelului modern; antrenarea intelectualității românești în mișcarea de solidarizare cu Israelul (*Veronica Bărlădeanu*); • orientarea BBR în direcțiile existente în perioada interbelică: politică, știință, cultură, binefacere (dr. *Hary Kuller*); • nevoia de acțiune împotriva amplificării antisemitismului printr-un comportament exemplar (*Anette Vainer*); • problema demografică; legăturile interterminare și cultivarea ecumenismului (vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*); • legături între BBR și Comisia Națională de Combatere a Discriminării (*Aurel Iovițu*).

Președintele BBR a fost felicitat de întreaga adunare pentru realegerea în Comitetul Executiv al BBE.

E. SUHOR

Israelul amenințat

Dialog Obama - Netanyahu

Discursul președintelui SUA, Barack Obama, rostit cu o lună în urmă, în care a abordat o nouă linie politică în Orientul Mijlociu, a provocat nemulțumire nu numai în Israel, ci și printre evreii americani și alți prieteni ai Israelului. Furia stârnită s-a datorat aserțiunii președintelui american, care a cerut ca în stabilirea viitoarelor granițe ale Israelului și statului palestinian să se pornească de la liniile de încetare a focului din 1967 (de după Războiul de șase zile), realizându-se și schimburi de teritorii. A fost o modificare serioasă de orientare deoarece, încă din 2004, președintele Bush declarase că nici o negociere de pace cu palestinienii nu va fi condiționată de revenirea la liniile din 1967. La protestele care s-au auzit în lumea întreagă, inclusiv ale evreilor americani democrați, care au amenințat că nu vor mai sponsoriza campania electorală a lui Obama pentru realegerea lui, a doua zi, într-un discurs rostit la AIPAC (American-Israel Public Affairs Committee), cea mai mare organizație pro-israeliană de lobby din SUA care sprijină guvernul Netanyahu, președintele a dat câteva explicații. Potrivit lui, cuvintele i-au fost prost interpretate, deoarece comentarii nu au luat în considerare cea de a doua parte a propunerii privind schimburile de teritorii. "Aceasta înseamnă că Israelul și palestinienii vor negocia o graniță diferită de cea existentă la 4 iunie 1967. Este o formulă pe care o cunosc toți cei ce s-au ocupat de această problemă și care permite părților să conștientizeze schimbările intervenite în cei 44 de ani care au trecut, inclusiv noile realități demografice de la fața locului și necesitățile celor două părți.

Obiectivul final este existența a două state pentru două popoare, Israel, stat evreu, patria poporului evreu, și statul Palestina - patria poporului palestinian, fiecare stat bucurându-se de autodeterminare, recunoaștere reciprocă și pace."

Înainte de a da aceste explicații, președintele Obama a vorbit despre "sprijinul de neclintit" al Statelor Unite pentru Israel, faptul că SUA au recunoscut continuitatea poporului evreu în Israel, pericolele atacurilor cu rachete lansate din Gaza de Hamas și a atras atenția că acordul recent dintre Fatah și Hamas „ridică un imens obstacol în fața păcii”. Referindu-se la liderul iranian Mahmud Ahmadinejad, Obama a declarat că înțelege "temerile existențiale ale israelienilor când un dictator modern vrea să-și aibă propria bombă nucleară și amenință Israelul că-l va șterge de pe hartă". Președintele a vorbit și despre ajutorul militar american oferit Israelului, cum ar fi noul sistem antirachetă "Iron Dome" care va apăra Israelul de rachetele lansate din Gaza, precum și impunerea în continuare de sancțiuni Iranului. Obama a arătat că amânarea relansării procesului de pace va duce la izolarea internațională a Israelului și la abandonarea de către palestinienii a negocierilor.

Israelul este gata să accepte „concesii dureroase“

Premierul Benjamin Netanyahu i-a răspuns președintelui Obama atât în discursul rostit la AIPAC cât și în cel ținut în fața Congresului SUA. El a arătat că Israelul este dispus să accepte "concesii dureroase" și să renunțe "la teritorii în care au trăit patriarhul Abraham, regele David

și profetul Ezechiel", dar în nici un caz nu se pune problema revenirii la granițele dinaintea anului 1967 și nici la divizarea Ierusalimului în condițiile în care numai Ierusalimul unit, capitală a Israelului, garantează libertatea credinței pentru cele trei religii monoteiste - evrei, musulmani și creștini. Netanyahu i-a cerut președintelui palestinian Abbas să renunțe la alianța cu Hamas, să se așeze pe masa negocierilor și să recunoască Israelul ca stat evreu. El a amintit de asemenea pericolul iranian și necesitatea de a-l contracara prin măsuri concertate. Așa cum s-a văzut în ultimele șase luni, de când au început mișcările de protest în țările arabe, problema centrală nu a fost procesul de pace în Orientul Mijlociu, ci nemulțumirile popoarelor față de lipsa democrației și a condițiilor de trai decente, a precizat premierul. Poziția lui a fost confirmată de un recent sondaj de opinie realizat în Israel în cadrul căruia 77 la sută dintre cei chestionați au respins ideea revenirii la granițele din 1967, 85 la sută s-au pronunțat pentru un Ierusalim unit sub suveranitate israeliană și 84 la sută au cerut menținerea controlului strategic al Israelului asupra văii Iordanului.

Atacuri concentrate împotriva nordului țării

Israelul nu a pierdut sprijinul american, dar securitatea sa este amenințată. Și dacă, prin instalarea sistemului anti-rachetă „Iron Dome”, Sderotul și Așke-

lonul poate vor scăpa de amenințarea rachetelor, granița de nord cu Siria a fost de-acum de două ori atacată de refugiați palestinieni aflați în Siria. De fiecare dată, mii de persoane au încercat să treacă peste graniță și să intre pe teritoriul israelian pentru a organiza demonstrații. Armata israeliană a fost nevoită să acționeze, ciocnirile soldându-se cu morți și răniți. Observatorii evoluțiilor din zonă au afirmat că protestatarii ar fi fost incitați de însuși președintele Assad, care a vrut să abată astfel atenția de la modul brutal în care încearcă să reducă la tăcere demonstrații sirieni, nemulțumiți de conducerea lui. Potrivit unor informații, el ar fi oferit în mod cinic 1000 de dolari fiecărui participant la atacarea graniței și 23.000 de dolari familiilor care, în aceste confruntări, pierd pe cineva.

Care granițe sunt mai sigure?

Nu toți analiștii sunt de acord cu necesitatea menținerii actualei linii de demarcație drept viitoare graniță. Argumentul numeroșilor oameni politici sau al conducătorilor *establishment-ului* militar israelian este garantarea securității statului în granițele actuale în fața unor atacuri posibile din afară, existența așa-numitei „profundități strategice”, oferite de un teritoriu mai extins. În schimb, analistul George Friedmann, de la Institutul de geopolitică „Stratfor”, susține că granițele din 1949 nu erau atât de vulnerabile pe cât se afirmă și că, până în 1967, Israelul a câștigat toate războaiele, ceea ce nu s-a mai întâmplat după aceea. El vorbește de trei elemente care ar contribui la câștigarea unui război: un serviciu de informații capabil, un front de luptă mai îngust și capacitatea de reînarmare. În războiul din 1973, frontul mai extins a dat naștere la mai multe erori tactice și strategice, iar lipsa de informații și calculul eronate cu privire la aprovizionarea cu arme au obligat Israelul să facă apel la o forță străină, care i-a impus condiții. Și, mai susține Friedmann, nu este o certitudine că Israelul va avea întotdeauna aliați care să-l ajute în astfel de momente. Problema granițelor, afirmă el, trebuie văzută în contextul sincronizării politicii israeliene de securitate cu mijloacele naționale israeliene. În istoria militară, teza că cel mai vast teritoriu oferă cea mai mare securitate nu se confirmă, susține analistul.

EVA GALAMBOS

Scrisoarea premierului israelian adresată F.C.E.R.

Dragi prieteni,

Vă mulțumesc pentru scrisoarea dumneavoastră și călduroasele urări de bine cu ocazia celei de a 63-a aniversări a Israelului. De Ziua Independenței, Israelul sărbătorește renașterea suveranității evreiești în patria istorică a poporului evreu după 2000 de ani de exil. Celebrăm succesele noastre remarcabile în crearea unui stat înfloritor, prosper și democratic, bazat pe valorile sacre ale tradiției iudaice și care oferă tuturor cetățenilor săi deplină libertate și egalitate.

Bucurându-ne de realizările noastre fără precedent în știință, medicină, tehnologie, agricultură și numeroase alte domenii, sperăm ca anul viitor să ne apropie cu un pas de realizarea păcii și reconcilierii cu toți vecinii noștri.

Vă mulțumesc din nou pentru urările dumneavoastră de bine, Cu sinceritate,

Al dumneavoastră,
Benjamin Netanyahu

Prietenii timișoreni s-au revăzut pe Muntele Carmel

Întâlnirea timișorenilor care a avut loc la Haifa, într-un loc primitiv, a reunit pentru prima oară peste 250 de foști și actuali locuitori ai orașului de pe Bega. Ideea acestei reuniuni a pornit de la un grup de prieteni, foști studenți acolo, care la fiecare 4-5 ani se întâlneau undeva, în lume. De această dată grupul s-a extins, ideea a prins contur, a crescut și s-a ajuns la un mare eveniment. S-au înscris persoane din mai multe generații, nu doar israelieni, dar și „evrei timișoreni” care, azi, locuiesc în Germania, Franța, Elveția, Statele Unite, Canada și, desigur, în România – mai exact la Timișoara. Pentru foarte mulți participanți a fost și o reuniune de familie. Nu puțini sunt frați, surori, veri, părinți și copii care trăiesc pe diferite meridiane, dar s-au reunit la acest eveniment. Ideea pornită de la Getta Neumann, fiica regretatului Prim Rabin dr. Ernest Neumann, a fost îmbrățișată de un grup de organizatori din Israel, care au pregătit un eveniment de excepție.

În timp ce moderatoarea serii, Paula Drexler, îndemna lumea agitată să ia loc, seara a fost deschisă de stomatologul Pisti Israel, unul dintre organizatorii evenimentului. Fiecare detaliu al organizării a fost îmbrăcat într-o haină de umor, pentru că toți cei care au pregătit evenimentul au recunoscut că a fost o mare bucurie. Getta Neumann, mai emoționată, cred, decât am văzut-o vreodată la Timișoara,

abia aștepta să își prezinte filmul. Am înțeles și de ce... O realizare cu text și imagine de excepție, alcătuită în colaborare cu Sorin Birstein, a fost „O plimbare în Timișoara amintirilor”. Într-adevăr cei prezenți s-au putut plimba prin parcurile Timișoarei, prin vechile clădiri, prin școli evreiești, prin clădirea comunității... Au putut auzi din nou glasul Rabinului Neumann, atât de drag, interpretând acea melodie sionistă pe care a iubit-o atât de mult „Szól a kakas már”. Muzica aleasă cu finețea cunoscătorului de Getta a adus emoție în ochii celor prezenți și câte o lacrimă a căzut discret pentru cei plecați, pentru cei dispăruți, pentru tinerețea

pierdută...

Tomi Laszlo a prezentat apoi o scurtă istorie a comunității evreiești din Timișoara. A fost o rememorare necesară, o trecere în revistă a existenței unei comunități care în perioada interbelică număra peste 13.000 de suflete.

Am încercat mai apoi să prezint câteva secvențe din prezent... Nu am rămas mulți, dar existăm activ, cu programe cotidiene pentru toate vârstele – imaginile din comunitate au vorbit de la sine. Glasul comunității care mai este la Timișoara a fost primit cu mare bucurie și nu putem fi decât extrem de recunoscători pentru asta!

O participare specială a fost cea a directorului JDC România, Israel Sabag, care și-a exprimat plăcerea de a fi prezent la un moment atât de special, o punte de suflet între toți cei ce se trag din frumoasa comunitate evreiască a Timișoarei. Domnia-șă a evocat, de asemenea, figura luminoasă a Prim Rabinului dr. Ernest Neumann, cel a cărui memorie este prezentă mereu în această comunitate, unde a fost conducător spiritual peste șase decenii.

Domnul Ghidali, ofițier de cult la Timișoara, a spus un Kiduş important într-o seară de Șabat și s-au aprins lumânări, așa cum, în același timp, se făcea și la Timișoara, în comunitatea unde s-au reunit la Șabat peste 60 de persoane.

Reuniunea de pe Carmel a fost o ocazie pentru a lua la cunoștință despre două volume dedicate evreilor timișoreni – „Jurnalul despre emigrație” al Juliei Kakucs și „Memoria salvată”, compendiu de istorie orală al profesoarei Smaranda Vultur. Dincolo de cuvintele despre volumul ei de memorie emoțională, Julia le-a cântat celor prezenți „Shalom Haverim”, un cântec atât de potrivit pentru un asemenea eveniment de suflet.

Ce va fi după Haifa? O întâlnire, sperăm la Timișoara, în orașul amintirilor, orașul studenției, al parcurilor, al primelor iubiri, oraș de care cei ce au trăit odinioară acolo au rămas atașați.

LUCIANA FRIEDMANN

I U D A I C A

„ZMAN MATAN TORATEINU” – „Timpul în care ne-a fost dăruită Tora”

Ca în fiecare an, la Sinagoga Mare, în ajun de Șavuot s-a organizat *Tikun Leil Șavuot*, respectiv, *Studiu în noaptea de Șavuot* și, ca întotdeauna, cu un program interesant în care participanții, decizi să stea nu chiar până dimineața când ar fi trebuit să primească Tora, dar până noaptea târziu, au putut afla explicații noi legate de diferitele aspecte ale iudaismului. Președintele C.E.B., *Erwin Șimșensohn*, i-a salutat pe cei prezenți, iar coordonatorul pe țară al Programului de Educație Iudaică „Talmud Tora”, *Eduard Kupferberg*, a vorbit despre multiplele semnificații ale sărbătorii. Președintele F.C.E.R., dr. *Aurel Vainer*, a ținut să spună câteva cuvinte despre importanța acestei sărbători care ar trebui să însemne mult pentru toate popoarele lumii, deoarece este momentul în care Moise a primit Tablele Legii, cod moral cu deschidere universală. Este o sărbătoare specială deoarece evreii au intrat în posesia unor legi care i-au ajutat să treacă într-o lume civilizată. De aceea, este obligația noastră să amintim primirea Tabelor Legii și să le respectăm pentru că sunt porunci dumnezeiești. Este datorita noastră să repunem pe rol acest moment unic, a subliniat vorbitorul, mulțumind în același timp enoriașilor care vin zilnic să se roage în sinagogă. *Tikkun Leil Șavuot 5771* s-a înscris în manifestările incluse în anul F.C.E.R. – 75.

Falși Mesia: Șabatai Zvi și Abraham Miguel Cardoso

Prima conferință din ciclul de studiu în noaptea de Șavuot a fost susținută de dr. *Felicia Waldman*, coordonator al Centrului de Studii Ebraice „Goldstein Goren” - Universitatea București: o comparație între Șabatai Zvi și Abraham Miguel Cardoso, falși Mesia în secolul XVII. Șabatai Zvi, născut la Izmir, în Turcia, bun cunosător al Talmudului și Cabalei, cu aspirații mesianice, este expulzat din

comunitatea evreiască din Salonic, dar încurajat de Natan din Gaza, devenit „ideolog al mișcării”. Într-un context social dramatic, imediat după masacrele antievreiești comise de cazaci în Polonia, Zvi a numit anul 1666 „anul mântuirii”, cu începere de la 15 Sivan, în care urma să fie aplicată o nouă Tora. El intenționa să ajungă în Țara Sfântă și s-o elibereze de dominația otomană, dar, la 15 septembrie 1666, e arestat la Constantinopol, sultanul temându-se de o revoltă evreiască. Între sentința capitală și convertire la islamism, falsul Mesia optează pentru convertire, explicând adeptilor că e necesară cunoașterea răului pentru eliberarea „scânteilor divine”. Adeptii i-au urmat exemplul, fondând secta Donmeh: musulmani în public, mozaici în particular. Zvi a continuat să-și predice mesianismul până în 1673, când este iar arestat de autoritățile turce și exilat la Ulcinj, în Muntenegru. Moare în 1676, mormântul rămânând necunoscut. Șabatai Zvi a cunoscut, probabil, „Cartea despre Înfrățire”, referitoare la imaginea literelor ca înfrățire mistică a Divinității, în care se vorbește despre o succesiune de Creații, fiecare perioadă fiind guvernată de șapte *Sefirot*, într-o unitate cosmică numită *Șmita*. Primele trei *Șmitot* – perioadă de grație, celelalte două – perioadă de judecată și perioadă de îndurare. Unii cabaliști au considerat că limitarea vieții noastre este rezultatul unei absențe (semn, literă, pasaj, carte) din Tora.

Cardozo, născut în Spania, într-o familie de marani, în 1627, ajunge la Veneția și se reîntoarce la iudaism. Stabilii o vreme în Tunis, expulzat de comunitatea evreiască pentru manifestările mesianice, ajunge la Livorno, apoi la Izmir. Familia îi este decimată de ciumă. Se mută la Constantinopol, unde este din nou expulzat. Moare înjunghiat de propriul său nepot în 1681. În scrierile despre cei doi falși Mesia, Zvi este prezentat ca Mesia davidic (coborâre de

la sfințenie la impuritate), Cardozo – ca Mesia efraimit (ridicare de la impuritate la sfințenie). Ambii - adepti ai teoriei *Șmitot*.

„Sensurile mistice ale alfabetului iudaic” a fost tema aleasă de rabin dr. *Raphael Shuchat*, *visiting professor* la Centrul de Studii Ebraice „Goldstein Goren” și un oaspete frecvent al comunității, care-și împărtășește erudit și cu mult umor cunoștințele legate de sensurile și înțelesurile iudaismului. În această prelegere, Rabinul *Raphael Shuchat* a explicat semnificația literelor alfabetului ebraic, faptul că, potrivit Cabalei, fiecare literă conține o anume putere divină iar cuvintele dau de multe ori numele lui Dumnezeu. El a vorbit și despre numerologia ebraică, explicată de cabaliști și modul în care, adunate, combinate, dau, de asemenea, numele lui Dumnezeu.

Față-n față cu Dumnezeu

O erudită prelegere despre expresia „*panim-el-panim*” – „față în față” (cu Dumnezeu), care apare în Tora, a fost susținută de conf. dr. *Madeea Axinciuc* (Universitatea București). Domnia sa a oferit subtile interpretări termenilor *panim* – față, *țelem* - chip și *demut* – asemănare, cu atât mai mult cu cât expresia „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu” este folosită curent. Sunt cuvinte cu valoare simbolică deoarece Dumnezeu nu este o ființă pământeană, nu are substanță materială, deci nu poate avea chip. Conferințara s-a oprit asupra expresiei „*panim el panim*”, regăsită la profeți în raportarea cu Dumnezeu, și a arătat că Moise a fost singurul profet care s-a aflat „față-n față cu Dumnezeu”, fără intermediari, fără vălul care se interpune la alți profeți, care nu s-au putut afla niciodată în această situație. Ei au avut doar vise, viziuni legate de prezența divină.

IULIA DELEANU
EVA GALAMBOS

Pe când se scria Talmudul babilonian

În zilele de 30 și 31 mai a.c., la Centrul de Studii „Goldstein Goren” din București au fost audiate două conferințe ale profesorului *Rabi Yaakov Elman*, de la Yeshiva University (New York), despre viața spirituală și cea de toate zilele din Babilonul primelor secole ale erei noastre. Se știe că, din cele două Talmuduri, unul a fost creat la Babilon, prin strădania a zeci și sute de învățați. Rabi Huna, Nahman Judah, Hisda, Seorim, Hannan ben Rava, Bar Kappara, ș.a. au fost citați de conferențiar în cadrul unei ample evocări a vieții evreilor din Persia (Iran) primelor secole ale erei moderne. Maniheizmul, Zoroastrismul și-au spus cuvântul în condițiile unei conviețuiri de lungă durată a evreilor cu populația locală, ale contactului cu viața spirituală a acestei țări de veche tradiție. Interesul prelegerii este mai mare, dacă ne gândim la ce se întâmplă azi în Iranul condus de extremiști, care nu-și respectă propriul trecut. Evreii au preluat și obiceiuri ale localnicilor, ca de pildă matrimoniul temporar, ș.a. A fost citat și „*Dictionary of Jewish Babilonian Aramaic*” al lui Michael Sokoloff, s-au dat citate în vechea persană, în aramaică etc. Terminologia conferențiarului are nevoie de o serioasă pregătire prealabilă, dar modul de expunere a fost strălucit. Este un savant de renume în domeniu.

Cu siguranță suntem în asentimentul organizatorilor spunând că ne-am fi dorit, în interesul auditoriului, ca numărul oamenilor de cultură participanți să fi fost mai mare, iar un traducător să-i fi ajutat pe cei care nu cunosc suficient de bine limba engleză să poată percepe profunzimile unui text atât de incitant și pretențios.

BORIS MARIAN

HUKAT (Numeri 19:1 – 22: 1)

Se citește sâmbătă, 2 iulie 2011

Dumnezeu dă evreilor legile referitoare la vaca roșie și la modul în care aceasta poate fi folosită pentru purificare. Miriam, sora lui Moșe, se stinge din viață. Poporul cere apă. Moșe și Aharon nu respectă întocmai porunca lui Dumnezeu și sunt pedepsiți cu interdicția de a intra în Israel. Poporul evreu se retrage din fața edomiților. Aharon moare și Eleazar, fiul lui, îi succede la funcția de Cohen Gadol. Poporul evreu se luptă cu canaanii, care-i atacă. Poporul se revoltă din nou și Dumnezeu îi pedepsește. Remușcarea de a se fi împotrivit lui Moșe conduce la suspendarea pedepsei. Poporul lui Israel învinge pe Sihon, împăratul amoritilor, și pe Og, regele Bașanului.

Apar din nou prescripții legate de medicina preventivă. Moșe și Aharon sunt confrunțați cu suferința sufletească – pierderea surorii lor – și cu revolta populară cauzată de lipsa apei. Moșe lovește de două ori stâncă din care avea să țâșnească apă, așa cum îi făgăduise Dumnezeu; semn de îndoială față de încredințarea Divină. Pedepsa primită – să nu intre în Ereț Israel – este o mare lovitură, dar pretențiile Divinității față de Moșe sunt pe măsura unei personalități de statura lui.

BALAK (Numeri 22: 2 – 25: 9)

Se citește sâmbătă, 9 iulie 2011

Balak, regele Moabului, trimite soli la Bilaam, considerat clarvăzător, cu rugămintea să pornească spre locul unde poposește poporul lui Israel și să-l blesteme. Bilaam pleacă împreună cu căpeteniile Moabului. Măgărița lui Bilaam vede Îngerul trimis de Dumnezeu să-l oprească și se abate din drum. Reia drumul numai după ce Bilaam capătă permisiunea divină de a merge spre locul de popas al evreilor cu o condiție: să spună exact ceea ce îi va indica Dumnezeu. Bilaam binecuvântează poporul lui Israel de trei ori. Poporul evreu se așază în Sitim și, prin desfrâu cu fiicele Moabului, este atras spre idolatrie. Pinhas se manifestă împotriva desfrânării.

Balak intenționează să pornească război împotriva evreilor, dar nu e sigur de victorie și are nevoie de un suport psihic:

REFLECȚII BIBLICE

IUDAISM ȘI TORA ÎN LIMBA ROMÂNĂ

blestemul împotriva lor. Și tot suportul psihic, întreita binecuvântare venită din partea lui Bilaam, îl determină pe Balak să renunțe la intențiile belicoase. Totodată, este semnalată primejdia asimilării „prin sărut”. În acest caz - la propriu. Pinhas salvează poporul de pedeapsa divină, respectiv, de nimicire.

PINHAS (Numeri 25: 10 – 30: 1)

Se citește sâmbătă, 16 iulie 2011

Dumnezeu îl numește pe Pinhas în funcția de Cohen. Evreii pornesc război împotriva Midianului. Se face un nou recensământ. Fetele lui Țelofhad, un evreu din tribul lui Menașe, care moare fără urmași pe linie masculină, cer lui Moșe să aibă drept de succesiune asupra pământului tatălui lor. Moșe se sfătuiește cu Dumnezeu, care aprobă cererea. Dumnezeu îl anunță pe Moșe că viața lui e pe sfârșite și îl indică pe loșua Ben Nun ca succesor la conducerea poporului evreu. Sunt prezentate legi referitoare la jertfele pentru fiecare zi, pentru Șabat, Roș Hodeș, Roș Hașana, Iom Kipur, Sucoț.

Faptul că solicitarea de moștenire a fiicelor lui Țelofhad este avizată favorabil de Dumnezeu evidențiază un aspect al vieții sociale, și astăzi - în litigiu în unele state ale lumii: egalitatea în drepturi între bărbat și femeie. Și - încă o problemă de ordin peren: asigurarea unui succesor la conducere, înainte ca persoana care ocupă respectivul post să se retragă.

MATOT (Numeri 30: 2 – 32: 42)

Se citește sâmbătă, 23 iulie 2011

Sunt date legi referitoare la jurămintele făcute de bărbat și de femeie și la modul în care jurămintele făcute de femeie pot fi anulate de către tată sau soț. Pentru răul făcut evreilor de către midianiți, Dumnezeu le poruncește să-i distrugă, cu excepția fecioarelor, iar averea midianiților să fie considerată pradă de război. Oamenii din triburile lui Gad, Reuven și jumătate din tribul lui Menașe doresc să ia în posesie pământul

la est de Iordan. După argumentări din partea ambelor părți, Moșe acceptă, cu condiția ca aceștia să lupte împreună cu toți ceilalți pentru cucerirea Canaanului.

Leșirea din instituția căsătoriei înseamnă, pentru femeie, asumarea deplinei responsabilități față de un legământ. Fiecare dintre războaiele purtate de poporul lui Israel sunt dictate de dorința divină de a-l apăra de primejdia de recădere în idolatrie.

MAASEI (Numeri 33: 1 – 36: 13)

Se citește sâmbătă 30 iulie 2011

Sunt trecute în revistă locurile de popas ale evreilor în timpul celor 40 de ani de peregrinare prin deșert. Dumnezeu poruncește evreilor să-i nimicească pe canaanii și să le distrugă idolii. Dumnezeu indică evreilor modul de împărțire a Canaanului și hotarele exacte ale țării. Sunt instituite cetățile levitelor și cetățile de refugiu pentru cei care au ucis fără premeditare. Totodată, sunt enumerate legi privitoare la acest tip de crimă, ceea ce nu înseamnă o „îndulcire” a sentinței pentru omucidere. Dimpotrivă. Dar distincția între omor din culpă și omor fără voie este făcută. Referitor la legea privind succesiunea urmașilor de parte feminină, este adăugată o clauză. Fiicele moștenitoare au voie să se căsătorească numai cu bărbați din același trib, pentru că pământul tribului respectiv să nu fie înstrăinat.

Unul din domeniile biblice de prim plan este cel judecătoresc. Rațiunea trebuie să precumpănească în fiecare decizie și nu impulsurile vindicative. Interdicția de a înstrăina, prin căsătorie, avutul unui trib reprezintă o extrapolare: de la dreptul de acces al unei singure familii la bunurile ei, la dreptul de proprietate al unei anumite colectivități.

R.E.

Top 3 din 30

O posibilă selecție a celor mai semnificative evenimente din ultimele 30 de zile

Reorganizarea teritorială, devenită o urgență

Desigur că este îndreptățită întrebarea de ce reorganizarea administrativă, despre care s-a tot discutat, a devenit așa de brusc o urgență pentru autorități.

Printre argumente, este și cel că România stă prost de tot la atragerea fondurilor europene. Dacă întreabă cineva cât de prost stăm, am să-i amintesc că directorul pentru Europa și Țările Baltice de la Banca Mondială, Peter Harrold, spunea, fără ocolișuri, că suntem ultimii din Europa la accesarea fondurilor structurale.

Aflat într-o vizită la Oradea, premierul atrăgea atenția că „dacă nu facem reorganizare administrativă, nu primim bani de la Uniunea Europeană”.

Traian Basescu a venit la Palatul Victoria să discute, între altele, reorganizarea teritorială, ocazie cu care a declarat: „Modul cum se utilizează banii europeni pe proiecte foarte mici în interiorul unui județ nu este nimic altceva decât ineficiența utilizării banilor europeni”. Un alt motiv pentru reorganizare este reducerea masivă a birocrăției și a instituțiilor deconcentrate ale statului. De asemenea, o țintă a autorităților este „corupția de la nivelul județelor. S-au creat niște familii veșnice, interpartinice, se schimbă, se rotesc, clienții rămân aceiași. Sigur, știu sensibilitatea partidelor politice. Tuturor partidelor li se pare că a avea președinte de consiliu județean înseamnă a stăpâni județul și din punct de vedere al influenței, și din punct de vedere al resurselor financiare”, a spus președintele, sintetizând varianta oficială: opt diviziuni administrative, corespunzând aproximativ actualelor regiuni de dezvoltare europeană și acoperind teritoriile din Moldova de Nord, Moldova de Sud, Muntenia, Oltenia, Banat, Crișana, Centru și București.

Din regiunea Centru ar urma să facă parte Alba, Mureș, Harghita, Covasna și Sibiu, ceea ce pune deja la grea încercare trăinicia coaliției guvernamentale, UDMR dorind 16 regiuni, între care una corespunzând Ținutului Secuiesc.

O alta viziune vine de la USL, care propune ca în perioada 2012-2016 să se construiască instituții noi, una dintre acestea fiind un consiliu regional condus de un președinte ales, care să reprezinte aleșii locali, iar Senatul va trebui să reprezinte în Parlament în special interesele politice ale puterilor regionale.

Reacția guvernamentală nu a întârziat, premierul Emil Boc susținând că, prin modelul de reorganizare administrativă prezentat, USL demonstrează că vrea de fapt amânarea acestui proces până în 2016, pentru că „baronii” acestei alianțe „au bătut cu pumnul în masă” pentru a nu fi lipsiți de privilegii.

Până una, alta, pentru a se evita trecerea viitoarei legi prin parlament, unde nu este majoritatea necesară aprobării unei astfel de legi, există posibilitatea (teoretică, și numai în cazul unei căderi la pace cu UDMR) ca guvernul să-și asume din nou răspunderea, pe acest nou subiect, după cum a declarat secretarul general al PDL, Ioan Olteanu, pentru ca alegerile din 2012 să se desfășoare după noua structură administrativă, respectiv noile circumscripții electorale.

Oare asta să fie o miză importantă a grabei de a schimba administrația teritorială a României? Om trăi, și om veada.

BERD investește 2,5 miliarde de euro anual pentru susținerea primăverii arabe

Președintele Băncii Europene pentru Dezvoltare (BERD), Thomas Mirrow, a anunțat că instituția pe care o conduce își va extinde aria de activitate în mai multe state arabe din Nordul Africii și Orientul Mijlociu.

• Conform acestei decizii, capacitatea de investiții a BERD în regiune se ridică la 2,5 miliarde de euro anual.

Hotărârea de a lărgi zona de activitate a BERD trebuie să fie aprobată în unanimitate de cei 63 de guvernatori ai Băncii.

• Mai multe state sunt „în prima linie” pentru a primi aceste investiții. Egiptul și Marocul și-au exprimat deja interesul în această privință, iar Tunisia este, de asemenea, în fruntea listei țărilor unde BERD ar putea să pătrundă. Și alte state din Orientul Mijlociu și Africa de Nord sunt avute în vedere în cadrul acestui proiect.

• Până când primii bani vor ajunge la destinatari, va trebui să fie modificat statutul băncii, iar acționarii au arătat că nu vor fi de acord cu o mărire de capital pentru a se crea resursele necesare investițiilor în statele arabe din regiunea amintită.

• De asemenea, acționarii au spus că deși „o astfel de evoluție ar fi o contribuție majoră la răspunsul dat de comunitatea internațională primăverii arabe” nu este acceptabilă nici o diminuare a investițiilor BERD în Europa Centrală și de Est, dat fiind că BERD a fost creată tocmai pentru a sprijini democratizarea țărilor din această din urmă zonă. Până în 2015, Banca prevede să investească între 8,5 și 9 miliarde de euro pe an în Europa Centrală și de Est, Asia Centrală și țăările baltice.

Zona Euro, un pod prea îndepărtat pentru România în 2015

Reputatul analist economic de origine evreiască, Nouriel Roubini, care a prevăzut în 2007 criza economică și financiară și ale cărei efecte sunt departe de a se fi încheiat, consideră că „să te repezi în zona euro ar însemna să repeți greșeala făcută de Grecia”.

Prezent la București la finele lunii mai, Roubini a declarat că aderarea României la zona euro în 2015 este pusă sub semnul întrebării și pentru că „situația din Grecia și din alte țări determină o rezistență crescută din partea statelor care sunt deja membre ale Zonei Euro față de ideea de a primi noi membri”.

Mai mult decât atât, în 2015 este posibil ca nici Zona Euro să nu mai arate ca acum. „Dacă nu se produce revenirea economică așteptată, ar putea apărea situații care par imposibile azi, respectiv ca unii dintre actualii membri să părăsească Zona Euro”, a avertizat analistul economic, pe care mulți îl consideră un posibil viitor laureat al Premiului Nobel.

Celebrul economist a mai afirmat că nu are importanță prea mare dacă România intră sau nu în Zona Euro. „Să nu uităm”, a spus el, că unele țări se simt bine în afara Zonei Euro, ca Danemarca și Suedia, altele au decis să adere, ca Irlanda și Spania, și le-a mers îngrozitor de prost, și asta nu din cauza Zonei Euro”.

„Desigur, există beneficii în a fi membru al Zonei Euro, atâta timp cât economia este solidă și sănătoasă, iar fixarea țintei de aderare pentru 2015 poate menține presiunea asupra politicianilor să continue să realizeze reformele și măsurile de austeritate, care sunt necesare, ba chiar să le accelereze”, a declarat Roubini la București.

Roubini nu crede că România „va putea fi gata să adere în 2015 și este mai bine să așteptăm încă un an sau doi până când veștii fi complet pregătite” și a repetat că ultimul lucru pe care ar trebui să îl facă România ar fi să repete greșeala Greciei și să ceară aderarea înainte de a avea o economie solidă.

„Îmi dau seama că România aspiră nu numai să fie membră a UE, ci și a Zonei Euro, dar e mai bine să o luați încet și să vă simțiți în siguranță, decât să vă pară rău. Succesul României nu depinde de calitatea de membru al Zonei Euro sau de momentul în care aderați, ci de felul în care faceți reformele”, a rezumat Roubini.

ALEXANDRU MARINESCU

Bun venit în România, domnule Benjamin Netanyahu!

Lobby împotriva declarării unilaterale a statului palestinian independent

La 6 iulie a.c., premierul Statului Israel, Benjamin Netanyahu, va face o vizită în România. În condițiile în care liderii Autorității Palestiniene încearcă să obțină la toamnă un vot la ONU pentru declararea unilaterală a unui stat palestinian independent, Israelul s-a decis să facă acțiuni puternice de lobby împotriva unei astfel de decizii. Astfel, premierul israelian face două călătorii în Europa de est ca să obțină sprijinul statelor din regiune. El va vizita mai întâi România și Bulgaria, în cursul următoarelor două săptămâni, apoi Polonia și Ungaria. Printre statele europene, aceste țări, scrie „The Jerusalem Post”, au oferit întotdeauna un sprijin puternic Israelului. Oficialități israeliene au mulțumit de multe ori României pentru poziția favorabilă față de statul evreu în cadrul Uniunii Europene, considerând țara noastră un intermediar al intereselor israeliene. Benjamin Netanyahu nu vine pentru prima oară în România; el a mai fost la București și în calitate de ministru de finanțe.

Benjamin Netanyahu s-a născut în 1949 și este primul premier israelian sabru, născut după crearea Statului Israel. Tatăl său, Benzion, este fost profesor de istorie a iudaismului la Universitatea americană Cornell și fost editor al Enciclopediei Iudaice, activist sionist din gruparea lui Zeev Jabotinsky, iar fratele său, Jonathan, a fost comandantul trupelor israeliene care au reușit să-i elibereze pe ostacii răpiți de organizații teroriste palestiniene la Entebbe. Acolo și-a și pierdut viața. Netanyahu și-a petrecut o parte din copilărie și adolescență în Statele Unite, a revenit să facă armata în Israel și a participat la războiul din 1973. A părăsit armata cu gradul de căpitan. S-a întors în SUA, unde a absolvit arhitectura, dar și cursuri de management, urmând și studii de științe politice. Între 1984-1988 a fost ambasadorul Israelului la ONU. Membru al Partidului Likud, a ocupat funcția de premier din iunie 1996 până în iulie 1999. Între 2002-2003 a fost ministru de externe, iar între 2003-2005, ministru de finanțe în guvernul Ariel Sharon, dar a părăsit Cabinetul, nefiind de acord cu retragerea din Gaza. Până în 2009, Likud, al cărui lider a devenit, s-a aflat în opoziție. După alegerile din 2009 a reușit să formeze un guvern de coaliție împreună cu mai multe partide de dreapta. În 2010, revista britanică „New Statesman” l-a plasat pe Netanyahu pe locul 11 pe lista „Cele mai influente 50 de personalități din lume”. (E.G.)

Mazal tov pentru Centrul Iudaic de Editură și Publicistică al F.C.E.R.

Prin hotărârea Comitetului Director al Federației, a fost creat Centrul Iudaic de Editură și Publicistică al F.C.E.R., cu două structuri: revista „Realitatea Evreiască” și Editura „Hasefer”, am fost înștiințați de președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, la reuniunea de la Biblioteca „Al. Șafran”, din 14 iunie a.c. A fost numit director unic: Alexandru Marinescu. „Profesionist autentic, a condus Departamentul de Presă de la Camera de Comerț, unde a realizat cărți importante, a venit de la Agerpres și este un om de dialog”, l-a recomandat dr. Aurel Vainer, care a anunțat, de asemenea, că un Grup de lucru va elabora fișele posturilor pentru noul compartiment: secretarul general, ing. Albert Kupferberg, consilierul președintelui F.C.E.R., șeful Oficiului Relații-Cultură-Informatică, dr. ing. José Blum, șefa Serviciului Resurse Umane, Sidy Lăzărescu, directorul Centrului nou creat, Alexandru Marinescu.

Președintele F.C.E.R. a formulat câteva propuneri: • intrarea R.E. pe piața publicitară; • organizarea de târguri de carte evreiască la Biblioteca „Șafran” sau/ și la Sinagoga Mare; • crearea de mari evenimente editoriale cu mediatizarea necesară; • concursuri pentru cele mai interesante scrisori primite la „Poșta Redacției”, premiile constând în bilete la T.E.S. și/ sau cărți „Hasefer”; • rubrică despre actualitatea politică și economică; • colecție de carte de tip BPT la „Hasefer”; • valorificarea activității publicistice și editoriale printr-o mai bună difuzare.

Noul director, Alexandru Marinescu, a propus câteva obiective: • extinderea interesului pentru cărțile „Hasefer” și la alte categorii de cititori; • editarea de cărți pentru tineret; • atragerea de fonduri; • diversificarea tematică; • e-book; • întărirea legăturilor cu Asociația Scriitorilor Israelieni de Limba Română; • o rubrică despre

nutriție la R.E.; • strângerea legăturilor cu CSIÉR. Ca reprezentant al CSIÉR, dr. Hary Kuller a reafirmat legătura profundă între presă, carte, istorie, „legitimarea noastră pentru viitorime”. La discuții au participat: secretarul general al F.C.E.R., ing. Albert Kupferberg; subsecretar de stat, membră în Comitetul Director, Irina Căjal; șeful Oficiului Relații-Cultură-Informatică, dr. ing. José Blum; reprezentanta aceluiași Oficiu, Sibyl Benun; membri ai celor două colective redacționale.

Din partea R.E., a fost exprimată dorința, acceptată de conducerea F.C.E.R., ca redactorii să fie consultați la întocmirea fișei postului, pentru că specializarea ca jurnalist este diferită de specializarea ca redactor de carte iar gradul ridicat al activității publicistice nu permite, în cazul unora, diversificarea și nici cumulul de posturi.

IULIA DELEANU

JCC BUCUREȘTI

Iom Haațmaut cu artificii și șampanie

În seria evenimentelor care au marcat Iom Haațmaut, strada pe care se află JCC a îmbrăcat în întregime culorile alb și albastru. Muzică klezmer, standuri cu produse din Israel și bunătăți aduse tocmai de acolo au adus o atmosferă așa cum putea fi găsită doar pe străzile

Ierusalimului sau Tel-Aviv-ului. Au fost artificii și s-a băut șampanie, așa cum se întâmplă la o mare sărbătoare, căci data înființării Statului Israel în epoca modernă reprezintă o mare bucurie atât pentru evreii din Israel cât și pentru cei din Diaspora.

La iarbă verde cu... sutele!

Picnicul de Lag BaOmer a devenit deja o tradiție respectată și așteptată la JCC București. Peste 300 de persoane, de la copii la pensionari, s-au întâlnit într-un mediu plăcut, unde nu s-au plictisit nici o secundă. Motivul – organizatorii le-au

pregătit o serie de programe din cele mai interesante. Au avut parte de jocuri și concursuri sportive, dar și de competiții de cunoștințe iudaice. A fost căutat cel mai talentat pescar și s-au mâncat mititei cașer, însoțiți de alte bunătăți.

Sărbătoarea pensionarilor

Pensionarii i-au celebrat pe cei care au avut ziua de naștere în lunile martie, aprilie și mai. Alături de numeroase surprize făcute de organizatori, ei au venit cu propriile surprize culinare, pregătite în casă. Din nou a domnit o atmosferă foarte plăcută, iar muzica bună a contribuit la aceasta.

Radio Șalom-Vacanța și seria taberelor JCC!

JCC București a organizat cel de-al doilea curs de pregătire pentru madrihimii – instructorii tuturor taberelor de vară. Au venit aceia dintre organizatorii din Capitală și din țară care sunt implicați în aceste programe. JCC pregătește o serie de tabere pentru copii, adolescenți, tineri, adulți, pensionari, familii cu copii mici etc. Fiecare săptămână, până în toamnă, va avea câte un program care așteaptă

doar să vă alegeți care perioadă vi se potrivește și ce program vă interesează. Principalul scop al realizatorilor acestor tabere este să dezvolte identitatea evreiască a participanților, să le îmbogățească noțiunile legate de iudaism. Existența „Radio Șalom-Vacanța”, cu un program special, este unul dintre proiectele la care voluntarii vor colabora în foarte mare măsură.

Podul peste Marea Neagră

90 de tineri evrei din România au luat parte la cea de-a zecea ediție aniversară a Programului Black Sea Geshet. Alături de prieteni din țările balcanice, ei au petrecut un weekend minunat în Bulgaria, într-o locație de vacanță. Au avut parte de un Șabat în care a fost promovat spiritul iudaic, așa cum îl înțelege fiecare. Au fost invitați rabini, lectori, muzicieni care au asigurat un program inedit pe parcursul celor patru zile.

Gust israelian în centrul Capitalei

Duminică dimineața, dar și în orice altă zi din săptămână, la Cafeneaua Blue Lagoon a JCC se pot gusta mâncăruri specifice israeliene, pregătite de Chef Peter. Falafel, brânza labane, jahnun, malaua,

măsline, humus, salate tipice, dulciuri și alte bunătăți îi așteaptă pe cei cărora le este dor de un mic dejun, de o gustare sau o cină ca la malul Mării Mediterane.

Matineu muzical-literar

În data de 22 mai a.c. a avut loc la sediul JCC București un matineu muzical-literar cu *Maria Niculescu*, autoare a cinci volume de versuri, și muzicienii: profesoara *Carmen Spak*, *Ana Deutsch*, elevă la Liceul „George Enescu”, la vioară, iar la pian, profesoara *Smaranda Ilie*, *Teodora Țepeș*, solistă vocală, *Eli Salamon*. Versurile poetei *Maria Niculescu* au fost interpretate de actorii *Mihai Popescu* și *Doina Ghițescu*. Programul muzical a cuprins melodii ebraice de Ernest Bloch, Sonata Patetică de Beethoven, Balada nr. 2 de Liszt, concertul nr. 3 de Mozart, vocalize de Rahmaninov, alte melodii ebraice, arii din opere. Organizatori – *Iancu Țucărman* și *Sanda Wolf*. (R.E.)

JCC Timișoara

Culoare, muzică și dans

● *Viorica Pop Ivan*, soprană cu peste cinci decenii de carieră plină de succes, este în fiecare sâmbătă vocea care însoțește, în Sinagoga Neologă, în anumite momente, Rugăciunea de Șabat. Recent, ea a susținut în sala "Prim Rabin dr. Ernest Neumann" a comunității un concert cu arii din opere și operete, primit cu mare căldură și emoție de public. Inițiatorul programului și amfitrionul serii a fost doamna *Verona Botiș*, coordonatoarea programelor pentru "generația de aur". Alături de cunoscuta soprană, a venit și una dintre solistele cărora le-a fost mentor, *Doina Eremia*, oferind împreună un valoros medalion muzical celor prezenți.

● Participarea tinerilor din cadrul Comunității Evreilor din Timișoara la Festivalul Etniilor, aflat sub patronajul Consiliului Județean, eveniment desfășurat la Muzeul Satului, a adus împreună peste 50 de persoane, care au apărut pe scenă sau au fost susținători din public. Corul comunității, dirijat de *Alexandru Fischer*, și ansamblul de dansuri, condus de *Tina Sas*, au venit cu melodii tradiționale, respectiv cu un dans hasidic, apreciate de cei prezenți.

● Educația cu privire la alimentația sănătoasă este una dintre prioritățile generației medii din cadrul

JCC Timișoara. În acest sens, au fost inițiate câteva cursuri, la care au fost invitați și specialiști din acest domeniu. *Andreea Dobra*, coordonatoarea programelor pentru această grupă de vârstă, își propune continuarea acestui program dar și a altora pentru care participanții și-au exprimat interesul.

● Cu ocazia sărbătorii de Șavuot, la JCC Timișoara au venit peste 100 de persoane, care au participat la un program în care au putut afla, alături de *Luciana Friedmann* și *Tina Sas*, despre semnificația acestei sărbători. Oaspetele evenimentului a fost artistul plastic *Adriana Oancea*, care a propus un exercițiu de pictură, la care s-au implicat membrii tuturor generațiilor. S-au servit bunătăți cu produse lactate și a domnit o atmosferă la care arta a contribuit într-un mod benefic.

Freundlich. Momente din istoria acestui oraș, considerat centru al Credinței, au fost evocate în prezența unei largi asistențe de toate vârstele.

● Programele care marchează comemorarea Holocaustului, ca și toate celelalte proiecte care au luat naștere la Comunitatea Evreiască din Oradea și la JCC Oradea îl au ca mentor pe președintele ing. *Felix Koppelman*. La cea mai recentă rememorare a durerosului moment al deportării s-a organizat o ceremonie în Sinagogă.

● Șavuotul a fost prefațat la Oradea de un gest practic și simbolic pe care îl face Rabinul *Ehrenfeld* supervizând producția de lapte pentru bucatele cu lactate ce urmau să fie folosite la ceremonia ulterioară. Programul de Șavuot a fost însoțit de consumarea bunătaților pregătite sub această certificare de "glat cașer".

● Programul grădiniței continuă și în perioada verii cu o grupă dedicată celor mici și una școlărilor, care vor fi responsabilizați pentru a ajuta la grija acordată celor din grupa prichindeilor. Astfel, și în timpul verii, copiii se vor putea afla în compania prietenilor lor.

● Cu ocazia căsătoriei lui Katalin Esther Kovari cu Ioan Szabo, o adevărată sărbătoare în comunitatea orădeană, le spunem Mazal Tov, să aibă parte de fericire!

Bereshit – Educație iudaică pentru toate vârstele

Comunitatea Evreilor Piatra Neamt

centrele comunitare evreiesti

75

The American Jewish Joint Distribution Committee

spirit tânăr
la 77

BERESHIT MOLDOVA

Piatra Neamt

23 - 26 iunie 2011

UNIVERSITATEA COMUNITĂȚII EVREIEȘTI EUROPENE

relatiile barbatilor cu femeile
relatia cu "celalalt" si
cu "cel diferit"
convertirea
iudaismul fata in fata
cu crestinismul

Concurs in Telecabina
Kabalat Sabat in
Sinagoga de Lemn
Havdala muzicala
Dileme evreiesti

dr. SHMUEL FAUST
autor al cartii
"Legendele Inteleptilor"
specialist in literatura
si cultura evreiasca

dr. GABRIEL BARZILAI
cercetator si lector
comentarii biblice

rabin SHALOM LEVI
supranumit "rabinul muzical"
pentru oficierea ceremoniilor
evreiesti prin dans si muzica

Informatii si inscriere:
Biroul JCC Romania, tel. 031.805.52.30, 0751.070.862, office@jcc.ro
JCC Bucuresti, tel. 021.320.26.08, 0726.704.605, daniel@jcc.ro
REDUCERE pentru inscrierile pana pe 10 iunie!

Centrele Comunitare Evreiesti (JCC) Romania, Str. Popa Soare 18
Tel. 021.320.26.08, Fax: 021.322.03.98 www.jcc.ro

După ce a debutat ca un ciclu de programe la JCC București, Universitatea Comunității Evreiești Europene *Bereshit* s-a transformat, începând cu ediția sa de la Sinaia, într-un program de weekend, un adevărat Șabat. Următoarea ediție, organizată cu sprijinul și susținerea FCER și Joint, are loc la Piatra Neamț, între 23 și 26 iunie. Organizatorii – echipa JCC, coordonatorul evenimentului fiind *Daniel Orenstein* – îi așteaptă pe participanți alături de profesori renumiți din Israel, personalități rabnice și formații de muzică. Despre acest important eveniment comunitar vom relata pe larg în numărul viitor!

JCC Iași

Aer de vară!

● În perioada care a trecut, la JCC Iași nu au avut loc doar cursurile de ivrit, de arte și activitatea Centrului de Zi, ci participanții la programe au avut parte și de un picnic de Lag BaOmer. Mici și mari s-au strâns, într-o zi cu adevărat toridă, să facă împreună grătarul, să prepare mâncarea, dar și să facă puțin sport – badminton și fotbal – mai spre seară.

● Cu ocazia Zilei Copilului, mici și mari s-au adunat într-un parc din Iași pentru a sărbători vârsta inocenței cu jocuri și delectări specifice.

● Fiecare Oneg Șabat este însoțit la Iași de o anumită temă. *Vara, Ierusalimul* sau *vârsta copilăriei* au fost doar câteva dintre temele abordate. Fiecare primire a

Zilei-Regină înseamnă, însă, un moment cu totul special pentru participanți.

● La 5 iunie, cei ce aparțin vârstei "de aur", în compania celor mai tineri, au avut parte de o excursie în orașele din regiune – Roman, Bacău, Slănic Moldova – fiind un foarte bun prilej să devină adevărați prieteni, indiferent de grupa de vârstă căreia îi aparțin. Pensionarii au programe care le sunt dedicate în exclusivitate în fiecare luni și joi.

● Pentru vacanța de vară, copiii, tinerii, dar și părinții au parte de multe surprize! Școli de vară, excursii, centre tematice, petreceri și multe altele îi vor răcori pe participanți în această vară!

JCC Oradea

Evenimente excepționale

● Luna trecută a fost marcată la Oradea de o serie de evenimente excepționale, alături de cele care compun programul obișnuit al JCC. Cu ocazia Lag BaOmer, în curtea Comunității și a JCC s-a ținut o ceremonie avându-l ca invitat special pe *Tibi Kövari*, cunoscut cantor orădean, acum stabilit în Canada, unde profesiază și are succes în acest domeniu. Cei prezenți au cântat, au dansat și au consumat produse prăjite la focul tradițional care însoțește această sărbătoare.

● Ziua Ierusalimului a fost marcată printr-o sesiune de comunicări, prezidată de Rabinul *Ehrenfeld* și de profesorul

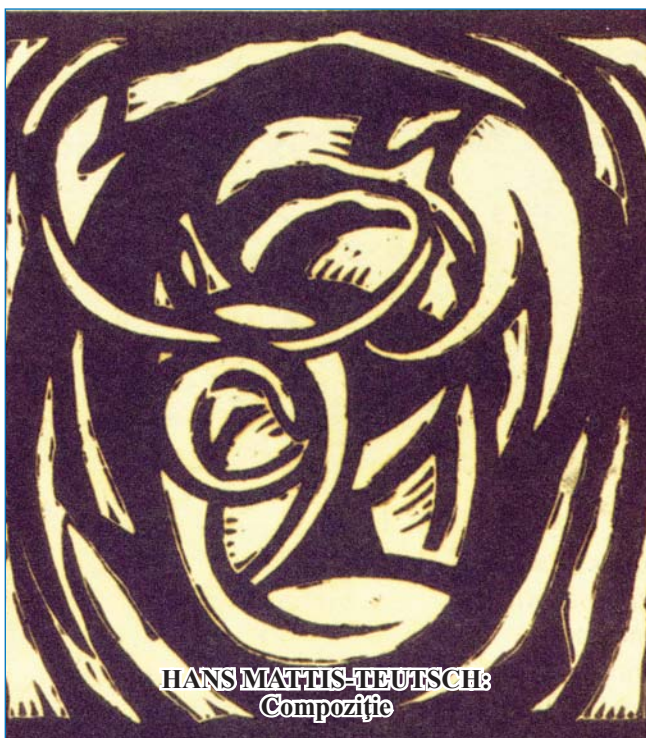
AVANGARDA -

Retrospective sociale, retrospective estetice

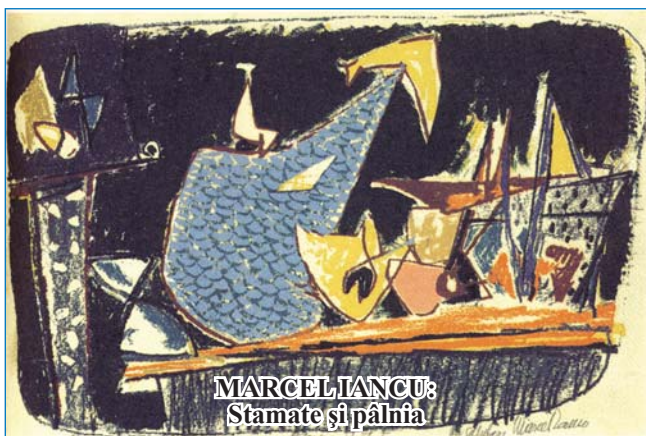
Conferința Internațională „București – Zürich – Paris – Tel Aviv: Avangardiști români și evrei în spațiul cultural românesc”, București, 26 – 27 mai 2011

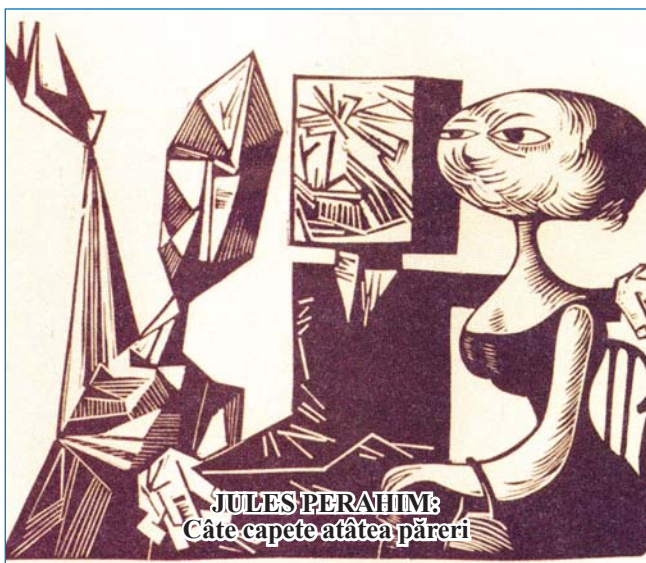
MAX HERMAN MAXY:
Profecț scenografic
(Trupa din Vilna actul I)

HANS MATTIS-TEUSCH:
Compozitie

MARCELIANCU:
Stamate și pâlăria

JULES PERAHIM:
Câte capete atâtea păreri

Reuniune de autentică ținută intelectuală, dacă ținem seamă atât de auspicii (Universitatea din București, Facultatea de Litere, Centrul de Studii Iudaice „Goldstein Goren”, Biblioteca Academiei Române, în parteneriat cu Institutul Cultural Român – ICR - și Ambasada Elveției la București), organizatori (*Andrei Oișteanu, Măriuca Stanciu*) sau de conferențieri, titlul Conferinței naște întrebări. De ce departajarea etnică? Într-una din comunicări a existat chiar întrebarea, în reluare, formulată în fapt cu bune intenții de un profesor american, Steven Mansbach: „De ce atât de mulți evrei în avangarda românească?” E cazul să-i numărăm? *Singurul criteriu de judecare a unei opere este cel valoric. Avangarda a fost o mișcare artistică, filozofică, socială europeană, în care au intrat diverse influențe culturale, între care unele provenite din iudaism. Evreii în Diaspora aparțin, deopotrivă, locului în care s-au născut, au crescut, s-au format intelectual, ca și moștenirii spirituale iudaice. A fi evreu român este expresia acestei complementarități.* Dar faptul că etnicitatea a fost subliniată atât de pregnant a făcut, involuntar, trimitere la vechi prejudecăți naționaliste, indiferent de discriminare: negativă sau pozitivă.

O binevenită reformulare a subiectului Conferinței a fost făcută în unele cuvântări de deschidere (prof. univ. dr. *Ioan Pânzaru*, rectorul Universității București, prof. univ. dr. *Liviu Papadima*, decanul Facultății de Litere): *rolul unor oameni de cultură din România în evoluția artelor din secolul XX. Mișcarea de avangardă s-a născut la Zürich (Cabaretul „Voltaire”), moineșteanul Tristan Tzara a fost „părintele” Dadaismului: „punte” culturală marcând centenarul relațiilor diplomatice România – Elveția (E.S. *Livio Hürzeler*, ambasadorul Elveției în România). A existat un unghi social, filozofic, dar nu estetic, al retrospectivei: avangarda – recunoaștere a eșecului iluminismului, simptom al marginalizării evreilor în culturile naționale și, în același timp, „episod decisiv al civilizației noastre” în secolul XX, cu marile ascensiuni și marile prăbușiri (președintele ICR, *Horia Roman Patapievici*). Punct de vedere născut tot din departajarea sus-menționată. Cu atât mai mult trebuie subliniat că a fi evreu, a fi european înseamnă, în egală măsură, a aparține țării de baștină. Printre invitații – atașatul cultural al Ambasadei Israelului la București, *Aretzo Hershel*, ambasadorul Portugaliei în România, E.S. *Antônio Antas de Campas*, vicepreședintele C.E.B., ing. *Mirela Așman*, reprezentanta Oficiului F.C.E.R. Relații-Cultură-Informatică, *Sibyl Benun*.*

O STARE DE SPIRIT

În prima sesiune (moderator – *Andrei Oișteanu*) au fost sintetizate: • o *schită de portret a avangardismului, rezultat din manifeste*: dorința de a șoca spiritul conformist burghez, tragismul artistului arlechin, trăirea înlocuind academismul, deriziunea societății de consum (prof. univ. dr. *Ion Pop*, Universitatea „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca); • *elementele înnoitoare din estetica lui Tzara*, din perioadele de creație ale lui Marcel Iancu - cubism, integralism, constructivism (prof. univ. dr. *Christine Vogel*, Universitatea din Zürich); • momente din *activitatea culturală actuală a Cabaretului „Voltaire”*, cu accent pe avangardiștii din România (directorul Cabaretului „Voltaire”, *Adrian Nots*).

O afluență semnificativă de public a fost la *expoziția „Rădăcini și ecouri ale avangardei românești în colecțiile de grafică ale Bibliotecii Academiei Române”*, deschisă în cadrul Conferinței. O ocazie rară de a revedea lucrări ale unor artiști de notorietate, precursori și promotori ai avangardismului (*Nina Arbore, Victor Brauner, Marcel Iancu, M.H. Maxy, Jules Perahim, Arnold Daghani, Jean David, Jacques Herold, Iosif Iser, Hans Mattis Teusch, Corneliu Michăilescu, Paul Păun, Milița Petrașcu, Iosif Ross, Margareta Sterian, Lazăr Zin ș.a.*): grafică de revistă, de carte, acuarele, gravuri, schițe de desen pentru viitoare sculpturi, proiecte scenografice, colaje. Au reținut atenția simplitatea rafinată a liniilor, sugestiile poetice și filozofice, simbolismul culorilor, metaforele subconștientului. A fost o „expoziție integratoare” (directorul general

al Bibliotecii Academiei Române, *Florin Filip*), „ilustrare a simpozionului” (directoarea Cabinetului de Stampe, *Cătălina Macovei*), un „gest de reverență” (*Magda Cărneci*, redactor-șef al revistei „Arta”).

NOCIVITATEA CRITERIULUI ETNIC ÎN JUDECATA ESTETICĂ

Cetățenia dobândită de evreii români abia prin Constituția din 1923 și retrasă la scurt timp, odată cu legislația antievreiască dată de guvernul Goga-Cuza, studiul „Naționalitatea în artă” de A.C. Cuza, expresie a antisemitismului în artă, s-au coagulat într-o *abordare socio-politică a mișcării de avangardă* (*Radu Stern*, Musée d'Elysée, Lausanne), laitmotiv al comunicărilor din a doua sesiune (moderator – *Anca Oroveanu*). Au fost evidențiate: • schimbarea proporției demografice a populației evreiești în România Mare, ascensiunea antisemitismului în anii interbelici, receptivitatea la spiritul timpului – cauze sociale ale avangardismului unor intelectuali evrei români (*Magda Cărneci*); • elemente iudaice din creația avangardiștilor: atracția pentru ezoterismul Cabalei, grafismul – literele alfabetului ebraic generând imagini de mare forță sugestivă, însoțite de proiecții video. Nu a fost omis fundalul social (dr. *Măriuca Stanciu*); • teribilismul, rezultat al frustrării sociale și al refuzului față de conformism (dr. *Camelia Crăciun*, cercetător CSIER). Discuțiile s-au axat pe tema avangardism - etnicitate: • conflictul tradiționalism/ modernism (*Ruxandra Demetrescu* – Muzeul Țăranului Român); • românitatea, parte integrantă din structura intelectualului evreu român (*Mihaela Schileru*); • prezența benefică a intelectualului evreu român în cultura românească (prof. univ. dr. *Ion Pop*); • asumarea deschisă a identității iudaice - nouă formă de ghețozare, dacă intelectualul evreu român nu ar vorbi despre aceasta, în prezent, pe picior de egalitate (*Andrei Oișteanu*); • prezența evreilor în avangardă nu este un fapt culpabil (*Anca Oroveanu*); • avangardiștii nu și-au ascuns originea etnică (*Radu Stern*); • *nocivitatea criteriului etnic în judecata estetică* (dr. *Alexandru Florian*, directorul INSHR).

CHEIA ARTEI CONTEMPORANE

A treia sesiune (moderator – *Michael Finkenthal*, John Hopkins University, Baltimore) a avut în vizor: • creația lui M.H. Maxy, înainte și după 1944 (dr. *Irina Cărbăș*, Institutul de Istorie a Artei); • valoarea umanistă a avangardei, antifascismul, exceptându-l pe Marinetti, cu ilustrații la retroproiector (*Valentina Iancu*, Muzeul Național de Artă al României); • poezia lui Paul Celan din unghi semantic (prof. univ. dr. *Cyril Aslanov*, Universitatea Ebraică din Ierusalim).

Sesiunea a patra (moderator *Andrei Cornea*) a fost focalizată pe *ceea ce a construit avangarda*: • exemplul Marcel Iancu – nucleu de monografie (istoric literar *Geo Șerban*); • moștenirea lui în arhitectură (prof. univ. dr. *Augustin Ioan* și studenții *Sabin Șerban, Victor Dachis, Oana Anghelache*). Au fost intervenții din sală privind opțiuni politice ale avangardiștilor (*Andrei Oișteanu*) și considerații asupra deciziilor combinatorii ale studenților pornind de la un desen de Marcel Iancu (prof. univ. dr. *Sorin Alexandrescu*). În sesiunea a cincea (moderator – *Măriuca Stanciu*), comunicările au tratat: • rolul revistei „Alge” și al altor publicații de avangardă în stimularea creației unor artiști evrei români, *mijloc de rezistență culturală în anii Holocaustului* (*Michael Finkenthal*); • destinul lor tragic în aceeași perioadă (critic literar *Petre Răileanu*, Paris); • *traumele de după Holocaust*, mergând până la sinucidere: cazurile Paul Celan și Gherasim Luca (*Andrei Oișteanu*); • iubirea și ura lui Celan pentru germană, limba celor care au declanșat Holocaustul (prof. univ. dr. *Cyril Aslanov*); • tangențe cu futurismul în poezia lui Ilarie Voronca (*Marlena Braesler*, Universitatea din Haifa).

IULIA DELEANU
BORIS MARIAN MEHR

I S T O R I E Ș I P R E Z E N T

Artiști evreo-români ai avangardei revin în Occident

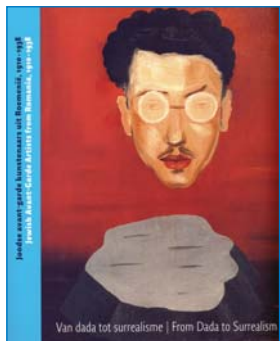
La 31 mai a.c., în impozanta clădire a Muzeului de Istorie a Evreilor din Amsterdam, în fața unui numeros public, a avut loc un vernisaj cu o semnificație deosebită pentru România, arta românească și creatorii evrei români. Expoziția „De la dada la suprarealism. Artiști ai avangardei evreiești din România, 1910-1938”, unică în felul ei, este o premieră europeană, deoarece sunt expuse aproximativ 80 de picturi, desene și fotografii (ale unor tablouri pierdute), aparținând reprezentanților evrei români ai acestui curent. Pentru prima dată, operele lor au fost adunate și prezentate într-o expoziție și aceasta într-un muzeu din Olanda. Astfel că, după aproape un secol de la apariția curentelor avangardiste, publicul european poate cunoaște pe unii dintre cei mai importanți artiști moderni.

Scurtă istorie

Muzeul, monument al istoriei evreilor olandezi, a fost realizat prin unificarea a patru temple, construite în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, restaurate pentru a forma un complex de excepție care adăpostește colecțiile existente și expozițiile temporare. Săliile clădirii redau istoria evreilor înainte și în timpul celui de-al doilea război mondial, tragedia și supraviețuirea comunității evreiești din Amsterdam. Orașul, numit în ebraică „Mokum”, a fost un loc de refugiu atât al evreilor sefarzi, cât și așkenazimi, de-a lungul istoriei, prizoniți în alte țări europene. La începutul celui de-al doilea război mondial, numărul evreilor se cifra la 75 000. În urma deportărilor, 80 la sută dintre ei au fost uciși. Azi, comunitatea evreilor din Amsterdam numără 15 000 de persoane.

Joël Cahen, directorul Muzeului, relatează în paginile catalogului expoziției că ideea organizării ei îi aparține lui Radu Stern, critic de artă evreu român, care trăiește în Elveția. Efectuând o vizită la Lausanne, la Muzeul Ellysée, Cahen l-a cunoscut pe Stern, directorul Departamentului de educație al Muzeului. Stern a fost primul care i-a atras atenția asupra rolului jucat de artiștii evrei din România, reprezentanți ai avangardei, în dezvoltarea artei moderne europene și l-a convins să organizeze o expoziție a acestor artiști. „I-am povestit lui Radu despre expoziția noastră dedicată artei ruse. I-am arătat cata-

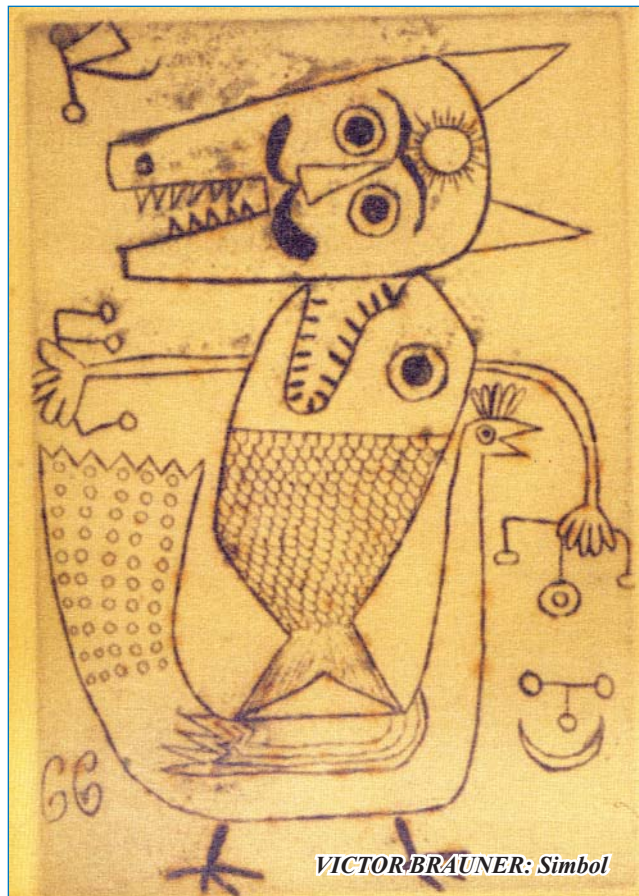
logul, pe care-l aveam cu mine. Radu l-a privit și mi-a spus că este foarte frumos, dar că avangarda românească este cu mult mai interesantă... Chiar dacă știam de Cabaret Voltaire din Zürich, locul de naștere a mișcării Dada, nu știam că încă în 1924 Bucureștiul a găzduit o mare expoziție a operelor pictorilor avangardiști, organizată de revista *Contemporanul*, povestește Cahen. În noiembrie 2008, împreună cu Stern și Edward van Voolen, curatorul Muzeului de Istorie a Evreilor din Amsterdam, a plecat la București unde a avut posibilitatea să vadă opere „fascinante” (epitetul îi aparține) la Muzeul Național de Artă și în colecții particulare. În consecință, l-a invitat pe Radu Stern la Amsterdam și, după eforturi care au durat doi ani, expoziția a fost deschisă. Organizatorii au conștientizat importanța acestor artiști. „În primele decenii ale secolului XX, au arătat ei într-o prezentare a expoziției, lumea artistică a fost luată cu asalt de experimentele curajoase ale mai multor artiști evrei din România. Tristan Tzara, Victor Brauner, Marcel Iancu, H.M. Maxy, împreună cu mai vârstnicul Arthur Segal, au fost prezenți la nașterea unei mișcări de avangardă influente. Opere dadaiste, suprarealiste, abstracte și expresioniste, variații personale de constructivism, nimic

nu le-a scăpat. Și-au făcut publice ideile la Cabaret Voltaire din Zürich și în reviste revoluționare, acum devenite legendare, cum au fost *Contemporanul* și *Integral*.” Ei au subliniat că prin această expoziție se va confirma rolul jucat de București în mișcarea europeană de avangardă.

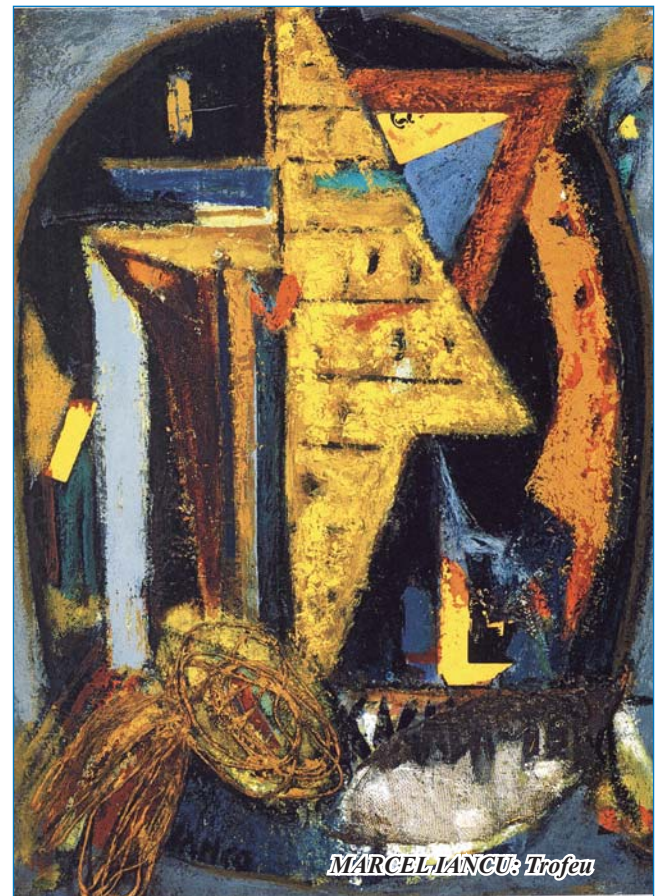
În vizită la casa unde a locuit Sașa Pană

Cu două săptămâni înainte de vernisaj, Joel Cahen a adus la București un grup de 10 ziariști de la departamentele de artă ale celor mai mari publicații olandeze. Timp de două zile, aceștia au vizitat capitala română, Muzeul de Artă și au fost oaspeții Ambasadei Olandei și ai Federației Comunităților Evreiești. Aici li s-a prezentat istoria evreilor din România, trecutul și prezentul comunității evreiești apoi au avut prilejul să vadă Sinagoga Mare, Muzeul de Istorie a Evreilor și Biblioteca „Șafran”. Astfel ei au reușit să cunoască și condițiile în care au creat artiștii evrei din avangardă. Un moment memorabil l-a reprezentat pentru ei vizita efectuată la Vladimir Pană, fiul poetului Sașa Pană, unul dintre promotorii avangardismului în literatură și au aflat despre istoria acestui curent. În articolul „O casă istorică a comorilor”, publicat în cotidianul olandez „Het Paarol”, ziaristul Jos Bloemkolk scrie: „La Muzeul de Istorie a Evreilor din Amsterdam... se poate vizita începând de astăzi (1 iunie a.c.) o expoziție dedicată avangardei evreo-române între 1910 și 1938, cu tablouri ale unor artiști suprarealiști ca Marcel Iancu, Victor Brauner și M.H. Maxy. Poetul Tristan Tzara, lider al mișcării dadaiste din Zürich, a făcut și el parte din cercul avangardist de la București. Lucrări plastice aparținându-i sunt expuse cu acest prilej la Amsterdam. O parte din expoziție este realizată cu opere provenind din colecția Vladimir și Adriana Pană. Cuplul, în jur de 70 de ani, locuiește într-un apartament... din București. Toți pereții, până și cei din dormitor, sunt acoperiți cu tablouri care astăzi reprezintă o avere, dar pe care cuplul le-a privit mult timp ca neavând nici o valoare. Într-un singur loc nu sunt tablouri, acolo unde pereții sunt acoperiți

de o bibliotecă de mari dimensiuni. Soții Pană au fost mereu atașați de tablourile lor, și cu greu se vor separa de ele... Colecția soților Pană...este moștenire de la tatăl lui Vladimir, Sașa, poet și bun prieten cu suprarealiștii, de la care primea cadou tablouri din amicitie. Pe fațada imobilului unde locuiesc soții Pană, se află o plăcuță pe care scrie „Sașa Pană, scriitor”, un mic omagiu de neînchipuit pe vremea dictaturii naționaliștilor de extremă dreaptă din timpul celui de-al doilea război mondial sau a comuniștilor care au urmat... Pe pereții apartamentului, aranjat în stilul anilor 1930, atârână o *Natură moartă* cubistă a lui Marcel Iancu, alături de un portret al lui Sașa Pană, realizat de prietenul său, Victor Brauner. Capul lui Pană plutește, și acest cap desprins de corp este o trăsătură specifică a artei

VICTOR BRAUNER: Simbol

MARCEL IANCU: Trofeu

lui Brauner.” (Traducere din olandeză de Adriana Gheorghe)

80 de opere în expoziție

Expoziția cuprinde 80 de opere ale exponenților avangardei evreo-române din trei generații: Arthur Segal, Tristan Tzara, Marcel Iancu, M. H. Maxy, Victor Brauner, Jules Perahim și Paul Păun. Muzeul de la Amsterdam a editat și un catalog care, pe lângă introducerea semnată de Joël Cahen, cuprinde trei studii de Radu Stern: „De ce atât de mulți evrei?”, „Zürich” și „București”, o vastă panoramă a mișcării de avangardă, începută în Elveția și dezvoltată în România. Potrivit lui Radu Stern, antisemitismul din România, care nu-i considera pe artiștii evrei ca reprezentând cultura țării, i-a determinat pe aceștia să evolueze în afara culturii românești, să o aleagă pe cea occidentală”. Catalogul cuprinde și o prezentare a

artiștilor care au făcut parte din acest curent, cu biografiile fiecăruia (*Radu Stern* și *Monique Yaari*). De asemenea, sunt incluse toate operele de artă prezentate în expoziție.

La vernisajul care s-a desfășurat într-una din cele patru sinagogi au luat parte numeroase personalități ale comunității evreiești din Amsterdam, artiști și critici de artă. A fost de față și ambasadorul României din Olanda, E.S. Călin Fabian, care a rostit o alocuțiune. După cuvântul de inaugurare al directorului muzeului, Joël Cahen, a vorbit dr.ing. José Blum, care a reprezentat Federația Comunităților Evreiești din România, unul dintre cei ce au susținut organizarea expoziției. Dr. José Blum a subliniat importanța contribuției artiștilor evrei români la dezvoltarea curentului avangardist, dar și dificultățile întâmpinate în cariera lor, mai ales, din cauza faptului că erau evrei. „Pentru o lungă perioadă de timp, opera acestor artiști nu a putut fi studiată în condiții propice interdicțiilor de tot felul, impuse de regimul comunist. După 1989, ușile s-au deschis treptat și interesul pentru modernism a crescut și au apărut noi și interesante opinii despre mișcarea de avangardă...despre relația dintre evreitate și modernismul radical”, a arătat vorbitorul, care a ținut să transmită salutul și urările de succes din partea evreilor din România.

Expoziția nu s-ar fi putut realiza fără contribuția unor muzee sau colecționari particulari din întreaga lume, printre care Muzeul Național de Artă din România, Federația Comunităților Evreiești din

România, Muzeul de Artă Vizuală din Galați, Institutul de Cercetări Eco-Muzeale din Tulcea, colecția Vladimir Pană și colecția Mihail Gavrilă, din București. Organizatorii au adus mulțumiri și unor personalități din România care le-au sprijinit demersul: E.S. Călin Fabian, ambasadorul României la Haga, dr. Aurel Vainer, președintele F.C.E.R., dr. José Blum, consilier al președintelui F.C.E.R., Roxana Theodorescu, Muzeul Național de Artă din România, dr. Liviu Rotman, C.S.I.E.R. și cercetătoarea Anca Ciuciu, criticii literari Victor Macarie și Constantin Măciucă și criticul de artă Emil Nicolae Nadler.

Expoziția de la Muzeul de Istorie a Evreilor a trezit interes în străinătate. După Amsterdam, expoziția va călători la New York și în Israel, și – foarte probabil – la Muzeul Național de Artă al României, de la București.

EVA GALAMBOS

COMUNITĂȚI

București

Bucuria de a face bucurie

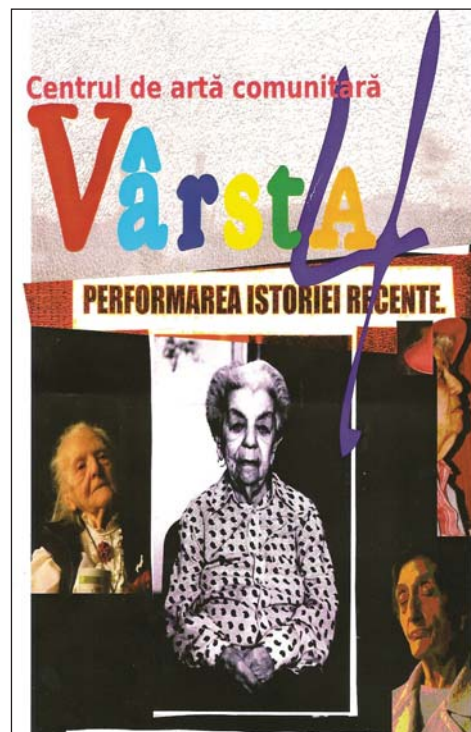
Așa s-ar putea numi legătura creată în ultima vreme între rezidenții Căminului „Rosen” și voluntarii F.C.E.R., BBR, JCC. Iată câteva însemnări culese de pe blogul unuia dintre rezidenți, *Pompiliu Sterian*: duminică, 22 mai a.c., o dimineață frumoasă. Am primit oaspeți de onoare: ing. *Anette Vainer*, amb. *Mariana Stoica*, *Sașa Ionescu*. Organizatori ai Programului „Adoptă un bunic”: *Silvian Horn* și *Janina Ilie*. *Janina* ne-a înveselit sufletele facilitându-ne posibilitatea de a asculta un concert de muzică populară românească (soliste *Valeria Arnăutu* și *Elena Pintilie*) și cântece de muzică ușoară (solist *Vasile Topârceanu*). Cei nedepășabili au primit daruri. O dimineață dulce la propriu (tratarea culinară) și la figurat (asistenta socială *Rodica Dumitrache* a antrenat rezidenții la joc).

Stație-pilot pentru terapie prin artă

Un alt eveniment, organizat de coordonatorii Centrului de Artă Comunitară „Vârsta 4”: *Paul Dunca*, *Alice Monica Marinescu* (actriță), *Mihaela Michailov* (dramaturg și critic de teatru), *Katia Pascariu* (actriță), *David Schwartz* (regizor), l-a constituit marcarea a doi ani de la începuturile colaborării între rezidenți și artiștii de la „Tanga Project”, pentru schimbarea

percepției sociale despre bătrânețe. Orice retrospectivă înseamnă bilanț. În acest caz – un film în care „actori” au fost rezidenți, tinerii artiști sus amintiți, invitați ai lor, angajați ai căminului. De menționat – un alt tânăr, care n-a jucat în film, dar i-a asigurat editarea video: *Silviu Vexler*. La „premieră” au fost invitați vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*, fostul și actualul director ai DASM, ing. *Nilu Aronovici* și ec. *Attila Gulyas*, președintele C.E.B., *Erwin Șimșensohn*, directorul JCC – București, *Shai Orny*, șeful de cabinet al președintelui F.C.E.R., ec. *Silvian Horn*. *Amfitrion* - directorul Căminului „Rosen”, *Gaetano Perrotta*. Public - oameni din cămin, unii – „personaje” în film. Genericul „Trebuie să clădim un orizont” s-a referit atât la tinerii care au realizat cu succes acest experiment, interesați de istoria vie a secolului XX, cât și la rezidenții ale căror existențe au căpătat prezent și viitor.

Recordul de vârstă – 102 ani -, de creație și perspectivă îl deține pictorița *Medi Dinu*, despre care revista noastră a scris adesea. Recent, ea a fost primită de A.S.R. Prințesa *Margareta* a României la Palatul Elisabeta. *Medi Dinu* i-a adus în dar unul din tablourile sale. Au fost filmate „atelierul de povești personale” (spuse de *Eva Szemler*, *Pompiliu Stoian*, *Judith Ardeleanu* ș.a.), „Moses Stories”, la TES, (moderatoare – *Tina Grimberg*), „vârsta obiectelor”, „atelierul de vise”, „atelierul de colaje” – toate exprimând trăiri din conștientul și subconștientul rezidenților actori. Numitor comun: importanța de înfrumusețare a vieții, puterea de a surâde fiecărei zile. Concertele, dansul, petrecerile organizate pentru „sărbătorii lunii” au fost tot atâtea clipe de îmbinare a bucuriilor sufletului, mișcărilor trupului, expresii ale științei de a trăi la orice vârstă. Filmul a pus în valoare potențialul creativ al rezidenților, existența prin memorie

și perspectivă, transformând Căminul „Rosen” într-o stație-pilot de terapie prin artă pentru alte cămine de bătrâni. Au fost opiniile regizorului *David Schwartz* și *Pompiliu Stoian*. Controversele legate de denumire – „vârsta 4” – s-au aplanat prin stabilirea unei întâlniri pentru noi propuneri de proiect. Realizarea acestui film rezumativ al Centrului de Artă Comunitară a fost salutăată, în numele F.C.E.R. și DASM, de vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*, care a propus subtitlarea lui în engleză pentru mediatizare. Ing. *Nilu Aronovici* i-a felicitat pe autori iar ec. *Attila Gulyas* a promis că unul din visurile rezidenților – un foisor în parc – va deveni curând realitate.

IULIA DELEANU

„O poveste frumoasă între România și Statele Unite”

Reflecții asupra vizitei în C.E. Botoșani a E.S. Mark Gittenstein, ambasadorul SUA în România

Revenim asupra vizitei E. S. Mark Gittenstein, ambasadorul SUA în România, ale cărui rădăcini pe linie paternă își au obârșia în comunitatea evreiască din Botoșani. Reproducem în cele ce urmează fragmente extrase din articolul publicistei *Angela Furtună* despre acest eveniment.

„În Sinagoga Mare din Botoșani, domnul ambasador a primit de la *Gustav Finkel*, localnic care s-a ocupat de arborile genealogice al domnului Gittenstein, o copie a certificatului de deces, datat 1888, al străbunicului, *Sama Bralever*. Documentul a fost găsit în Arhivele locale ale Statului. Ambasadorul american a pus palma pe documentul original, stăruind cu sfială asupra demnității afective a momentului”. „În acest fel, am putut restabili legătura cu familia”, a declarat celor prezenți diplomatul american. „Sunt convins că *Sama Bralever* nu se gândea că stră-strănepotul său va ajunge în România ca ambasador al SUA. Aceasta este o poveste frumoasă între România și Statele Unite. Am simțit că îl ating pe stră-străbunicul meu și pe tata. Tata ar fi fost foarte mândru și fericit”. A fost încă o expresie a normalizării condițiilor libere de comunicare și de dialog intercultural create în România postdecembristă. „Nu pot să ascund faptul că am simțit din nou că pământul românesc are multe taine și înțelesuri pentru fiii prezentului, scria *Angela Furtună*, iar România are nevoie de buni comunicatori și tălmăci ai firelor încurcate care îi poartă destinul mai departe, dar și de prieteni statornici, care să o apele și pe care să-i ocrotească la rândul ei. Logo-ul acestei prietenii reciproce: generozitate, demnitate, solidaritate”, a declarat Gittenstein.

Craiova

Simpozion internațional despre istoria evreilor

„Din istoria evreilor: de la apariția antisemitismului până în contemporaneitate” s-a intitulat simpozionul internațional, ediția a II-a, organizat de Universitatea din Craiova, Centrul de Studii al Relațiilor Internaționale, Institutul „Yad Vashem” din Ierusalim, Biblioteca Județeană „Alexandru și Aristița Aman”, cu concursul Consiliului Județean Dolj și al Comunității Evreilor din Craiova.

Simpozionul a fost deschis de reprezentanții instituțiilor implicate în organizare. Printre comunicările care au reținut atenția: „File din istoria comunității sefarde” - prof. univ. dr. *Corneliu Sabetay*;

„Holocaustul ca paradigmă a genocidelor în secolul XX” – dr. *Chava Baruch* (Yad Vashem); „Imigrația evreilor în România la sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX, reflectată în rapoartele secrete ale Ministerului de Interne” - drd. *Adi Schwartz*, Universitatea din Craiova; „Josephus Flavius, principala sursă documentară despre războiul dintre evrei și Imperiul Roman” - lector univ. dr. *Florian Olteanu*, Universitatea din Craiova; „Relațiile diplomatice româno-israeliene în perioada 1956 – 1967” - dr. *Ramona Angela Dumitru*, consilier european parlamentar ș.a.

MARTHA EȘANU

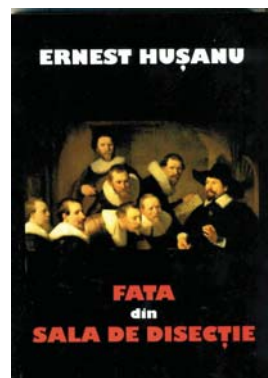
Bacău

Lansare de carte

Sâmbătă, 28 mai 2011, la Restaurantul Ritual al C.E. Bacău, în fața a aproximativ 25 de persoane, printre care și prof. Stan Gabriel, directorul Casei Corpului Didactic, a avut loc lansarea cărții „*Fata din sala de disecție*” de dr. Ernest Hușanu, din Israel. Evenimentul a fost deschis de președintele Comunității, *Harī Vigdar*. În cuvântul său, autorul, fiu al orașului,

a amintit de perioada în care a fost consilier cultural al C.E. din Bacău. Apoi a făcut o scurtă prezentare a cărții și a unui DVD despre activitatea sa în Israel și sărbătorirea lui, cu ocazia împlinirii vârstei de 80 de ani. Întâlnirea s-a desfășurat într-o atmosferă foarte plăcută și prietenească.

Correspondență de la HAINRICH BRIF

ANUNȚ

D.A.S.M. angajează urgent îngrijitoare la domiciliu, infirmiere, part-time sau full-time, cu forme legale de angajare.
Telefon: 021.3264140 / int.116 – persoana de contact:
Steliana Burlacu.

Admorul de Sculeni, Marele Rabin Israel Abraham Portugal, în vizită la Iași

La începutul săptămânii trecute s-a aflat în vizită la Iași Admorul de Sculeni, *Marele Rabin Israel Abraham Portugal*, însoțit de 30 de rabini, discipoli și adepți din SUA și Israel. La inițiativa Rabinului *Ioel Tobias* din Bnei-Brak, vechi și drag prieten al evreilor ieșeni, întreaga delegație a avut o întâlnire de suflet cu membrii comunității locale și cu studenții israelieni. Deschizând întâlnirea, *David Kahan*, președintele Curții Rabinice a Admorului de Sculeni și președinte al Asociației Evreilor Româno-Americani, a mulțumit conducerii Comunității Evreilor din Iași pentru sprijinul acordat în organizarea evenimentului.

Vizita la Iași a Admorului de Sculeni a fost salutăată cu bucurie de secretarul general al F.C.E.R., ing. *Albert Kupferberg*, care, în numele Comitetului Director al F.C.E.R. și al său personal a apreciat-o ca pe un eveniment deosebit pentru evreii din România. Ing. *Abraham Ghiltman*, președintele Comunității Evreilor din Iași, a urat un călduros „Baruh Haba” distinșilor oaspeți. Cântece tradiționale au fost intonate de gazde și oaspeți. *Rabinul Ioel Tobias* a vorbit despre *Marele Rabin Israel Abraham Portugal*, un om deosebit, de o foarte mare modestie și erudiție, subliniind că „familia Rabinului Portugal a fost la mare, mare înălțime sufletească și a făcut enorm de mult bine pentru evreii din România atât în perioada legionară cât și în cea comunistă.” „Este greu să fii evreu dar este foarte bine și foarte frumos”, a spus *Rabinul Tobias*.

Marele Rabin Israel Abraham Portugal și-a exprimat bucuria de a se afla la Iași, „orașul în care, în decursul secolelor, s-a învățat atâta Tora încât poate fi numit oraș sfânt”. Împreună, Admorul de Sculeni și *Rabinul I. Tobias*, ne-au îndemnat „să ducem mai departe credința, să păstrăm tradițiile evreiești moștenite din generație în generație!” *Sculener Rebe* a rostit o impresionantă binecuvântare pentru comunitatea ieșeană și pentru toți membrii ei. *Rabinul Ioel Tobias* a cântat cunoscute melodii religioase evreiești și întreaga asistență s-a înălțat într-o tradițională horă hasidică.

ANIVERSĂRI

– iunie 2011 –

- LĂZĂRESCU SIDI, șef Oficiu Resurse Umane, s-a născut la 10 mai 1954.
 - HERDAN ADELA, președinte C.E. Ploiești, s-a născut la 7 iunie 1950.
 - BARAȘ FĂNEL, asistent DASM, s-a născut la 10 iunie 1953.
 - RADIAN ALEX, asistent coordonator Sector magazii și depozite, s-a născut la 13 iunie 1929.
 - GOLDA MARCELA, contabil-șef Cămin „Moses Rosen”, s-a născut la 13 iunie 1987.
 - SILBER ȘTEFANIA, Centrul de Administrare a Patrimoniului Imobiliar s-a născut la 17 iunie 1954.
 - VARNIȚKI BOGDAN, director adjunct la Centrul de administrare a patrimoniului, s-a născut la 19 iunie 1946.
 - GOLDA SORIN, președinte C.E. Suceava, s-a născut la 21 iunie 1951.
 - KAISERMANN PINCU, președinte de onoare al C.E. Iași, s-a născut la 22 iunie 1924.
 - GALANTER BORIS, DASM, s-a născut la 29 iunie 1938.
 - TAUBERG LIANA, medic, Policlinica F.C.E.R., s-a născut la 29 iunie 1962.
- SIEGFRIED WOLF
Sursa: Serviciul de protocol al F.C.E.R.

Bookfest
Salonul internațional al cărții
25-29 mai 2011

„Criza economică nu este și criza creației artistice”

Oamenii au venit la *Bookfest* pentru că are tradiție. După 15 ani la Teatrul Național, și acum, al șaselea, la ROMEXPO, aproape de parc, Salonul și-a sporit atractivitatea prin concepție modernă, spectaculozitate, spațiu aerat. Ministrul Culturii și al Patrimoniului Național, *Kelemen Hunor*, observa, la ceremonia de deschidere, că, deși există voci care vorbesc despre „criza lecturii”, actuala ediție a *Bookfest*-ului contrazice afirmația. Nu numai pentru că Salonul Internațional de Carte a căpătat renume, ci și pentru că „literatura este una din cele mai profunde experiențe umane; nevoia de povești ține de însăși esența noastră ca ființe gânditoare”. Iar „criza economică și financiară, care nu a ocolit nici România, nu a fost și nu este și o criză a creației artistice”, ceea ce au demonstrat-o numeroasele evenimente culturale (memorabilă – seara aniversară *Bartók – Enescu*), lansări de carte, dezbateri ș.a. Ungaria, care deține președinția actuală a UE, a fost invitată de onoare a ediției.

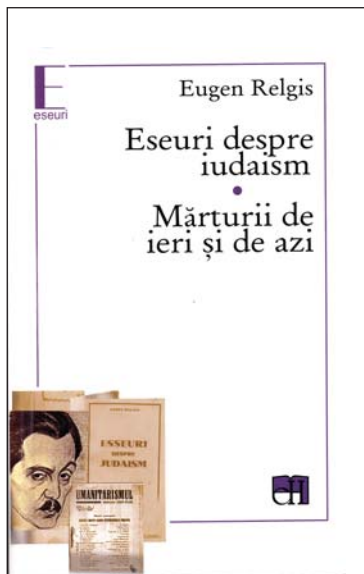
HASEFER – „nume de renume” dobândit în timp

Chiar de la primele ore după deschidere, când abia pășiseră în Târg primii vizitatori și potențiali cumpărători, Editura „Hasefer” – mulțumiri secretarului de stat în DRI, *Markó Attila*, pentru sprijinul financiar – era unul din cele mai căutate standuri. La post – *George Gălea*, redactor, și *Dan Vecsler*, difuzor de carte, care ne-au prezentat câteva noi apariții editoriale: „Trasul de praștia la evrei” - *Aurel Störin*, „Țara florilor de câmp” – *Grișa Gherghe*, „Descoperirea unicului schelet de om crucificat” – dr. *Hava Haas* ș.a. Am stat de vorbă cu tânărul prof. *Valeriu Predescu*, din București, care tocmai cumpărase „Familia Moskat” de *Isac Bashevis Singer* și „Cabală și eros” de *Moshe Idel*. „Am citit «Robul» de *Bashevis Singer* și m-a impresionat mult. E o carte excepțională. Despre cartea lui *Moshe Idel* mi-a

spus un prieten că-i foarte interesantă”, și-a motivat alegerea. Tot „Hasefer”-ul a lansat la *Bookfest* albumul „Sinagoga în România”, ediția a II-a și „Eseuri despre iudaism. Mărturii de ieri și de azi” de *Eugen Relgis*. Moderatoarea evenimentului a fost reprezentanta Serviciului F.C.E.R. Relații-Cultură-Informatică, *Sibyl Benun*. Arh. *Aristide Streja*, autorul albumului, a vorbit despre semnificația sinagogii în Diaspora, expresie a existenței evreiești îngemănate, materiale și spirituale; a arătat situația în care se află cele o sută de sinagogi în România, unele în stare bună, funcționale, altele deteriorate în diferite stadii; a apreciat postfața, scrisă de dr. *Hary Kuller*, despre contribuția evreilor, din punct de vedere al patrimoniului sacru, la civilizația României; a evidențiat faptul că lucrarea se adresează atât specialiștilor cât și publicului larg, interesat de arta arhitecturală. Binevenite au fost exemplificările, la retroproiector, cu sinagogi din toate zonele țării, din care au reieșit vechimea, diversitatea stilurilor arhitectonice și a ocupațiilor caracterizând populația evreiască din România. Prof. univ. dr. *Liviu Rotman*, director al CSIER, a punctat ceea ce, cu un termen la modă, am numi factorul de socializare reprezentat de sinagogă: casă de rugăciune, dar, mai ales, loc de întâlnire și de afirmare a diversității de opinii, element specific vieții evreiești. Întreg expozeul a fost făcut din unghi sociologic, cu schițarea tipologiei generale de comportament evreiesc, umor, dar și observații grave (distrugerea, în anii Holocaustului, a Templului Coral din Viena, care a servit drept model pentru Templul Coral din București). A fost afirmată importanța breslelor meșteșugărești în construirea de sinagogi.

„Eseurile despre iudaism” ale lui *Eugen Relgis* au scos din uitare sau cvasiuitare (istoricul literar *Geo Șerban* a readus în memoria celor prezenți faptul că un su-

pliment literar R.E. a fost dedicat scriitorului, acum câțiva ani) opera unuia dintre eseistii interbelici de marcă, bucurându-se de notorietate în epocă, mai ales în Occident. Volumul a fost îngrijit de dr. *Camelia Crăciun*, cercetător la CSIER, care a lucrat la proiect din 2008, împreună cu prof. univ. dr. *Leon Volovici*, de la Universitatea Ebraică din Ierusalim. Vorbitoarea a mulțumit surorilor autorului, care i-au pus la dispoziție documente, și scriitorului *Ștefan Iureș*, atunci, director la „Hasefer”, care a acceptat publicarea cărții. Dr. *George Voicu*, director de cercetări la Institutul „Wiesel”, a apreciat apariția editorială drept „gest reparator” față de opera lui *Relgis*. Scriitorul a fost un „om de idei politice”, deși „avea aversiune” față de politic, a observat domnia sa, ilustrându-și aserțiunea cu universalismul, pacifismul, internaționalismul, poziția singulară față de sionism, care răzbat din scrieri. Iudaismul reprezenta, pentru el, „o etică”: monoteismul - lumea ca unitate; pacifismul – laitmotiv al ideii mesianice din cântările profeților ș.a. Prof. univ. dr. *Liviu Rotman* a reluat ideea de recuperare, evidențiată de antevorbitor, situându-l pe *Relgis* în categoria „revoltaților” momentului față de mediul evreiesc burghez, din care proveneau; față de societatea românească, unde erau marginalizați. „Revolta” lui *Relgis* a însemnat un nou mod de atașament față de iudaism: în principal, prin promovarea umanitarismului. Dacă abordările anterioare au fost făcute de pe poziția cercetătorului, intervenția lui *Ștefan Iureș* a colorat afectiv, literar portretul *Relgis*: evocarea scriitorului care „iubea oamenii, iubea tinerii”, așa cum a reieșit și din conferința ținută la Liceul „Cultura B”, devenit ulterior „Mihail Sebastian”, din perspectiva elevului de atunci, ascultându-l. Succes de lansări, succes de public, succes de cumpărători la „Hasefer”; un renume dobândit, cu îndreptățire, în timp.

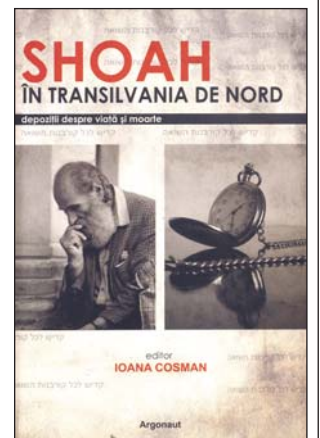
E.SUHOR

Cronică
de carte

„Shoah în Transilvania de Nord”

În numărul anterior al revistei noastre am publicat o scurtă prezentare a cărții „Depoziții despre viață și moarte” (Ed. Argonaut) referitor la tragedia evreilor din Nordul Ardealului, carte apărută în anul 2009. În 2010, la aceeași editură, cu aceiași realizatori, a apărut „Shoah în Transilvania de Nord”.

Vom prezenta câteva mărturii din acest nou volum. *Octavia Barbosa* din Bistrița, născută în 1927, *Sabin Tanco*, născut în 1928 la Năsăud, *Livia Ana Tătar* din Bistrița - nici unul dintre aceștia nefiind evrei - relatează cu memoria păstrată din copilărie despre cruzimile la care s-au dat militari ai regimului fascist maghiar, despre omenia unor concetățeni, despre reacțiile evreilor supuși represiei și amenințării, care s-a și împlinit, de a fi deportați în lagărele morții. Fiecare mărturie ar putea constitui o temă de literatură realistă. Limbajul martorilor este de o natură de faptă care nu poate pune la îndoială faptele devenite istorice.

Hillel Valter din Salva, născut în 1919, a parcurs un itinerar cu totul aparte. În 1940 a ajuns în Moldova, apoi în Basarabia, a revenit în Ardeal, de aici în detașamentele de muncă, trimis de autoritățile maghiare în Ucraina, în Bielorusia. A revenit la Oradea și a avut norocul să scape de masivele deportări. Dar câți evrei nu au pierit la Auschwitz, în alte lagăre ale imperiului morții?

Există și noroc. *Eva Agh* (n. *Leibowitz*) din Oradea, ajunsă la vârsta de 18 ani la Auschwitz, l-a văzut pe celebrul doctor *Mengele*, a cunoscut apropierea morții, dar a supraviețuit. Altfel, cum ar fi putut să aducă mărturie? Să spună cineva că la Auschwitz nu a fost nimic. Pe cine să credem? Morții nu vorbesc, supraviețuitorii li se pune la îndoială mărturia. Poate fi imaginat un mai mare cinism? O altă martoră – *Judith Brunner*, din Cluj, născută în 1926, a cunoscut ghetoul, bombardamentele, teama de execuții, însă a supraviețuit și a ajuns în Elveția. Parcurgem mărturia din județele Cluj, Maramureș, ale unor evrei, români, maghiari.

Ce trebuie să reținem? Că Holocaustul - Shoah, indiferent cum îl numim, a existat, există în memoria noastră a tuturor celor care au un suflet, au dragoste pentru adevăr, pentru semenul nostru, că suferința nu este destinată unei etnii, unui om nevinovat indiferent de etnie, dar că nazismul, legionarismul (despre care se amintește în această carte), fascismul maghiar nu au fost creații ale unor forțe supranaturale.

În anumite condiții istorice unii oameni își pierd chipul și moștenirea genetică și devin lupi, devin fiare. Unii, am spus, nu toți, nici majoritatea. Este o mare eroare să confundăm vina unui regim, unui sistem, unei ideologii cu vina unui popor. Este ca și cum am învinui omenirea. Iar omenirea suntem noi. Fiecare din noi. Omenia este în noi.

BORIS MARIAN

Premiul „Opera Omnia” pentru Michael Shafir

Revista *Sfera Politicii* a decernat, săptămâna trecută, premiile sale anuale. Laureții sunt *Michael Shafir*, *Dan Pavel* și *Daniel Șandru*.

• Premiul de Excelență Opera Omnia, pentru întreaga activitate, i-a fost oferit profesorului *Michael Shafir*, de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj: „Pentru că au fost vremuri în care vocea sa a fost o sursă de inspirație extrem de pertinentă, iar atitudinea sa față de problemele cu care ne confruntăm, una exemplară” (*Stelian Tănase*). Dincolo de verticalitatea mai recentelor sau a mai noilor sale gesturi publice, *Michael Shafir* este și va rămâne unul dintre cele mai prețioase repere de

poziție intelectuală. Profesor de științe politice la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, cu expertiză în domeniile Holocaust, extremism, relații internaționale și comunism/postcomunism, *Michael Shafir* a publicat peste două sute cincizeci de articole în reviste de specialitate, iar dintre volumele sale în limba română amintim: *Între negare și trivializare prin comparație: Negarea Holocaustului în țările postcomuniste din Europa Centrală și de Est* (*Polirom*, 2002) și *Radiografii și alte fobii. Studii contemporane, publicistică și publicistică* (*Editura Institutului European*, 2010).

„Despre mine vorbesc două lucruri”, a spus *Michael Shafir*, cu ocazia acordării Premiului de Excelență „Opera Omnia” – „ceea ce am scris și studenții mei” [...]

• „Sunt, poate, oameni care se întreabă de ce scriem noi despre democrație, despre științe politice etc. Ei bine, facem asta pentru că, în orice țară, calitatea unei democrații începe cu ideile pe care noi le avem despre democrație”, a spus profesorul *Dan Pavel*, în scurtul discurs adresat cu ocazia acordării Premiului pentru „cea mai valoroasă lucrare a anului 2010”, pen-

tru volumul *Democrația bine temperată. Studii instituționale* (*Polirom*, 2010).

• Prin urmărirea evoluției conceptului [de ideologie - n.r.], începând de la *Destutt de Tracy* și *Marx*, trecând prin *Karl Mannheim* și *Paul Ricoeur* și aducându-l în prezent, prin teoriile neomarxiste/*New Left* și, respectiv, de tradiție postmodernă, *Daniel Șandru* a creat un instrument de lucru extrem de util. Motiv pentru care lucrarea sa *Reinventarea ideologiei* (*Editura Institutului European*, 2010) a și fost răsplătită cu Premiul „Lumea de Măine” [...]

IOANA PAVERMAN

(După „Observator cultural” – nr. 574 – mai 2011)

Premiile speciale ale Uniunii Scriitorilor 2010

Premiile speciale ale USR (publicistică, memorii, jurnale etc.) pentru 2010 au fost acordate lui *Andrei Oișteanu*, pentru lucrarea „*Narcotice în cultura română. Istorie, religie și literatură*” (*Editura Polirom*) și lui *Ion Vianu* pentru „*Amor Intellectualis*” (*Editura Polirom*).

Rătăcind de la o sugestie la alta

Doctorul Isac Rosman a fost unchiul meu. S-a născut la Craiova. Părintele său, nene Zaharia, croitor de lux, s-a bucurat cu trei urmași, toți băieți: Max, mers liniar în științe economice; Hugo, matematician de elită, profesor la Institutul Politehnic din Iași, invitat, ani la rând, la Erlangen, Mecca specialiștilor în calcul numeric; și Isac, singurul care i-a făcut pe plac, fără să crâcnească, cu studii în medicină, la București și Viena.

De aici, din orașul muzicii, nene Isac s-a întors cu o diplomă de medic însă cu întreaga ființă dăruit armoniilor instrumentale și vocale. A învățat să cânte „liber de orice rețineri” la vioară, să asculte solemn și fericite muzica simfonică, să frecventeze spectacolele de operă și camerale. A revenit de câte ori a fost posibil la Salzburg, cum, acasă, a trăit în cultul lui George Enescu, al Mariei Fotino, al discuțiilor prelungite cu Emanoil Ciomac, muzicolog reputat din deceniul trei.

Afirma, glumind pe jumătate, că pentru zonele impure din noi, ființe omenești nu doar învăl-

toare dar și, uneori, pervertite, va fi mereu nevoie de *vindecători*. Crezul lui, țin minte deoarece l-am auzit repetându-l: „în fragilitatea noastră muzica are nevoie de încă un aliat. Literatura face bine sănătății”.

Așa că s-a îndrăgostit, de timpuriu, și de realismul trăirii prin scrisul câtorva prozatori, poeți de seamă, dramaturgi iluștri. La Viena citea cu nesăț din Rilke, iar între preferați i-au câștigat specială prețuire autori de la Arthur Schnitzler la Jakob Wasserman.

A contat enorm că pasiunea pentru literatura de limbă germană (în ciuda înstăpânirii peste Europa a odiosului hitlerism în chiar anii studiilor sale departe de țară) i-a permis să corespundă cu Thomas Mann. Nu mai ținea socoteala scrisorilor admirative trimise genialului prozator. Într-un rând, considerat sârbătoresc, primea o scurtă epistolă din partea romancierului, flatat de entuziasmul unchiului meu pentru „Casa Buddenbrock”. În al doilea rând, interpreta drept o mare șansă întâlnirea cu Ștefan Zweig. Unchiul era fascinat de modul acestuia de a trece iscusit, cu pana sa, răbdător non-idilic, prin cele mai diverse rătăcirii omenești.

Relevant mi se pare faptul că Isac Rosman și-a găsit împlinirea în activitatea de cronicar muzical. A semnat, ani la rând, cronică de profil, dar și eseuri subtile, dedicate unor compozitori și interpreți, în revista sionistă „Renașterea noastră”,

iar imediat după august 1944 în ziarul de mare tiraj „Timpul”. S-a bucurat de prietenia domnului Hurtig, proprietarul evreu al cotidianului, iar după ce ziarul a fost suprimat de cenzura comunistă a trecut, la invitația apreciatului om de presă Sebastian Șerbescu, să îndeplinească aceleași oficii la „Semnalul”.

Faptul că a funcționat ca primul medic al nou înființatei legații a Statului Israel la București, în 1948, i-a atras, curând, grave suspiciuni oficiale. I s-a înscenat un proces de spionaj și a fost condamnat la ani de detenție petrecuți la Canal.

Când s-a întors de-acolo, slăbit și derutat de pierderea imensei lui biblioteci, a refuzat pactul cu diavolul. După un interval oarecare, a plecat în Israel unde a mai apucat să fie activ în calitate de titular de rubrică la o revistă de limbă română.

Cât mă privește, îi datorez integral interesul aparte pentru proza lui Thomas Mann, pe seama căruia vedea înfrățite daruri unice de narator, scenograf și dirijor de înlănțuite singularități.

Unchiul mi-a dăruit un medalion al celebrului creator al lui „Doktor Faustus”, neobișnuit de expresiv. În funcție de unghiul în care îl scâlta lumina zilei, Thomas Mann trăgea cu ochiul spre mine. Iar de fiecare dată părea că mă studiază.

Dincolo de toate astea, unchiul meu a întreținut în mine prospețimea admirației pentru o personalitate a scrisului mai presus de orice verdict și cochetării. Iar în această privință nu avea rival în exuberanța cu care găsea subiecte demne de atenția publicului iubitor de artă. De mai multă vreme intenționa să creioneze portretul pianistului Măndru Katz, eminent interpret al partiturilor mozartiene și beethoveniene. Cum Măndru Katz a emigrat înaintea lui din România, s-au întâlnit, presupun, în Israel unde proiectul a avut mari șanse de a se realiza. Nu mai știu dacă nene Isac a depășit ultimul obstacol: găsirea unui sponsor pentru caietul pe care l-a pregătit, comentarii privind performanțele muzicianului, relatări despre succesele lui în turnee peste hotare plus incursiuni în parcursul biografic. Știu că aduna iconografia necesară. După această etapă s-a întrerupt brusc dialogul epistolar între unchiul meu și părinții mei. Un alt nucleu din corespondență, încă neștiut, rămâne de lămurit. Va fi fost poșta de vină ori, poate, vremurile...

HENRI ZALIS

„Janka” la Sighetu Marmației

După organizarea celor trei ediții ale Festivalului Culturii Iudaice și a concertelor de klezmer, Asociația „Nordica” din Sighetu Marmației, în colaborare cu F.C.E.R. Sighet, a invitat în cândva celebrul ștel o actriță din California pentru a interpreta pe scenele sighetene piesa „Janka” de Oscar Speace, piesă în care sunt descrise experiențele dramatice trăite în Holocaust de către tânăra Janka Festinger și refacerea vieții ei în America. „Există un moment în viața fiecăruia, în care știm că după aceea nimic nu va mai fi la fel”, povestește regizorul și dramaturgul Oscar Speace. „Pentru unii, este ziua în care primesc diploma de absolvire și pornesc în carieră, pentru alții este ziua căsătoriei sau ziua în care li se naște primul copil. Pentru mine, ziua aceea a fost în vara anului 1997, când am aflat că mătușa are o scrisoare de la mama mea, în care povestește „călătoria” ei și a celor două surori ale sale, călătorie care a debutat la 15 mai 1944, prin Auschwitz, Dachau și München, și care s-a încheiat la 1 mai 1945 într-un vagon de cale ferată, părăsit de nemții care au depus armele în fața tancurilor americane. Căsătorită cu un soldat american staționat în Germania - a fost prima căsătorie recunoscută oficial de armata americană - a emigrat în State-

le Unite și s-a stabilit în însoarta Californie unde, în anul 1948, a dat naștere la doi gemeni - eu și fratele meu David - pe care i-a considerat simbol al victoriei asupra soluției finale naziste”.

Janka Festinger - născută la Sighet la 16 noiembrie 1916 - a murit în 1994 la vârsta de 78 ani, dar povestea ei a rămas, spusă de copiii ei, David și Oscar, într-un documentar artistic, în piesa care-i poartă numele, scrisă de Oscar Speace și, recent, în volumul „Momentele fericite din viața Jankăi Festinger”, de David D. Speace. „Unele povești au nevoie de timp pentru a fi spuse sau scrise, altele trebuie trăite, inspirate și expirate, uneori cu ușurință, alteori cu greutate și durere” spune Janice Noga, cea care și-a asumat dificilul rol de a recrea drama Jankăi pe scenă. Spectacolul, deși interpretat în limba engleză, a umplut până la refuz Sala Radio Sighet. În cele peste două ore, Janice Noga a oferit un recital actoricesc de mare clasă, care a smuls aplauzele și ovațiile spectatorilor, în mare majoritate tineri care, marcați de emoțiile transmise, au simțit nevoia să intre în dialog cu actrița, fapt care a prelungit evenimentul cu încă aproape o oră.

IOAN J. POPESCU

„Süskind” nu vorbește despre a fi evreu, ci despre a fi o ființă umană”

Interviu cu regizorul
RUDOLF VAN DEN BERG

Cu o istorie profesională impresionantă, regizorul evreu Rudolf Van Den Berg s-a axat în filmele sale asupra unor povești și experiențe cutremurătoare despre viață, prietenie și moarte. După *Tirza*, a stârnit reacții puternice, el a ales pentru noul său film, să abordeze un subiect care, pentru aproape oricine, poate să pună sare peste rană - *Holocaustul*. A început filmările de curând în România iar cuvintele sale despre patrimoniul nostru cultural sunt numai de laudă.

- Sunteți cunoscut drept un regizor ale cărui filme au reușit să stârnească reacții puternice. De ce credeți că s-a întâmplat asta?

- Am încercat să istorisesc fapte în care oamenii să se regăsească, să le dau o mai mare încărcătură dramatică, să-i fac, astfel, să conștientizeze stări sufletești existente latent în ei.

- Dar ați întâlnit oameni care să nege aceste sentimente și idei despre filmele dumneavoastră?

- Bineînțeles că am întâlnit oameni care mi-au catalogat filmele ca fiind de extremă duritate. Ultimul meu film, *Tirza*, a stârnit reacții majoritar pozitive, deși oamenii nu s-au simțit confortabil vizionându-l.

- Faceți filme de ficțiune și documentare de peste 30 de ani. Ce este mai epuizant și totodată, provocator: să faceți un film de ficțiune sau un documentar?

- Ambele te provoacă, dar în moduri diferite. Să faci un film artistic este mult mai epuizant. Începi de la zero. Trebuie să găsești echipa, muzica, actorii potriviți. În documentar, trebuie să găsești drama în situații banale. Ambele sunt dificile, dar mie îmi place mai mult procesul de concepere a unui film artistic. Când fac un film, descopăr noi aspecte despre propria mea existență. Este un fel de aventură.

- Ce ne puteți spune despre ultimul

film, „Süskind”?

- Acțiunea e plasată în cel de-al doilea război mondial, în contextul Holocaustului. Nu este filmul tipic despre Holocaust. Nu este vorba despre a separa încă o dată victimele, pe de-o parte, și nașiștii, pe de altă parte. Filmul *Süskind* vorbește despre ego-ul nașiștilor, despre modul cum și-au influențat ei victimele. Ceea ce face acest film deosebit de celălalte este unghiul psihologic din care privim victimele, alienarea lor provocată de nașiști. Și vedem evrei care se comportă aproape ca nașiștii, încredințați că asta e singura lor modalitate de a supraviețui. Acesta este punctul forte al filmului. Filmul vorbește, în primul rând, despre *natura umană* și despre ce își fac oamenii reciproc, despre cât de dificil este să-ți păstrezi decența și respectul pentru cel de lângă tine. Poate că se pune și problema liberului arbitru.

- De ce ați ales să filmați în România?

- Unul dintre producătorii mei a filmat aici. În România sunt niște studiouri excelente, concepute de profesioniști. Sunt niște locuri atât de pitorești; nu poți găsi așa ceva în Amsterdam. Mă simt binevenit în România, oamenii sunt foarte ospitalieri. Echipa și tehnicienii sunt foarte buni iar actorii români sunt absolut minunați. Am întâlnit câțiva actori români, precum Roxana Guttman și

Rudy Rosenfeld, care mi-au dat ideea de a le elabora rolurile. Când ai un actor bun, poți crea mult mai mult.

- Și ce ați descoperit nou la actorii români?

- Entuziasmul lor de a face parte din experiența proiectului. Foarte des, am regăsit dorința de perfecționism în ochii lor în timp ce le explicam despre poveste și rolurile lor. Lucrul acesta îmi dă putere.

- Am înțeles că filmul „Süskind” este bazat pe o poveste reală. Este adevărat? Unde ați găsit povestea?

- Filmul este bazat pe fapte reale. Cineva mi le-a istorisit acum câțiva ani și de atunci am început să mă documentez. Am găsit materiale nepublicate, într-o arhivă. Am citit mult despre Holocaust, așa că acest subiect este undeva în „sistemul” meu. Așa că filmul este bazat pe realitate, dar nu este de la A la Z o poveste compactă. Este ca un fel de puzzle.

- Există o vorbă în idiș care spune că „este greu să fii evreu!”. Ce părere aveți?

- Este greu să fii o ființă umană! *Süskind* nu vorbește despre a fi evreu, ci despre a fi o ființă umană și cât de instabile pot fi viețile noastre.

Interviu realizat de
NAOMI GUTTMAN

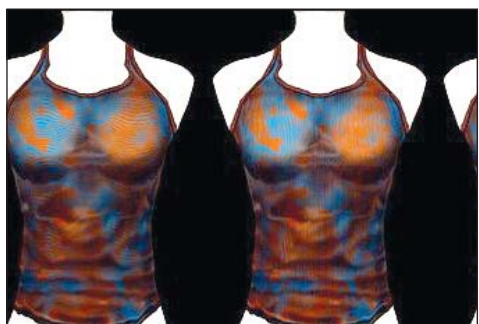
Un supliment alimentar din nanoparticule și

Nu vă mai îngrășați oricât dulce ați mânca

Pisicile nu simt gustul dulce – ferice de ele! Noi suntem însă printre mamiferele care nu numai că îl simțim dar suntem în stare să consumăm prăjituri, înghețate, fursecuri în mari cantități, fără să ne putem opri decât în fața diabetului. Dar, într-un viitor foarte apropiat, fiindcă noul supliment alimentar bazat pe nanoparticule se află în teste clinice, vom putea mânca dulce după voia inimii fără să devenim obezi sau diabetici.

Cercetători de la Universitatea Ebraică din Ierusalim și de la Universitatea Harvard au creat un supliment alimentar care reduce asimilarea de către organism a grăsimilor și glucidelor, bazat pe o compoziție de nanoparticule. Ei au folosit „naringenul”, molecula care dă grapefruitului gustul amar, prelucrând-o sub formă de particule de miliardimi de metru, combinate cu un compus zaharat (ciclodextrin) care le mărește eficacitatea de 11 ori. Pilulele au gust dulce, dar în experiențele făcute pe șoareci au provocat o creștere a sensibilității la insulină cu 64% și o reducere a colesterolului LDL (colesterolul „rău”) cu 42%. Șoarecii au aceeași pasiune neînfrănată pentru dulce ca și oamenii! Va fi deajuns să luăm pastilele înainte de masă și la final putem mânca la desert tort de ciocolată...

Tricoul care vă ascultă inima

O mică firmă israeliană, „Mokesh Enosh”, în colaborare cu o echipă portugheză de la Universitatea din Aveiro, a inventat o țesătură, numită comercial *niturit*, care ascultă inima celui care o poartă și transmite instantaneu datele unui centru de cardiologie. Vi se pare o exagerare? Ei bine, foarte serioasa Agenție Spațială Europeană a și comandat o serie de tricouri din *niturit* pentru a testa astronauții aflați în antrenamente. Este ca și cum cel ce poartă o cămașă, un combinezon sau tricou din *niturit* este supus continuu unui EKG. Este bine, dar e și cumva incomod, fiindcă proprietatea esențială a acestei țesături este că nu absoarbe transpirația. Electrozi implantați în confecțiile din *niturit* pot emite patru zile neîntrerupt date despre orice tulburare, cât de slabă, care poate apărea în funcționarea inimii. Confecțiile din *niturit* sunt deja comercializate în Spania, Portugalia, Brazilia și Israel la un cost de cca. 120 de dolari.

Redactorul paginii: ANDREI BANC

Ochii din cer

Israelul dispune de trei sateliți militari: Ofek-9, Ofek-7 și Ofek-5. Li se adaugă „Star Tec”, un satelit cu radar, care este unul din cele numai câteva asemenea exemplare existente în lume. În plus, Israelul dispune și de doi sateliți comerciali Eros A și Eros B. Problema militarilor este că sateliții nu pot fi „descărcați” decât atunci când trec deasupra Israelului, o dată la 90 de minute. Un interval prea mare, în caz de conflict. După cum scrie presa din această țară, Ministerul Apărării se pregătește să investească milioane de dolari în lansarea unor sateliți de

comunicații care să asigure transmisia de date în timp real între sateliții militari. Fabricat și proiectat de Israel Aerospace Industries și gata în 2013, noul Amos-4 va cântări 4,2 tone și va avea 10 antene ce vor acoperi Europa, Asia și Africa. În lunile următoare va intra în funcțiune și un sistem la care armata israeliană lucrează de mai mulți ani. Numit „Halamish”, el va permite tratarea fotografiilor satelitare cu ajutorul analizei pe calculator. Până acum această operațiune este făcută de soldați antrenați special în citirea imaginilor.

Cea mai mare uzină de desalinizare

Guvernul israelian a aprobat construirea celei mai mari uzine de desalinizare din țară, la Soreg, lângă Ashdod. Ea va produce 65% din apa pentru consum domestic din Israel. Într-o țară de deșert, aceasta reprezintă asigurarea unei resurse inepuizabile de apă, cea din mările Oceanului planetar fiind practic o resursă nelimitată. Și țările arabe din Orientul Mijlociu își bazează dezvoltarea pe mari uzine de desalinizare, cu diferența că folosesc tehnologii europene în timp ce Israelul are propriile sale soluții. Cea de la Soreg se va baza pe osmoza inversă și va fi una din cele mai mari din lume, cu o producție de 150 de milioane de metri cubi. Investiția este de 400 milioane de dolari și darea în funcțiune este prevăzută pentru 2013.

ciu își bazează dezvoltarea pe mari uzine de desalinizare, cu diferența că folosesc tehnologii europene în timp ce Israelul are propriile sale soluții. Cea de la Soreg se va baza pe osmoza inversă și va fi una din cele mai mari din lume, cu o producție de 150 de milioane de metri cubi. Investiția este de 400 milioane de dolari și darea în funcțiune este prevăzută pentru 2013.

Cerneală conductivă, cu argint

Nu numai cărțile și publicațiile mass-media se tipăresc. Circuitele electronice se tipăresc și ele: orice schemă electronică, cu orice dimensiuni, cu desenul lor complicat, filigranat, se pot imprima pe aproape orice suprafață: hârtie, plastic, siliciu și ceramică. Recent, Universitatea din Ierusalim și o companie din Coreea de Sud au semnat un acord pentru dezvoltarea unei cernele care să conțină nanoparticule de cupru îmbrăcate în argint, ce ar urma să fie folosită în fabricarea unei cernele conductive. O asemenea tehnologie e deosebit de dificilă: înseamnă să îmbraci în argint biluțe de cupru cu diametrul sub o milionime de metru. Noua cerneală conductivă a fost inventată de un colectiv condus de prof. Shlomo Magdassi. Imprimante cu jeturi de un micron vor tipări LED-uri, scheme de circuite pe semiconductori, waffe de siliciu. Încă o premieră tehnologică mondială, anunțată în Israel!

Cea mai veche inscripție ebraică are 1200 de ani

O serie de experți în istoria Bibliei considerau până acum că textele profeților au fost scrise cam în jurul anului 300 înainte de era noastră. Iată însă o surpriză

de anvergură: profesorul Gherșon Galil a descifrat o inscripție executată cu cerneală neagră pe dosul unui vas de lut, care a fost datat ca fiind fabricat în jurul anului 1000 î.e.n. pe vremea regelui David. Textul, fragmentar, conține câteva propoziții care se referă la grija pentru văduve, orfani și sclavi și conține verbe utilizate exclusiv de ebraica veche. Iar cuvântul «almana» (văduvă) este specific ebraic și este scris diferit în alte limbaje locale. Inscripția evocă pasajele următoare din Biblie: Isaia 1:17, Psalmii 72:3, Exodul 23:3, dar nu este o copie a unui text biblic.

Scurt
2 (Scurt pe doi)

Șahistul candidat la titlul mondial

Boris Gelfand a câștigat turneul candidaților la titlul mondial la șah, desfășurat la Kazan, astfel că în lunile aprilie-mai 2012 îl va întâlni pe Viswanathan Anand (41), câștigătorul Cupei Mondiale anul trecut și primul în tabelul Marilor Maeștri. Născut în Bielorusia, Gelfand a făcut Alia în 1998, și anul trecut l-a învins pe rusul Alexander Grișciuk într-un meci pentru calificarea la turneul final pentru Campionatul mondial. Anand este un erou național în India, unde a fost distins cu înalte onoruri civile. El a devenit campionul Indiei la șah la vârsta de 16 ani.

Arthur Golderich

Arthur Golderich, profesor, pictor și arhitect israelian, a murit la vârsta de 82 de ani, în casa lui din Herzlia. Născut la Johannesburg, în Africa de Sud, el a făcut Alia la 19 ani și a activat în „Palmah”. S-a întors în Africa de Sud la 33 de ani, a devenit acolo un cunoscut pictor, câștigând Premiul Național. Dar lupta clandestină pentru idealurile libertății a devenit a doua lui natură și astfel s-a încadrat în rezistența contra apartheidului. Ferma lui, situată lângă Johannesburg, s-a transformat într-un centru operativ pentru „Congresul Național African”, funcționând și ca ascunzătoare pentru Nelson Mandela. Când autoritățile au descoperit activitățile ilegale de la fermă, Arthur Golderich a fost arestat și condamnat la moarte. A izbutit să evadeze, deghizat în preot, și a ajuns iar în Israel. Acolo a înființat departamentul de design industrial al Academiei de Arte din Ierusalim.

Nepoata lui Șalom Alehem la 100 de ani

Cum pare și firesc, Bel Kaufman, nepoata unuia din cei mai mari umoriști idiș, trăiește din umor! La 100 de ani, ea este încă în plină activitate și predă un curs de umor la Colegiul Hunter, pe care ea însăși l-a absolvit în urmă cu 80 de ani. „Ceea ce facem noi la curs este să analizăm de ce atât de mulți umoriști sunt evrei și de ce evreii au tendința ca în glumele lor să se autoironizeze. Această tendință se trage din zilele emigrației din stetl, din acea sărăcie și pentru că evreii făceau obiectul oprobriului și chiar al urii. Glumele erau un mecanism de apărare. Noi vorbeam despre noi înșine mai rău decât puteau s-o facă ei”. Bel Kaufman a sosit în Statele Unite în 1923, a studiat literatura la Universitatea Columbia și a scris o carte de memorii, care a stat 64 de săptămâni pe lista de bestseller-uri a ziarului „New York Times”.

Cronică de carte

Încă înainte de a ne naște

Am căscat și am oftat...

Noi începem să căscăm încă dinainte să ne naștem, de la patru luni, în burta mamei. Căscatul a apărut la regnul animal acum cca. 50 de miliarde de ani, la dinozauri, și de atunci mai toate animalele cască. Nu de plictiseală, ci ca să își regleze respirația... Noi, oamenii, mai căscăm gura și de uimire sau fiindcă ne plictisim. Cum spunea un american, Mason Cooley: „Mai dezamăgitor pentru un lector decât a fi contrazis, este un căscat”.

În cadrul Galei revistei „Viața medicală”, profesorul Jean Askenasy și-a lansat al doilea volum dintr-un ciclu ce va cuprinde

cinci volume consacrate „semioticii vieții banale”, de data aceasta lucrarea consacrată „Căscatului și oftatului”.

Dacă subiectul vi se părea limitat, atunci deschideți la pagina 75 și continuați să le citiți pe următoarele, consacrate dragostei. Veți afla că unele animale cască în perioada împerecherii pentru ca, deschizând gura larg, să absoarbă mai puternic din atmosferă feromonii femelelor aflate în călduri. O să fiți poate dezamăgiți să aflați că a fost identificat în creier un centru al dragostei romantice și că această dragoste romantică nu e decât o accentuare

a secreției celor doi hormoni: vasopresina și oxitocina. Sublimul este redus de știință la fiziologie!

Căscatul este un semnalizator al necesității de a fortifica o anumită activitate involuntară aflată în desfășurare, dar întâlnind o oarecare dificultate. Căscatul poate semnala o infecție în curs de instalare, ridicarea temperaturii, o scădere de tensiune, un deranjament intestinal, o scădere a atenției, care împiedică înțelegerea celor auzite sau descifrarea celor citite.

Iar oftatul? Sau suspinul? Ei bine, oftatul poate fi un semn important al apariției unei boli psihice, eventual a depresiei, fiindcă în asemenea cazuri oftatul capătă o frecvență mult peste normal. Oricum, nu e grav dacă oftați uneori, fiindcă sunteți necăjit(ă), dar dacă oftați des este un semn că trebuie să mergeți la un medic, neurolog sau psihiatru, fiindcă ceva nu este în regulă în organismul dumneavoastră.

Volumul are o foarte interesantă prefață, scrisă de acad. Solomon Marcus.

ANDREI BANC

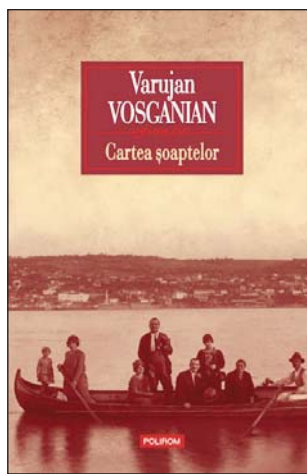

Prof. Jean Askenasy a făcut Alia în 1972. În prezent, este profesor asociat la Universitatea din New York, la Universitatea „Pierre et Marie Curie” și la Clinica Charcot din Paris, președinte al Societății israeliene de Cercetare a Somnului, membru de onoare al Academiei de Științe Medicale din România și al Societății franceze de Neurologie. Și am mai putea cita și alte titluri și onoruri științifice ale autorului.

Impresii despre „Cartea șoaptelor”

Recenta reuniune, sub egida BBR, a Clubului Cărții de la Biblioteca „Dr. Alexandru Șafran”, a fost dedicată unui volum care a stârnit îndreptățite aprecieri la apariție: „Cartea șoaptelor”, de Varujan Vosganian. „Șoaptele” se referă la frica de a vorbi cu voce tare din anii totalitarismului despre tragediile naționalizării, rezistența anticomunistă și reprimarea ei, etnicitate – în acest caz, tragedia genocidului antiarmean din 1915. „Șoaptele” sunt cronică unei etnii, cronică unei epoci. Arta povestirii, aburul orientat, poematicele alcătuiesc învelișul atrăgător al cărții (Julia Deleanu). Ea ne deschide un univers fabulos, fiind totodată o cale de acces spre realități mai puțin cunoscute des-

pre istoria armenilor refugiați în România, după genocid; deziluzia repatriților în Armenia sovietică, mulți – deportați în Siberia. Ironia de bună calitate este o altă trăsătură stilistică a cărții (Eva Galambos). A fost evidențiată încărcătura simbolică a obiectelor – covorul, de pildă -, prin care se transmite treptat copiilor istoria dramatică a poporului armean. Faptele trebuie păstrate în memorie și, în același timp, eliberate prin povestire (Cristina Toma). A fost subliniată

necesitatea conservării specificului național pentru toate etniile (Boris Marian Mehr). Au fost sesizate omenia, arta negoțului, forța supraviețuirii (Eva Tuțui). Au fost discutate: episodul legat de uciderea poetului național armean Daniel Varujan (dr. Lidia Taingiu), condiția de apatrizi a armenilor (Iancu Tucărman), viața lor religioasă (Elena Maxim). Trecutul armenilor devine o carte despre viitorul lor (dr. Hary Kuller). (E.S.)

O dezbatere incitantă în favoarea Mitropolitului Tit Simedrea

De peste trei ani, Marcel Shai, un supraviețuitor al Holocaustului din România, azi cetățean israelian, se luptă cu forurile conducătoare ale Yad Vashem-ului din Ierusalim pentru a se acorda post-mortem Mitropolitului român Tit Simedrea titlul DREPT ÎNTRE POPOARE. Yad Vashem i-a consultat pe câțiva istorici (Jean Ancel, Radu Ioanid, Leon Volovici, ș.a. care nu s-au exprimat în favoarea Mitropolitului român) și a decis, în cele din urmă, să nu i se acorde lui Tit Simedrea titlul de DREPT ÎNTRE POPOARE. Marcel Shai, care împreună cu tatăl, mama și două surori au fost ascunși de înaltul ierarh român, vreme de un an și jumătate, în pivnițele Mitropoliei din Cernăuți și astfel au rămas în viață, consideră că i se face o nedreptate românului-salvator. El a dat în judecată Yad Vashem-ul și speră că justiția israeliană va repara nedreptatea. Marcel Shai este „mărturia vie” a faptului că Mitropolitul, deși se spune despre el că era antisemit, și-a riscat viața întru salvarea acestei familii evreiești. El nu e singur în lupta pe care o desfășoară. Un serios sprijin l-a găsit în persoana academicianului Răzvan Theodorescu, care opinează că „recunoașterea de către Statul Israel a celor ce au făcut acte de omenie în mijlocul Infernului este un admirabil act de omagiere colectivă a unor fapte individuale”. Academicianul a trimis la Yad Vashem o depozitie în favoarea Mitropolitului și s-a înclinat cu respect în

fața lui Marcel Shai, „care luptă împotriva „candorii uitării, pentru recunoașterea meritelor unui român ce nu trebuie uitat: Mitropolitul Tit Simedrea”.

Există și alte mărturii scrise în favoarea Mitropolitului român, precum cele semnate de Marele Rabin Alexandru Șafran, Arhiepiscopul și Mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania, dr. Aurel Vainer, președintele F.C.E.R., scriitorii Barbu Cioculescu, Dorel Dorian, Marius Mircu, dr. Liviu Beris, președintele AERVH, prof. dr. Carol Iancu, prof. dr. Gh. C. Nistoroiu, rectorul Institutului Național „Rezistența prin Religie”, ing. Szekely Csaba Istvan ș.a.

Marcel Shai mi-a mărturisit că este emoționat și nu găsește cuvintele potrivite pentru a le mulțumi. Szekely Csaba Istvan din Miercurea Ciuc, fără să-l cunoască personal pe Marcel Shai, impresionat de odiseea salvării sale, a căutat în arhivele din București și Cernăuți, a consultat numeroase cărți și documente și a publicat anul trecut cartea „Holocaustul amintirilor”, care relatează povestea salvării de către Mitropolitul Bucovinei Tit Simedrea a familiei evreiești Șlacman-Shai.

Recent s-a pronunțat în favoarea Mitropolitului Tit Simedrea încă un cărturar israelian de seamă, originar din România: dr. Shlomo Leibovici-Laiș, președintele Asociației Culturale Mondiale a Evreilor Originari din România (ACMEOR).

El și Asociația pe care o conduce au organizat la Casa Scriitorilor din Tel Aviv o

dezbatere privind „cazul Tit Simedrea”, cu prilejul căreia a avut loc lansarea cărților lui Szekely Csaba Istvan. Cărturarul român-maghiar fusese invitat de ACMEOR să prezinte israelienilor cele două cărți al căror autor este: „Holocaustul amintirilor” și „Paleo-management enigmatic în manuscrisele de la Marea Moartă”. Leibovici-Laiș l-a evocat mai întâi pe istoricul francez care a denumit poporul evreu ISTORICISIMUS, nu numai pentru vechimea lui, dar pentru faptul că este poporul care nu uită. Evreii respectă Legea Talmudului: „Oricine salvează viața unui om parcă ar salva întreaga lume”. Și cine poate aprecia salvarea mai mult decât însuși cel salvat? - a pus întrebarea Leibovici-Laiș, adresându-se astfel lui Marcel Shai, „martorul viu”, cetățeanul israelian salvat, împreună cu familia sa, tatăl, mama și cele două surori, de Mitropolitul Bucovinei, Tit Simedrea. Marcel Shai, aflat în sală, s-a ridicat și a spus: „Răsplata supremă a omeniei este neuitarea”. El a relatat cu un glas sugrumat de lacrimă cum, în vara anului 1942, familia sa a fost ascunsă de Mitropolitul Tit Simedrea în beciul Mitropoliei, salvându-se astfel de deportarea în Transnistria. „Mitropolitul român Tit Simedrea și-a periclitat viața salvând evrei, a spus Marcel Shai. Nu voi avea liniște până ce acestui român nobil nu i se va acorda, post-mortem, distincția DREPT ÎNTRE POPOARE. M-am străduit ca pictorul de icoane George Rusu, un

Concurs pentru angajare de Prim-Rabin

Federația Comunităților Evreiești din România, care reunește un număr de 38 de comunități locale cu circa 8000 de membri dorește să angajeze un Prim Rabin. Cerințele necesare sunt:

- Rabin modern-ortodox, cu Smicha obținută în cadrul unei ieșiva acreditate. Un MA sau un doctorat, de preferință în iudaism sau în filozofie iudaică, constituie un avantaj;
- Experiență rabinică sau echivalentă de minim 5 ani;
- Experiența în oficierea serviciului religios zilnic și de sărbători, citirea din Tora, oficierea evenimentelor din ciclul vieții evreiești;
- Disponibilitatea de relocare permanentă în România;
- Disponibilitate pentru deplasări frecvente în comunități, experiență organizatorică, managerială și disponibilitatea de lucru în echipă. Experiența în activitatea de atragere de fonduri este un avantaj;
- Experiență în activități comunitare, capacitate de atragere de membri, cu abilități pentru activități educaționale pentru diferite categorii de vârstă;
- Bun comunicator, vorbitor de ebraică și engleză. Cunoașterea limbii române constituie un avantaj.

Principalele atribuții:

- coordonarea activității de cult mozaic din România, având responsabilitatea deciziilor privind halaha, ținând cont de diversitatea orientărilor religioase ale membrilor comunității;
- consilierea și instruirea personalului de cult obligatoriu;
- reprezentarea cultului mozaic din România, pe plan intern și internațional și în cadrul dialogurilor inter-religioase.

Detalii suplimentare despre Comunitatea Evreiască din România se pot găsi la adresa www.jewishfed.ro.

Candidaturile (CV și scrisoare de intenție) se vor trimite în limba engleză sau română, până la data de 30 iunie 2011, la adresa rabinat@jewish.ro.

Norman Manea – 75

The Bard Graduate Center din New York găzduiește, în 27-28 iunie, evenimentul „Norman Manea: A Celebration”, organizat de Institutul Cultural Român cu ocazia celor 75 de ani pe care-i împlinște cunoscutul scriitor de origine română.

salariat al Mitropolitului, care a organizat ascunderea familiei mele în pivnițele Mitropoliei, să fie distins cu titlul DREPT ÎNTRE POPOARE. E absurd să se creadă că acest lucru s-ar fi putut realiza fără știrea și acordul Mitropolitului.

Birocrația Yad Vashem-ului (instituția din Ierusalim care acordă titlurile DREPT ÎNTRE POPOARE) și lucrături ignobile din culise împiedică, însă, acordarea distincției acestui ierarh-cărturar cu inimă mare. O oficializare a recunoașterii nobilei fapte a răposatului Mitropolit e un act de dreptate care nu mai poate întârzia, a spus dr. Shlomo Leibovici-Laiș.

În acest sens au vorbit și prof. dr. Jean Ashkenasy (Universitatea Tel Aviv), Juju Orenstein (director al Muzeului Național din Ierusalim) și dr. Liviu Beris, președintele Asociației Victimelor Holocaustului din România, membru al Comisiei Internaționale pentru Studiul Holocaustului „Elie Wiesel”, sosit în mod special de la București pentru a participa la lansarea cărții „Holocaustul amintirilor”.

Szekely Csaba Istvan, autorul cărții, a subliniat că, luând la cunoștință de lupta lui Marcel Shai pentru onorarea fetei de neuitat a Mitropolitului Tit Simedrea, el a studiat un munte de documente și a scris această carte. Pentru ca „Alzheimerul umanității să nu înghită memoria Holocaustului”.

TEȘU SOLOMOVICI
Corespondență din Israel

București,
26-29 mai 2011

F.C.E.R. la Etno-Rustica, ediția a V-a

Sub auspiciile Ministerului Turismului și Dezvoltării Regionale, ale Departamentului pentru Relații Interetnice, și ale Comisiei Naționale UNESCO, organizator Amplus International Ltd., în zilele de 26-29 mai a.c. a fost deschisă expoziția tradițională Etno-Rustica, la Muzeul Național de Istorie a României, la care au participat reprezentanți ai minorităților naționale din România, organizațiilor județene de profil, primăriilor, unor unități de învățământ, societăți particulare de turism, ale unor publicații, reprezentanți ai mass media. Programul a cuprins ceremonia de deschidere, desfășurarea unor manifestări artistice, dans, muzică, conferințe, prezentare de obiecte tradiționale, cărți, gastronomie specifică, etc. Am remarcat participarea reprezentanților Uniunii Elene, a unor artiști din Bran, Mediaș, Horezu, a etnicilor germani, maghiari, ucrainieni, italieni, a Bibliotecii Metropolitane București ș.a.

F.C.E.R. a beneficiat de două standuri cu obiecte de cult, cărți, albume, gastronomie, iar formația de klezmeri a demonstrat încă o dată că tradiția

muzicală evreiască se menține activă. (organizatori *Janina Ilie* și *Silvian Horn*) La standurile F.C.E.R. am discutat cu *Jeanina Ilie* și *Andreea Varadin*, curatoarele ale standurilor care au depus eforturi lăudabile pentru succesul acestei participări. La deschiderea expoziției au luat cuvântul reprezentanți ai Departamentului de Relații Interetnice, ai Ministerului Turismului, ai Amplus International Ltd., ai organizațiilor etniei rome

ș.a. Vicepreședintele F.C.E.R. ing. *Paul Schwartz*, a mulțumit tuturor celor care au contribuit la organizarea manifestării și le-a urat succes. Am vizitat standurile care au prezentat aspecte demne de interes pentru cei care doresc să cunoască specificul fiecărei etnie, frumusețile tradiției ca și a mediului natural în care trăim cu toții, într-o țară în plină evoluție democratică.

BORIS MEHR

Din fotoliul spectatorului

Shoah, într-o altă viziune

„Shoah, Supraviețuire”, spectacol realizat la Cluj (parțial cu sprijinul Federației Comunităților Evreiești din România) de o regizoare tânără, *Andreea Iacob*, și un grup de tineri actori sau studenți de la actorie, este o încercare curajoasă de a aborda subiectul cu mijloace artistice neconvenționale. Definiția dată în program este de „eseu vizual-teatral”, realizat cu ajutorul unor instalații teatrale multimedia. Textul, care de fapt nu este text în înțelesul clasic al cuvântului, se bazează pe mărturiile a patru supraviețuitori ai Holocaustului, deportați la Auschwitz. Amintirile lor din lagărele morții se aud recitate în permanență de-a lungul spectacolului, de multe ori în surdina, obligându-i pe spectatori să se concentreze asupra celor spuse. Ele servesc ca un fel de indicii pentru simbolistica scenelor, oferind posibilitatea unor interpretări în funcție de procesul de gândire pe care-l induc spectatorilor.

Regizoarea a folosit mai multe hale ale unei foste fabrici de mobilă, acum lăsată în paragină. Dorind un spectacol cu mijloace minimaliste, a construit, cu ajutorul unor folii de plastic negre, coridoare care duc în șase spații unde sunt conduși spectatorii pe grupuri. Sunt coridoare ale timpului care te duc înapoi, la perioada tragică a Holocaustului. Sunt puține decoruri – viori pe pereți, o scară, un zid, lumini difuze care delimitează un loc, becuri. Peste tot plutește penumbra înserării. Câte un actor sau un grup de actori se află în spațiile în care, cu două excepții, spectatorii stau în picioare (în fiecare loc cam 10 minute). De cele mai multe ori sunt muți, rostesc doar câteva cuvinte, cântă, mimează gesturi. Sugerează ceva și, dacă ascuți vocea martorilor, ceea ce spun ei, îți poți imagina, în mod subiectiv, ce ar reprezenta scenele. Efectele sunt impresionante. De pildă, unul dintre spații mie mi-a sugerat așteptarea în fața camerei de gazare. Haine aruncate pe jos, grupul care stă nemișcat și deodată începe să cânte. Un șlagăr ungueresc din perioada interbelică

despre visele unei tinere care își așteaptă prințul pe un cal alb, dar până la urmă se trezește. Realitatea – sfârșitul, moartea. Dramatismul este de neimaginat. O altă scenă. O tânără, epuizată, dorește să se urce pe o scară ce se înalță spre lumină. În fundal, o supraviețuitoare povestește rețete: gefilte fish, ciolent, prăjituri. Ea ascultă, își adună forțele, puține care i-au mai rămas, se străduiește, cade, mai încearcă și... repetă și ea o rețetă... de plăcintă cu vișine. Într-o altă scenă, o tânără, la capătul puterilor, spune o singură propoziție: „Împușcă-mă”. Repet, sunt interpretări subiective iar intenția regiei a fost ca fiecare să o aibă pe a sa proprie. Sfârșitul - grupul de actori adunat într-un spațiu presărat cu becuri cântă un imn dedicat libertății. Nu se știe dacă este vorba de supraviețuire sau de eliberarea după moarte...

Spectatorii, în mare majoritate tineri, au ieșit tăcuți din hală. Nu am auzit comentarii, dar privindu-i, se vedea limpede că sunt impresionați. Oare ce înțeleg din acest spectacol, am întrebat-o pe *Andreea Iacob*. Este suficient că au aflat despre drama Holocaustului, se duc acasă și se uită pe Google să vadă despre ce este vorba, mi-a răspuns ea. Și cred că are dreptate. Noua generație trebuie să cunoască dramele celui de-al doilea război mondial, dar ea nu se mulțumește cu formele vechi, cu expuneri, conferințe, fotografii. Este generația internetului, a artei vizuale. De aceea, mijloacele folosite de *Andreea Iacob* vor pătrunde mai ușor în sufletul, în imaginația lor. În fond, important este să cunoască, să conștientizeze tragedia Shoah-ului. Atunci, vor fi gata să reacționeze la eventuale încercări similare, respingându-le în cunoștință de cauză.

EVA GALAMBOS

Un spectacol inedit

Spectacolul s-a dovedit inedit, atât prin montaj, cât și prin utilizarea mărturiilor supraviețuitorilor Holocaustului. Povestirile lor au putut constitui un stimul pentru ca spectatorii tineri, care poate au știut prea puțin sau poate nimic despre Shoah, să se ducă acasă și să dea un *search* pe internet. Extrem de interesant a fost și faptul că un grup de tineri artiști, scenariști, studenți, fără nici o legătură cu iudaismul, au considerat necesară punerea în scenă a spectacolului *Shoah*, în perspectiva dispariției, încetul cu încetul, a martorilor Holocaustului. De menționat că întregul spectacol s-a realizat pe bază de voluntariat.

EDI KUPFERBERG

Premiu prezidențial pentru dr. Israel Charny

Pe 30 mai, la Palatul Prezidențial din Erevan a avut loc decernarea Premiilor Prezidențiale pe anul 2010 unor personalități ale vieții științifice și artistice.

Dr. Serge Sargsyan, președintele Republicii Armenia, a decernat aceste premii, mulțumindu-le și felicitându-i pe laureați, citându-i în mod special pe prof. univ. dr. Raymond Kevorkian, din Franța, și pe prof. univ. dr. Israel Charny, din Israel, deoarece lucrările acestora au semnificații și răsunset politic.

Prof. univ. dr. Raymond Kevorkian a fost premiat pentru studiile sale științifice

privind istoria genocidului armean. În urmă cu o săptămână, el a fost invitat la București, unde a conferențiat despre problema genocidului armean împreună cu prof. Taner Akçam.

Prof. univ. dr. Israel Charny, din Israel, a fost premiat pentru lucrările sale fundamentale despre genocidul armean, pentru implicarea sa în procesul recunoașterii internaționale și pentru lupta sa împotriva negării lui, pentru considerabilele și valoroasele sale cercetări în acest domeniu. (M.K.)

Din presa
culturală
mai 2011

• **REVISTA 22** - Politologul francez André Glucksman s-a întâlnit cu politologul român Andrei Cornea. O discuție interesantă, merită citită. Vladimir Tismăneanu se ocupă de evoluția lui Eugen Jecbeleanu în anii dictaturii comuniste, de la proletcultism la frondă. Cristian Câmpeanu încearcă să descifreze „cazul Strauss-Kahn”. Andrei Oişteanu ne amintește că au trecut 20 de ani de la asasinarea savantului Ioan Petru Culianu, specialist în istorie religioasă. A murit scriitorul Fănuș Neagu.

• **REVISTA „CULTURA”** - Bogdan Duca și Ana Petrache analizează aspectele legate de dispariția lui Osama Bin Laden, simbol al terorismului ultrareligios. Mai citim despre un film devenit celebru „Lebăda neagră”, al regizorului Darren Aronofsky. Despre politica președintelui Barack Obama scrie Dumitru Radu Popa. Claude Karnoouh polemizează cu Vladimir Tismăneanu, criticând poziția rigidă și necritică a acestuia din urmă față de politica externă americană.

• **„ROMÂNIA LITERARĂ”** - Ion Pop evocă personalitatea lui B. Fundoianu, „dincolo de istorie”. La 30 aprilie a.c. a murit marele scriitor Ernesto Sabato, despre care scrie Ruxandra Cesereanu. Era născut în 1911. Răzvan Voncu ni-l readeuce în memorie pe Geo Bogza, un om cu o largă deschidere spre interetnicitate, multiculturalism. Ruxandra Cesereanu scrie despre Festivalul de Poezie „Nisan”, din Israel, care a avut loc la începutul lunii aprilie 2011, invitați din România fiind autoarea reportajului și Horia Gârbea, președintele Asociației Scriitorilor din București. Al. Ciocârlie evocă scrierile dramaturgului Ștefan Zicher („Aglaia”, „Oreste”). Regretatul scriitor orădean ne-a părăsit cu zece ani în urmă. Ismail Kadare este prezent în librării cu romanul „Accidentalul”, evident un titlu de succes. „Cartea șoptelor” a lui Varujan Vosganian a fost tradusă în spaniolă.

• **„OBSERVATOR CULTURAL”** - Despre I. P. Culianu scrie Dorin Tudoran. Doina Jela recenzează cartea lui Hedi Fried „A treia viață” (Editura Vremea). Despre dictatorul N. Ceaușescu, (anii 1965-1989) scrie Adam Burakowski. Geo Șerban amintește de contribuția lui Marcel Iancu la reconstrucția Teatrului Barașum. O serie de evocări sunt dedicate lui Mircea Horia Simionescu (1928-2011), care a încetat din viață în 18 mai a.c. Nae Ionescu, o personalitate istorică mult controversată, revine în dezbateri publice.

• **„MAXIMUM” nr. 7 (Israel)** - Teșu Solomovici scrie despre poziția fermă a premierului israelian Netanyahu față de declarația recentă a președintelui american Obama. Nici un pas înapoi. Revista germană „Der Spiegel” publică un articol în care afirmă că declanșarea Celui de al Doilea Război Mondial nu ar fi vina exclusivă a Germaniei naziste. S-au împlinit 50 de ani de la executarea la Ierusalim a călăului Eichmann. Se discută despre cartea lui Teșu Solomovici „Istoria serviciilor secrete israeliene”. Felicia Antip scrie despre Arthur Koestler, personaj controversat, fost comunist, apoi anti-comunist, antisionist, etc. Tudor Banuș evocă personalitatea avangardistului Jacques Herold. Mai semnează Emanuel Pope, B. Marian, ș.a.

• **„IZVOARE” nr. 1/2011 (serie nouă)** - După câțiva ani de întrerupere, a reapărut revista Asociației Scriitorilor Israelieni de Limbă Română, care dedică primul său număr centenarului nașterii Marelui Rabin Alexandru Șafran. Semnează articole, eseuri, poeme, membrii ASILR. Le urăm succes.

B.M.

POSTA REDACȚIEI!

C. BENONE, pensionar – Reproducem o parte din poemul trimis în atenția conducerii – „În Mijlocul Orient/ a renăscut o Țară/mai mare ca un continent/prin cei ce-o populară/ Copiii vitregi ai lumii întregi/ cei arși cândva în pară/ cei ce-au avut cândva mari regi/dar nu mai aveau Țară...” Mulțumim. Frumoase versuri! Adaptarea după Adrian Păunescu ne-a plăcut mai puțin.

LĂZĂRICĂ IONEL, din Surdila Găiseanca, județul Brăila, profesor, propune să se reediteze „Jurnalul Annei Frank”, „Fabrica morții”, „Am fost medic la Auschwitz”. Supunem atenției această propunere Editurii Hasefer, dar și altor edituri din România. De asemenea ne roagă să-l ajutăm să procure peliculele „Viața este frumoasă”, „Jurnalul Annei Frank”, „La revedere, copii”, pentru a le pune la dispoziția elevilor săi pentru vizionare. Îl rugăm să se adreseze Arhivei Naționale de Film, la adresa anf@xnet.ro. Poate solicita și sprijinul Institutului Național pentru Studiul Holocaustului din România „Elie Wiesel” (office@inshr-ew.ro), Centrului pentru Studiul Istoriei Evreilor din România (csier_fcer@yahoo.com) și Asociației Evreilor din România Victime ale Holocaustului (aervh.ro@gmail.com)

IOANA BIANCA ȘERB, studentă la Facultatea de Științe Politice, din București, ne solicită, de asemenea, ajutor pentru documentare. Răspunsul este același cu cel dat domnului Lăzărică Ionel.

Poștaş de serviciu
BORIS MARIAN

ANUNȚ IMPORTANT

Vă anunțăm că la Centrul de Instruire și Recreere Eforie Nord este disponibilă seria din perioada 4 – 11 iulie 2011.

Cererile tip, completate și cu viza Comunității Evreiești se depun la Secretariatul C.E.B. sau la Oficiul CIR.

JEWISH REALITY

ZMAN MATAN TORATEINU – THE TIME WE RECEIVED THE TORAH

As each year in the Shavuot evening at the Great Synagogue was organized *Tikkun Leil Shavuot*, respectively the all-night learning on Shavuot with an interesting program in which the participants were able to find out more explanations concerning different aspects of the Judaism. Erwin Şimşensohn, president of the JCB, saluted the participants, and Eduard Kupferberg, Chief of the Rabbinical Office, and Dr. Aurel Vainer, president of FJCR spoke about the holiday importance, so meaningful for all the world nations, celebrating the moment when Moses received the Tables of Covenant. Dr. Felicia Waldman, coordinator of the Center for Hebrew Studies "Goldstein-Goren" at the University of Bucharest, held the first lecture in the study cycle: a comparison between Shabatai Zvi and Abraham Miguel Cardozo, false Messiahs from the 17th century. She made a presentation of the historical conditions that made possible the apparition of these false Messiahs, the ideas of the messianic movements, the different influences that contributed to the emergence of this ideology. "The Mystical Meanings of the Hebrew Alphabet" was the theme chosen by Rabbi Dr. Raphael Shuchat, visiting professor at

the Center for Hebrew Studies "Goldstein-Goren". He explained the meaning of the Hebrew letters, the fact that, according to the Kabbalah, each letter contains a certain divine power, and the words often give God's name.

The lecture about the expression *panim-el-panim* – face-to-face (with God) that appears in the Torah, presented by Professor Madeea Axinciuc (Bucharest University), offered interpretations to the terms *panim* – face, *zelem* – image and *demuth* – resemblance. These are words with symbolic value, because God is not an earthly being, has no material substance, thus he cannot have a face. The lecturer chose the expression

panim-el-panim, found in the prophets' relation to God, and outlined the fact that Moses was the only prophet who was face-to-face with God, with no go-between, with no covering veil as is the case with other prophets who had never been in this situation. They only had dreams, visions related to the divine presence.

The Commemoration of the Jews' Deportation from North Transylvania

The deportations of the Jews from North Transylvania, temporary occupied by the fascist Hungary were commemorated in Cluj, Oradea, Satu Mare, Târgu Mureş and Baia Mare. At the Deportees Temple from Cluj the religious service was led by M. Ronay. Professor Dr. Gavrilă Goldner, Peter Eckstein Kovacs, presidential counselor, Dr. Zoltan Szucs, general consul of Hungary, Attila Laszlo, vice-mayor of Cluj, Edy Kupferberg, national coordinator of the Talmud-Torah, evoked the deportations tragedy. In Oradea the event was organized by Eng. Felix Koppelman, president of the Community, which introduced Professor Viorel Faur, eminent historian, who condemned the excessive zealous attitude of the local authorities, so that the deportations would be achieved very fast, in a moment when even for a child it had become clear that Hitler was *kaput*, as well as the passivity of the majority of Oradea population in front of the drama of their co-citizens, Jews with a remarkable contribution to the city development. Rabbi Abraham Ehrenfeld officiated the religious service. In Satu Mare the opening of the exhibition "Auschwitz Album - About us, for us, without us" took place, with the participation of local authorities, representatives of the Center for the Holocaust Documentation and of the Foundation of the Commemorative Collection, both from Budapest and adv. Nicolae Decsei, the president of the Jewish Community. In Târgu Mureş the dramatic moments were remembered by Alexandru Ausch and Theodor Schwartz, president and vice-president of the community. In Baia Mare, the Community president Eng. *Salic Nachman*, spoke about the Jews' deportations from his town. Everywhere six survivors kindled six candles in the memory of the six million *kedoshim*, and there were also pilgrimages to the monuments dedicated to the deported Jews from the respective cities, where prayers were raised for their peaceful rest. In Cluj and Oradea the community choirs and the Klezmer groups presented an adequate musical program.

THE JEWS FROM CLUJ DURING THE HISTORY

The 75th anniversary of FJCR represented the opportunity for an

initiative of the Jewish Community from Cluj to organize a symposium on the Jews' history and their role in the city life. The event was organized with the support of FJCR and the Institute for Judaism and Jewish History "Dr. Moshe Carmilly" from the „Babes-Bolyai” University (Ladislau Gyemant, dean). The symposium entitled "Pages from the History of the Jews from Cluj", was organized on May 26-27, and on May 29th the ceremonies dedicated to the commemoration of 67 years from the deportation of the Jews from Cluj, took place in the Deportees Temple. The symposium gathered a large public: His Excellency Dan Ben-Eliezer, the ambassador of the State of Israel, Peter Eckstein Kovacs, presidential councillor, representatives of the Jewish communities from Transylvania, university teachers, researchers. Between the topics: the

history of the Jewish community till 1918, university and cultural Jewish personalities from Cluj, the development of the Jewish cultural institutions, the anti-Semitism in the academic life in Cluj in the inter-war period, the reconstruction of the Jewish community after the Holocaust. The volume "The Jewry from Cluj, a Short History", by Francisc Pap was released, and two documentary films were also screened, dedicated to the sculptor Egon Marc Löviþ and to the world vice-champion at table tennis, Farkas Paneth. On the occasion of the FJCR president awarded the medal "Friend of the Jewish Community" to Romeo Couti, director of TVR Cluj, and to Sandor Bardocs, chief editor of the Nationalities' Department, as well as to Professor Tibori Szabó Zoltán, publicist.

The Creation of the Judaic Center of Publishing and Journalism of F.J.C.R.

The reunion that founded the Judaic Center of Publishing and Journalism of FJCR, under a unique direction of Mr. Alexandru Marinescu, took place at the "Al.Şafran" Library from the Capital. Dr. Aurel Vainer, president, and Eng. Albert Kupferberg, general secretary of FJCR, Dr. Irina Cajal, member in the Leadership Committee, Dr. José Blum, chief of the Relations-Culture-Informatics Office, Sybil Benun, representative of the same office, the new director Alexandru Marinescu, Dr. Hary Kuller, representative of CSIER, members of the "Jewish Reality" and "Hasefer" staff participated at the event. A working group will start the preparations and the organization of the Center and the job descriptions elaboration. "Let us work together and make a step forward" concluded Dr. Aurel Vainer, president of FJCR.

THE AVANT-GARDE – HISTORY AND PRESENT

The Avant-garde - History and Present includes two parallel manifestations dedicated to the theme: the International Conference Bucharest - Zürich - Paris - Tel Aviv. Romanian and Jewish members of the Avant-garde movement in the Romanian cultural space", organized in Bucharest, on May 26-27, 2011 and the exhibition at the History Museum of the Jews from Amsterdam of the Romanian Jewish painters of Avant-Garde opened on May 31st. The Conference in Bucharest that occasioned the participation of important personalities from Romania and from abroad - Andrei Oişteanu, Horia Roman Patapievi, Magda Cârneçi, Măriuca Stanciu, Professor Ion Pop, Geo Şerban, Christine Vogel - Zürich, Radu Stern - Lausanne, and others - presented determinant elements of the birth of Avant-Garde, the social and political character of the movement, the causes that it gathered the participation of many Jewish artists, and in the same time outlined the damaging effects of the ethnical criteria in the esthetical assessment (Alexandru Florian). There were presented creations of some of the movement exponents - M.H. Maxy, Marcel Iancu, Paul Celan, and others. Several presentations approached the issue of the political options of the artists, the tragic destiny of some of them, the trauma after the Holocaust leading to suicide even. "The Romanian Jewish Artists of the Avant-Garde Return to the West" deals with the great exhibition from Amsterdam where 80 creations of Romanian Jewish artists are gathered. It is presented the story of the event, the inspiring role of Radu Stern, art critic, who convinced the Jewish Historical Museum from Amsterdam to prepare this exhibition, the appreciations of the Dutch media, the content of the exhibition catalogue which informs the Dutch public on the Avant-garde phenomena and of the major role of Bucharest in this trend, as well as the exhibition success after the opening with the participation of a large public.

ANUNȚ

Se pot procura bilete pentru
Centrele de Instruire și Recreere

**BORSEC
CRISTIAN
EFORIE**

Cererile se depun la
**SECRETARIATUL C.E.B.
și la COMUNITĂȚILE
EVREIEȘTI DIN ȚARĂ**

Ziua Eroilor La București

Ca în fiecare an, de Ziua Eroilor, la Cimitirul Filantropia au fost comemorați militarii evrei căzuți în Războiul de reîntregire a României. Ceremoniile s-au desfășurat la Monumentul militarilor evrei, în prezența unor delegații ale MAPN, organizațiilor veteranilor de război și ofițerilor în rezervă. Au fost de față, de asemenea, reprezentanți ai conducerii F.C.E.R. (secretar general, ing. A. Kupferberg), C.E.B. (președinte, Erwin Șimșensohn) și membri ai comunității evreiești. Rugăciunea în memoria eroilor evrei a fost rostită de oficiant de cult, prof. Iancu Izidor. O gardă militară a prezentat onorul. Au fost apoi depuse coroane și jerbe de flori din partea Guvernului României, a ministrului Apărării Naționale, a MAPN, a Federației Militarilor din România și a Asociației Ofițerilor în Rezervă din România, a Asociației Veteranilor de Război, F.C.E.R. și C.E.B. (E.G.)

... și la Târgoviște

„CĂUTAȚI BINELE CETĂȚII ÎN
CARE TRĂIȚI...” (Irmiahu 29, 7)

Ziua Eroilor la Târgoviște are întotdeauna o rezonanță specială, pentru că împrejurările în care a pierit eroul *Herman Kornhauser Ben Avram z.I.* sunt speciale. Era în 1916, în primul război mondial, acum aproape un secol, i-a evocat memoria dr. *Hary Kuller*. Trupele germane ajunseseră la București. Lagăre de prizonieri pentru ostașii români funcționau la Craiova, Pitești, Târgoviște. Evreii încă nu dobândiseră cetățenie română. Tânărul târgoviștean *Herman Kornhauser* ajută cu hrană și îmbrăcăminte civilă, ca să poată evada prizonierii români din lagărul înființat în orașul său. Este prins, arestat și condamnat la moarte de ocupantul german. Este decorat *post mortem* cu *Virtutea Militară de Război*. Copilul lui, pe cale să se nască, nu și-a cunoscut tatăl. Sunt fapte, nu declarații ostentative de patriotism, îndreptățind o dată mai mult sintagma evreu român. La mormântul său din cimitirul evreiesc al orașului, în fața

reprezentanților Primăriei, ai Consiliului Județean, ai Asociației Culturii Eroilor – Filiala Târgoviște, ai Garnizoanei locale, a unor profesori și elevi de la Școala „Smaranda Gheorghiu”, a oaspeților din București – reprezentanți ai F.C.E.R., personalități ale vieții culturale românești -, oficiantul de cult *lehuda Livnat* a rostit *El Male Rahamim* și *Natan Neta* a tradus rugăciunea în română.

Ceremonia a fost organizată de președintele ACPRI – Filiala Târgoviște, *Ileana Ghenculescu*. Vicepreședintele F.C.E.R., ing. *Paul Schwartz*, a subliniat contribuția substanțială a evreilor români, înrolați voluntar în Războiul de reîntregire a României (1916 – 1918): circa 10% din totalul populației evreiești, procent numeric echivalent cu al participării armate a populației românești. 860 de militari evrei au făcut jertfa supremă, au fost mii de răniți, peste 800 de militari evrei au fost decorați. În propria lui familie, trei frați ai tatălui au căzut pe front, al patrulea a fost rănit și a murit la scurt timp după terminarea războiului. „Se află cu noi, a spus domnia sa, *Mihai*

Brociner, nepotul colonelului *Mauriciu Brociner*, erou de la Plevna, în Războiul de independență”. Au fost câteva exemple ilustrând felul în care și evreii români au urmat îndemnul lui Irmiahu: „*Căutați binele Cetății în care trăiți și rugați-vă Domnului pentru ea, că de propășirea ei, atârână și fericirea voastră”. E nevoie să ne reamintim mereu aceste mărturii de devotament față de România, concretizate pe câmpul de luptă, pentru că uitarea lor facilitează propaganda antisemită care a dus la tragedia Holocaustului.* Secretarul Consiliului Județean, *Vasile Ivanov*, a arătat că omagierea eroului târgoviștean din Războiul de reîntregire a României, a ostașilor evrei eroi este un act de normalitate. Au fost depuse coroane de flori din partea Primăriei, a Consiliului Județean, a F.C.E.R. a ACPRI. Elevii prezenți la ceremonie au depus câte o floare la mormântul lui *Herman Kornhauser z.I.* Președintele Filialei Târgoviște a ACPRI, *Ileana Ghenculescu*, a mulțumit participanților la eveniment.

IULIA DELEANU

„O ÎMBUNĂTĂȚIRE PE AN CE TRECE”

Soții *Rachel* și *Israel Schwartz*, plecați în Israel acum 53 de ani, au venit de curând la Căminul „*Amalia* și dr. *Moses Rosen*” să-și viziteze sora și, respectiv, cumnata, *Matilda Himler*, și pe soțul ei, *Marius Armașu*, rezidenți ai acestui cămin. Reproducem scrisoarea adresată directorului instituției, *Gaetano Perrotta*: „De ani de zile venim, o dată pe an, ca să ne vizităm rudele. De când ați preluat dumneavoastră, domnule Perrotta, conducerea Căminului, putem constata și aprecia o îmbunătățire pe an ce trece. Căminul este curat, personalul - politicos și binevoitor, răbdător față de asistați, mâncarea este suficientă și gustoasă, sunt programe culturale și, pentru cei deplasabili, din când în când, excursii. Toate acestea – datorită inițiativei, punerii ei în practică, bunei dumneavoastră conduceri.

Mulțumiri din suflet se cuvin doamnei doctor *Stela Anghel* care, nu numai că își îngrijește cu mult devotament pacienții, dar are un suflet bun și nobil, este înțelegătoare și răbdătoare față de ei și chiar față de noi, vizitatorii.

Mulțumim domnului director, mulțumim doamnei doctor, mulțumim întregului personal”.

ANIVERSĂRILE ȘI COMEMORĂRILE LUNII IUNIE

- La 1 iunie 1908 s-a născut la München scriitorul și jurnalistul PETER MENDELSSOHN.
- La 1 iunie 1881 s-a născut în Ucraina fondatorul mișcării muncitorești socialiste – sioniste DOV BER BOROCHOV.
- La 3 iunie 1924 a murit în Austria scriitorul FRANZ KAFKA, autorul celebrelor romane *Procesul*, *Castelul*, *America*.
- La 4 iunie 1909 s-a născut la București reputata specialistă în astronomie ELLA MARCUS.
- La 5 iunie 1927 s-a născut scriitorul ALEXANDRU MIRODAN. În 1977 s-a stabilit în Israel, unde a început să redacteze *Dicționarul neconvențional al scriitorilor de limbă română*.
- La 6 iunie 1917 a avut loc la Petrograd Conferința sioniștilor ruși, la care au participat peste 550 de delegați.
- La 7 iunie 1941 a apărut primul număr al ziarului „Einikeit” („Unitatea”), organ al Comitetului Antifascist Evreiesc din U.R.S.S.
- La 8 iunie 1926 s-a născut la Iași compozitorul ANATOL VIERU. A compus opere, oratorii, suite, concerte pentru orchestră, muzică de film. A fost doctor în muzicologie.
- La 9 iunie 1935 a murit, la Haifa, scriitorul de limbă ebraică și idiș ȘMARIA LEVIN, născut în Bielorusia. Cea mai cunoscută operă a sa este *Copilăria în exil* (1931).
- La 10 iunie 1979 a murit dramaturgul AUREL BARANGA. S-a impus prin comediiile sale satirice.
- La 10 iunie 1878 s-a fondat la Bârlad Societatea Filantropică Israelită „Aurora”.
- La 12 iunie 1998 s-a inaugurat la Berlin Centrul „Anne Frank”.
- La 13 iunie 1938 s-a născut la București ziaristul ANDREI BANC. Printre altele funcții, a fost și redactor-șef la emisiunea de știință a Radio România.
- La 13 iunie 1944 s-a născut la Budapesta scriitoarea JUDITH ROTEM, stabilită în Israel.
- La 14 iunie 1932 s-a născut la București scriitorul și publicistul IOSIF PETRAN. Dintre scrierile sale menționăm *Fotografii mișcate*, *Faruri în ceață*.
- La 15 iunie 1914 s-a născut la Râmnicu Sărat scriitorul și desenatorul SAUL STEINBERG. A participat la expoziții personale și colective.
- La 15 iunie 1928 s-a născut în Basarabia poeta MARIA GĂITAN-MOSES. În 1977 s-a stabilit în Israel. În poemele sale își exprimă dragostea pentru Țara Sfântă.
- La 16 iunie 1928 s-a născut la București reputatul dirijor SERGIU COMISSIONA. A concertat cu mari orchestre din lume. A fondat orchestra de cameră din Israel.
- La 17 iunie 1927 s-a născut la Pașcani regizorul de operă HERO LUPESCU. A montat și o serie de grandioase spectacole în aer liber.
- La 18 iunie 1935 s-a pus la Tel Aviv piatra de temelie a clădirii Teatrului „Habima”.
- La 20 iunie 1819 s-a născut la Köln compozitorul JACQUES OFFENBACH, creatorul operetei moderne.
- La 21 iunie 1917 s-a născut la București criticul și istoricul literar SILVAN IOSIFESCU. A fost profesor la Universitatea din București. Dintre lucrările sale de specialitate amintim *Dimensiuni caragaliene*, *Literatura de frontieră*, *Reverberații* și altele.
- La 22 iunie 1923 a murit la New York poetul de limbă idiș MORRIS ROSENFELD. A devenit celebru prin volumul său „Cântece din ghetou” (1898)
- La 22 iunie 1906 s-a născut în Galiția regizorul de film BILLY WILDER. Este autorul unor filme devenite clasice.
- La 24 iunie 1990 a murit marele comic al teatrului de revistă din România, N. STROE.
- La 24 iunie 1922 a fost asasinat la Berlin omul politic, scriitorul și industriașul WALTER RATEHNAU.
- La 25 iunie 1898 a murit la Breslau bacteriologul și botanistul FERDINAND JULIUS COHN. A publicat o serie de lucrări fundamentale în domeniul bacteriologiei.
- La 26 iunie 1957 a murit scriitorul și medicul ALFRED DÖBLIN.
- La 28 iunie 1979 a murit la Berlin compozitorul PAUL DESSAU. A devenit cunoscut prin muzica sa de film.
- La 30 iunie 1965 a murit la Sao Paolo scriitorul ENRIC FURTUNĂ, născut la Botoșani și emigrat în America de Sud.

SIEGFRIED WOLF

☆ DECESE ☆ COMEMORĂRI ☆

La data de 27 mai 2011 s-a stins din viață **MARCUZON CAROL**, un distins membru al Comunității noastre, o adevărată enciclopedie a vieții evreilor din Bacău, de zeci și zeci de ani de zile. Marcuzon Carol a fost cel care a pus bazele înființării Muzeului de Istorie a Evreilor din Bacău, muzeu ce în prezent poartă numele „Dr. Alexandru Șafran”. Marcuzon Carol a activat în cadrul Centrului de Istorie a Evreilor din cadrul F.C.E.R. Înhumarea a avut loc în ziua de 29 mai, în Cimitirul evreiesc din Bacău. Comunitatea noastră îi va păstra o vie și neștearsă amintire.

Mali și Beno Bercovici, cumnați, Victor Marcusohn, nepot, mulțumesc pentru sprijinul primit de la numeroși prieteni din Bacău, București, Israel și Statele Unite, în marea durere pricinuită de pierderea, la 27.05.2011, a celui care a fost **MARCUSOHN CAROL**. Înhumarea a avut loc în Cimitirul Evreiesc din Bacău. Fie ca suferințele permanente ale decedatului să nu se repercuteze asupra sufletului său, aflat între stele! Familia.

Cu durere și tristețe, amintesc că la 12 mai 2011 s-au împlinit 16 ani de la trecerea în neființă a soțului meu **IONAS (PIIU) ACS**. Va trăi mereu în inima și gândurile mele. Soția, Frima Acs.

Comemorăm, cu mare durere în suflet, plecarea dintre noi a bunilor noștri prieteni **IACOB** și **GINA ARON, EMIL** și **ROZICA HERESCU, LEOPOLD PACH** și **MAX ȘMILOVICI**. Dumnezeu să-i odihnească în pace. Familia Miron Roca

Cu regret și durere, anunțăm că la data de 9 mai 2011 s-a stins din viață la vârsta de 89 de ani **JANETA LAZAROVICI**, mamă, soacră și bunică. O femeie de excepție. Plecarea ei dintre noi ne-a lăsat la toți un gol în suflet. Să-i fie memoria binecuvântată! Filus, Lucia, Allan.

Înhumați în cimitirele C.E.B. în luna mai 2011: **STERN SCHELICA** (93 de ani, Cimitirul Giurgiului); **DARIE CONSTANTIN** (81 de ani, Cimitirul Sefard); **MARCOVICI LORA** (91 de ani, Cimitirul Sefard); **SEGALL DORIAN** (81 de ani, Cimitirul Giurgiului); **CEARNES VICTORIA** (83 de ani, Cimitirul Filantropia); **SZABO DIANA** (65 de ani, Cimitirul Giurgiului); **GOLEA CECILIA SILVIA** (83 de ani, Cimitirul Giurgiului); **GOLDSTEIN HANSI** (79 de ani, Cimitirul Giurgiului); **CONU ALEXANDRU** (81 de ani, Cimitirul Giurgiului); **SCHACHNER IULIUS** (84 de ani, Cimitirul Giurgiului); **MARCU FRIDA** (83 de ani, Cimitirul Giurgiului); **COSMIN FREDERICA** (90 de ani, Cimitirul Sefard); **ZAIDMAN RUBIN** (79 de ani, Cimitirul Giurgiului).

Înhumați în cimitirele C.E. din țară: **SIMON SOLOMON** (84 de ani, Mediaș)

המציינות היהודית

כ"ח אייר תשע"א - כ"ח סיון תשע"א • כתב-עת של איחוד הקהילות היהודיות ברומניה

יסוד המרכז היהודי להוצאה לאור ופובליציסטיקה של הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה

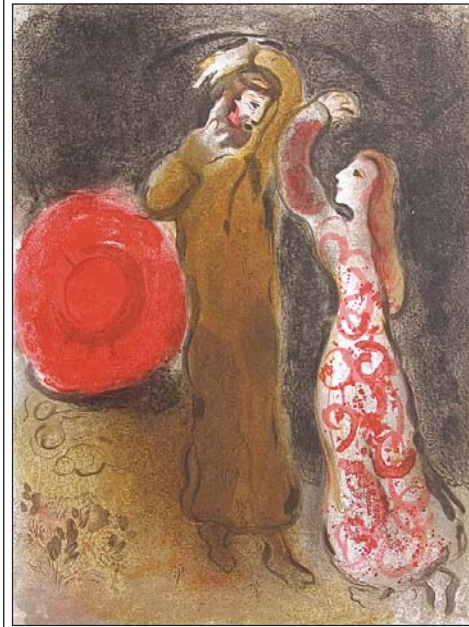

בספריה ע"ש א. שפרן שבבוקרשט התקיימה התכנסות בה יוסד מרכז יהודי להוצאה לאור ולעתונות של הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה, בראשו עתיד לעמוד מנהל יחיד: אלכסנדרו מרינסקו. בכינוס זה

נטלו חלק ונשאו דברים יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה דר' אאורל ויינר, דר' זיוה בלוס, המנהל החדש אלכסנדרו מרינסקו, ודר' הארי קולר. עוד נכחו באירוע אינג' אלברט קופפרברג, דר' אירינה קאזיל, גב' סיביל בן נון, חברי המערכת "המציינות היהודית" וחברי בית ההוצאה לאור "הספר". קבוצת עבודה עתידה להתגבש לשם כינון המרכז ואיוש התפקידים השונים בו. "נעבוד באחדות שכס אל שכס ונצמד קדימה", סיכם דר' אאורל ויינר, יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה.

זמן מתן תורתנו

(אוניברסיטת בוקרשט). כבוד המרצה הציגה בהרצאתה פרשנויות למונחים פנים, צלם ודמות, כמושגים שערכם-סמלי הוא. היות והאל אינו ישות ארצית, הוא נעדר אופי גשמי, ולכן אין יכולים להיות לו פנים. המרצה התעכבה על הביטוי "פנים אל פנים" המופיע בדברי הנבואה בהתייחס לאלוהים, והראתה כי משה היה היחיד אשר זכה להמצא "פנים אל פנים" אל מול האלוהים, בלא מתווכים, מבלי הכיסויים אותם אנו מוצאים בהתייחס לנביאים אחרים שלא יכלו להמצא מעולם במצב זה. אל הנביאים נגלה האל רק בחלומות, בחזיונות הקשורים בנוכחות האלוהית.

כמדי שנה בשנה בערב שבועות, התקיים בבית הכנסת הגדול "תיקון ליל שבועות", אשר כלל תכנית מעניינת שבה יכלו המשתתפים לשמוע הסברים אודות היבטים שונים של היהדות. יושב ראש קהילת בוקרשט מר ארוון שימשנסון בירך את הנוכחים, ואילו מר אדוארד קופפרברג מזכיר מועצת הרבנים ודר' אאורל ויינר נשיא פדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה, נשאו דברים בעניין סמליות החג בעבור כל אומות העולם, שכן בו מדובר במעמד קבלת לוחות הברית. את ההרצאה הראשונה בסדרת ההרצאות בליל שבועות זה, נשאה הגב' דר' פליציה ולדמן, מתאמת מרכז גולדשטיין-גורן ללימודי יהדות באוניברסיטת בוקרשט: השוואה בין שבתאי צבי לאברהם מיגל קארדוזו, משיחי השקר בני המאה השבע עשרה. בהרצאתה סקרה דר' פליציה ולדמן את התנאים ההיסטוריים אשר הוו את הרקע להופעתם של שני משיחי השקר ואת רעיונות התנועות המשיחיות וההשפעות השונות אשר תרמו לעיצוב דמותה של אידאולוגיה זו. "הפירושים המיסטיים של האלף - בית העברי" היה נושאה הנבחר של הרצאתו של הרב דר' רפאל שוחט, מרצה אורח במרכז גולדשטיין גורן ללימודי יהדות. בהרצאה זו הסביר הרב את סמליותו של אותיות האלף - בית העברי, האוצרות בחובו, על פי תורת הקבלה, עוצמה אלוהית והמצטרפות, לעיתים קרובות, לשם אדוני. הרצאה אודות הבטוי "פנים אל פנים" (אל פני האלוהים) המופיע בתורה, נתנה על ידי דר' מדיאה אקסינצ'יק

אירועי זכרון לציון גירוש יהודי צפון טרנסילבניה

אזכרות לזכר גירוש יהודי צפון טרנסילבניה, אשר היתה כבושה בזמנו בידי הונגריה הפשיסטית, התקיימו בקלוז', באורדיאה, בסאטו מארה ובטרגו מורש. בבית הכנסת ע"ש מגורשי קלוז' הנחה את הטקס הדתי מר מ. רונאי, ופרופ' דר' גברילה גולדנר, היועץ הנשיאותי פטר אקשטיין קובץ, הקונסול הכללי של הונגריה דר' זולטן שוץ, סגן ראש העיר קלוז' אטילה לסלאו, והמזכיר הארצי של התכנית לחינוך יהודי "תלמוד תורה" אדי קופפרברג, נשאו דברים לזכר הטרגדיה של המגורשים. בעיר אורדיאה צויין האירוע בבית הכנסת הקטן על ידי נשיא הקהילה אינג' פליקס קופלמן, אשר הזמין את ההסטוריון הבולט פרופ' ויורל פאור, לשאת דברים. הדובר הדגיש בדבריו את המאמצים הגדולים אשר השקיעו השלטונות בביצוע מהיר ככל האפשר של הגירוש, בעת שבה היה כבר ברור אף לילד קטן כי היטלר היה גמור. כמו כן, התייחס הדובר לפאסיביות שבה הגיבה מרבית האוכלוסייה באורדיאה לדרמה של בני עירם, יהודים שתּרמו תרומה נכבדת ומשמעותית להתפתחותה של העיר. את הטקס הדתי הנחה הרב אברהם אהרנפלד. בסאטו מארה נפתחה התערוכה "אלבום אושוויץ. אודותינו, עברינו, בלעדינו". בטקס הפתיחה החגיגי נכחו אישים רשמיים מקומיים, נציגי המרכז לתיעוד השואה ונציגי קרן אוסף הזכרון - שניהם מבודפשט ונשיא הקהילה עו"ד דסאי ניקולאה. בטרגו מורש הוזכרו הרגעים הדרמטיים על ידי נשיא הקהילה מר אלכסנדרו אווש וסגנו, מר תיאודור שוורץ. מאוחר יותר, הודלקו שישה נרות זכרון לזכר ששת מליוני קורבנות השואה הקדושים בידי שישה ניצולים, אנדרטאות ואתרי הנצחה המוקדשים ליהודים המגורשים בערים הרלוונטיות נפקדו ונשאו תפילות לעילוי נשמותיהם. בקלוז' ובאורדיאה הופיעו מקהלות הקהילות וחבורות הכליזמרים בתכנית אמנותית שהלמה את האירועים.

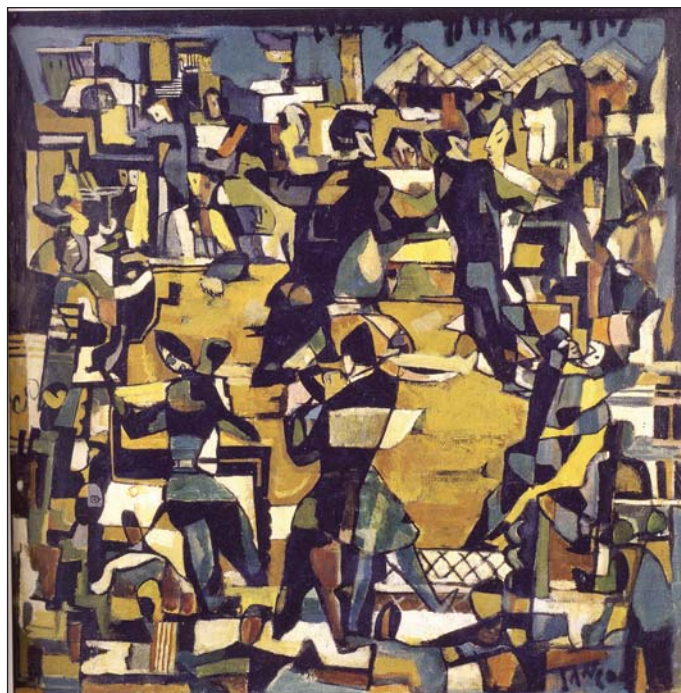
יהודי קלוז' לאורך ההסטוריה

וחוקרים. הנושאים שנדונו התייחסו לתולדות הקהילה היהודית עד לשנת 1918, לאישי מפתח בתחומי המחקר והתרבות בקלוז', להתפתחות מוסדות התרבות היהודיים, לאנטישמיות בחיים האוניברסיטאים בקלוז' בין שתי מלחמות העולם ולשיקומה של הקהילה לאחר השואה. כמו כן הושק הספר "תולדות יהדות קלוז'" מאת פרנצ'סק פאפ והוקרנו שני סרטים תיעודיים בעלי זיקה לנושאים הנדונים: האחד שעוסק בפסל אגון מארק לויט והשני בסגן אלוף העולם בטניס שולחן, פרקס פאנת. בהזדמנות חגיגית זאת העניק יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות ברומניה את אות "ידיד הקהילה היהודית" למר רומאו קוטי, מנהל הטלוויזיה הרומנית קלוז', למר סאנדרו בארדוש, עורך ראשי של המחלקה לאמנויות ולפרופ' טיבורי סאבו זולטן.

ציון 75 שנה לפדרציית הקהילות היהודיות שימש עילה ליוזמה שנקטה הקהילה היהודית בקלוז' לארגון סימפוזיון העוסק בתולדות יהודי העיר ובתפקידם לאורך ההסטוריה. האירוע התקיים בתמיכתם של הפדרציית הקהילות היהודיות והמכון ליהדות ולהסטוריה יהודית. דר' משה כרמילי מאוניברסיטת באבש ברליא ודיקאן פרופ' לאדיסלאו גיאמנד נשאו הרצאות תחת הכותרת "דפים מתולדות יהדות קלוז'". הסימפוזיון נערך ב-26 - 27 למאי, 2011 ואליו התווספו אירועי הזיכרון אשר ציינו 67 שנים לגירוש יהודי קלוז', שהתקיימו ב-29 באותו חודש, בבית הכנסת ע"ש המגורשים בעיר. קהל רב השתתף בסימפוזיון, בתוכו גם שגריר ישראל ברומניה מר דן בן אליעזר, יו"ר הפדרציית הקהילות היהודיות דר' אאורל ויינר, היועץ הנשיאותי מר פטר אקשטיין קובץ, נציגי הקהילות היהודיות בארדאל, פרופסורים אוניברסיטאיים

אוונגארד - הסטוריה והווה

המרכזי של בוקרשט בזרם יחודי זה, מעידים על ההצלחה הגדולה לה היא זכתה, כפי שניתן ללמוד גם מהקהל הרב שפקד אותה עם פתיחתה.

"אוונגארד - הסטוריה והווה" כולל שני אירועים מקבילים המוקדשים לנושא זה: כנס הבינלאומי "בורקשט - ציריך - פריס - תל אביב. אמני האוונגארד הרומנים והיהודים בבמתחם התרבותי הרומני" שהתקיים בבוקרשט ב-26 - 27 במאי 2011, ותערוכה במוזיאון לתולדות יהודים באמסטרדם, בה מוצגות עבודותיהם של אמני אוונגארד יהודים - רומנים אשר נפתחה ב-31 במאי. כנס שנערך בבוקרשט, אשר התכבד בהשתתפותם של אישים רבי חשיבות הן מרומניה והן מחו"ל (אנדרי אוישטאנו, הוריה רומן פטאפביץ', מגדה קרנצ'יק, מאריוקה סטאנצ'ו, פרופ' יון פופ, ג'או שרבן, כריסטין ווגל מציריך, ראדו שטרן מלונזן, ואחרים) הוצגו גורמים מכריעים ומעצבים בלידת האוונגארד, תואר אפייה הסוציו - פוליטי של התנועה והגורמים אשר הובילו להצטרפותם של אמנים יהודיים רבים כל כך לזרם זה, תוך הבלטת הקריטריון האתני בשיפוט האסתטי (אלכסנדרו פלוריאן). כמו כן הוצגו יצירותיהם של אמני אוונגארד שונים, ביניהם: מ. ה. מקסי, מרסל ינקו, פול צילאן ואחרים. במספר הרצאות היתה התייחסות לנושא הבחירה הפוליטית של האמנים, גורלם המר של אחדים מהם והטראומות שבעקבות השואה אשר אף הובילו כמה מהם להתאבדות. אל "האמנים היהודים - רומנים החוזרים אל המערב", מתייחסת התערוכה הגדולה באמסטרדם, המאגדת 80 יצירות של אמני אוונגארד יהודים - רומנים. התערוכה מתחקה אחר תולדות התופעה, ובולט בה תפקידו המעורר השראה של מבקר האמנות ראדו שטרן אשר שכנע את ראשי המוזיאון לתולדות היהודים באמסטרדם להפיק תערוכה זו. הערכת העיתונות ההולנדית, תכנית קטלוג התערוכה המציג בפני הקהל ההולנדי את תופעת האוונגארד ואת תפקידה

ZAI FREILĂH!

Fii vesel!

O pagină de arta și de meseria divertimentului

Seleționer unic: OCTAVIAN SAVA

TIMPURI GRELE

Chiar în anii cumpliți ai fascismului, evreii n-au uitat să și zâmbească

CONVORBIRE TELEFONICĂ

- Alo, casa Goldenberg?
- Da!
- Ce faci, Godenberg?
- Bine!
- Pardon, am greșit numărul!

NAȚIONALITATEA

La Amsterdam, în Olanda, ca și în alte țări ocupate de hitleriști, era interzisă angajarea de funcționari evrei. Șmilovici, care nu fusese încă deportat, dar murea de foame, își încearcă norocul la o întreprindere.

- Ce știi să faci?
- Mă pricep la contabilitate.
- De ce naționalitate ești?
- Sunt patagonez.
- Bravo. Mai avem un funcționar patagonez. Să vedem cum vă înțelegeți între voi.

E chemat cel de al doilea funcționar. Se măsoară ei din privire, dar tac.

- Ei hai, nu începeți să vorbiți patagonește?

Transpirat de emoție, Șmilovici îndrăznește:

- *Kiș mih in t...*
- La care celălalt patagonez îi răspunde:
- *Di mih!*

NIMIC DESPRE JAPONEZI

În 1938, Carol al II-lea numește guvernul Goga-Cuza. Se emit și primele legi curat antisemite. Printre acestea, interdicția ca evreii să aibă personal de serviciu creștini.

Și totuși legea n-a prea fost respectată. Prin bună înțelegere, câte o bucatăreasă, o bonă, un portar acceptau să rămână angajații unui Goldenberg sau Iticsohn.

Și totuși patronii au luat hotărârea să evite de a vorbi în fața personalului despre situația evreilor. Și atunci vorbeau de "japonezi". Că japonezii au fost luați la curățatul zăpezii, că japonezii sunt obligați să dea nu știu câte plăpumi și pături, că niște japonezi au fost deportați... Treaba mergea perfect până când, într-o zi, s-a sunat la ușă. Mărioara s-a dus să deschidă și s-a întors spunând:

"- Domnu' vă caută doi japonezi de la Centrală!"

APROPO DE „TITANIC”

Ionescu era un antisemit iremediabil. De toate nenorocirile erau de vină evreii. Undeva a izbucnit un incendiu – sigur, evreii l-au aprins. Altundeva un copil s-a îmbolnăvit – e clar, evreii i-au băgat un microb în mâncare etc. etc. Exasperat, Goldenberg îl întreabă:

- Dar poți să-mi spui ce rău ți-au făcut evreii?
- Sigur, ce crezi că era ăla, Aisberg, care a scufundat „Titanicul”?

CA TATĂL ...

Bătrânul Zelinski era un vajnic agitator antisemit. Fiul său, Corneliu, a urmat aceeași cale încă din vremea studenției. Iar un epigramist, care semna F. Lobodă, le-a adresat următoarea epigramă:

*Ca tatăl, născut din ură,
Așa și fiul, azi student,
Tatăl și fiul, ca-n scriptură,
Doar Sfântul Duh le e absent.*

D'ALE LUI PRIBEAGU

În care se dovedește că evreii, dincolo de durerile lor, știu să participe din plin și la durerile țării.

ANULUI CARE SE DUCE, 1940

Te-or înscrie cronicarii vremilor cu slove roșii

*Și-amintindu-te-și vor face cruce Babele și Moșii,
An, ce ne-ai hrănit cu doruri,
Cu speranțe,
Cu imagini,
Și-ai înscris în cartea vieții cea mai tristă*

Dintre pagini.

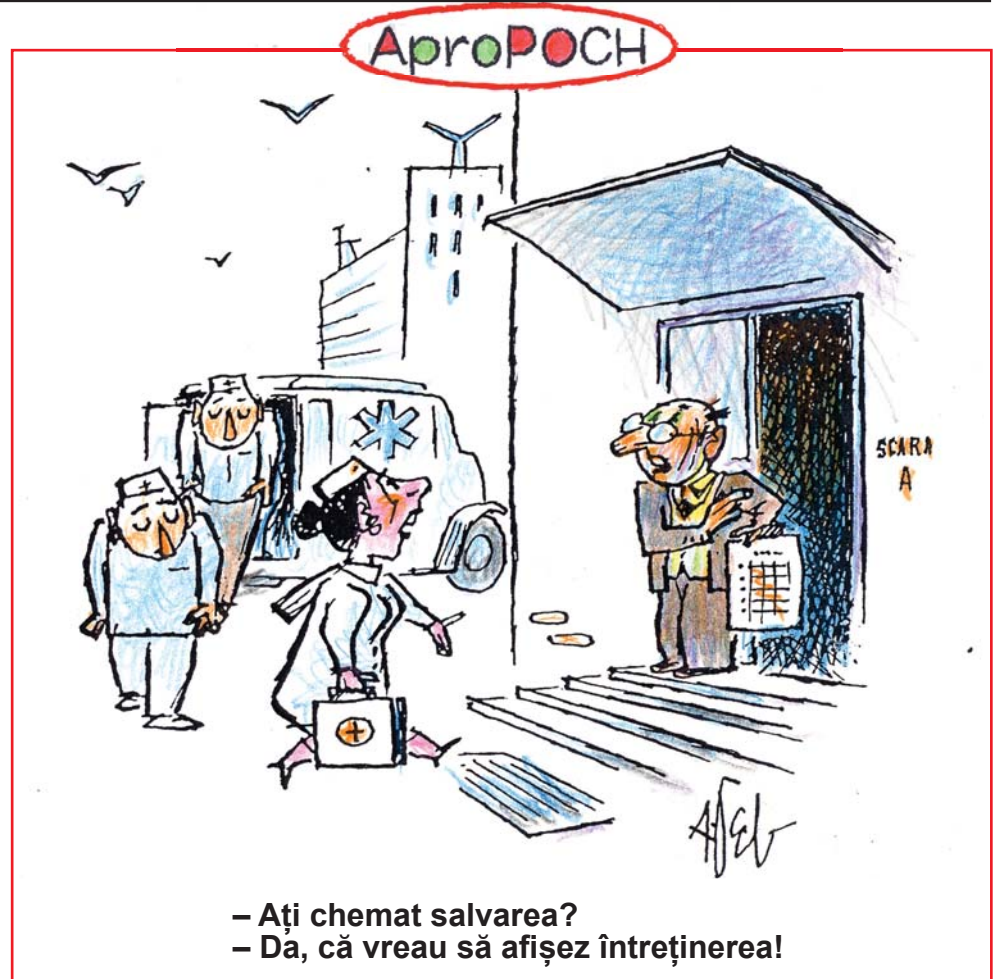
N-ar să-ți ierte niciodată Nistrul,

*Tisa și Carpații
Că ne-ai pângărit frumosul,
Că ne-ai despuiat de grații
Și-o să plângă-n veci stejarii
Că ne-ai dat în loc de visuri Vitregia
Și barbarii.*

*Se vor rușina amarnic cei cu pieptul de aramă
C-ai ținut în Sfatul Țării patrioți de panoramă,
Că se-nsângera văzduhul, peste-a Dunării hermină*

*An,
Ce-ai zămislit diurne
Și miniștri de duzină.*

*Vor tânji în temple preoți cu odăjdii îndoliate
Și vor cuvânta de-a pururi blesteme necuvântate,*

**- Ați chemat salvarea?
- Da, că vreau să afixez întreținerea!**

*Și vor suspina în noapte, cerul, stelele și luna
An ce-ai împietrit în jețuri, crima, jaful
Și minciuna!*

*De aceea, an nemernic, an înscris cu slove roșii
Până să te-njur ca omul sau să-ți pomenesc Strămoșii,
Ți-oi deschide ușa largă și ferestrele-amândouă
Să te duci precum s-ar zice: opt și cu a brânzei nouă.*

Iar la Barașeum, ANIA BOGOSLAVA cânta ca o prorocire a celor ce se vor întâmpla, chiar dacă nu se întâmplaseră încă.

SPERIEȚOAREA

Versuri : E. Mirea și N. Kanner.
Muzica : E. Roman

*Sunt manechin doar din cărpe și paie,
Dar nu mi-e frică de vânturi sau ploaie*

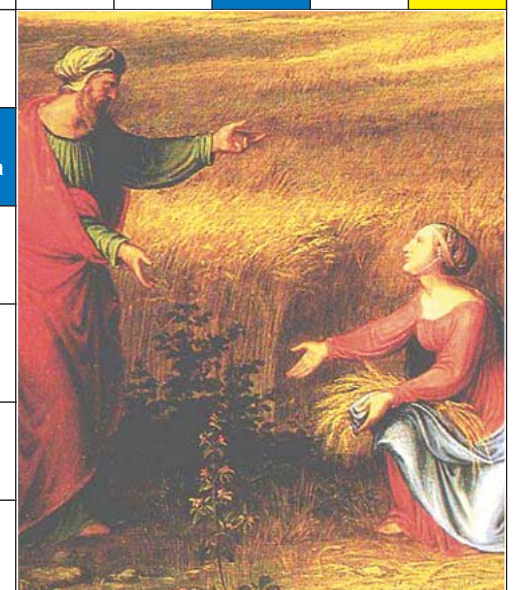
*Căci ele trec și îmi cântă-n ureche:
fășșș*

*Cad neîncetat fulgii mici de zăpadă
Și se-aștern peste mine grămadă
Să mă ferească de crivăț când cântă:
fășșș*

*Și se duc ca vântul Ocolind pământul
Cu un pai din mine-n ciocul lor
Și mi-l poartă sus în zbor.
Păsărică mică,
Pentru ce ți-e frică?
Și mă ocolești în drumul tău,
Nu sunt om ca să-ți fac rău.
Dacă nu m-ai ocoli
Și de om te-aș feri
Și la pieptul meu de paie calde
Te-aș adăposti.
Dar se duc ca vântul Ocolind pământul
Cu un pai din mine-n ciocul lor
Și mi-l poartă sus în zbor.*

INTEGRAME IUDAICE de COSMIN MIUȚE

Program	Individ	60 de minute		b
Edil	Copiat	Urbe		Avantaj
		Continent		Tocit
				În patulă!
				În povăț!
În ramă!		1		
Conductă Expediată		Etaj între etaje		
				Șerban Huidu
	În steag!			
	Soldat			
			A se deplasa	
a				
Vedetă				
		În cunună!		
		În cabană!		
În câștig!				
Priceput				
A seca				

Completând corect integrama veți obține denumirea unei sărbători evreiești (1) și prenumele personajelor din fotografie (a și b) Dezlegarea integranei din numărul trecut, pe raster, NATALIE PORTMAN

GASTRONOMICA

Vinete cu parmezan

Ingrediente: *trei vinete mari, tăiate felii în lungime, câte patru bucăți din fiecare, sare, jumătate de ceașcă cu făină, trei ouă bătute ușor, un sfert de ceșcuță de pătrunjel mărunțit, două lingurițe de busuioc proaspăt, o ceașcă și jumătate pesmet, o ceașcă sos de roșii, 24 de felii de brânză mozzarella (opțional), jumătate de ceașcă de parmezan, ulei de măsline pentru prăjit, sare și piper.*

Preparare: Feliile de vinete se sărează și se lasă să stea o oră ca să se scurgă apa. Se spală apoi și se usucă. În trei vase separate se pun făina, ouăle și pesmetul cu verdețurile. Se încălzește uleiul

și se trec feliile de vinete prin făină, ouă și pesmet, se prăjesc până capătă o culoare aurie; se scot și se așază pe șervețele de hârtie, se sărează și se pipărează. Se pun șase felii de vinete într-un alt vas, se stropește fiecare cu trei lingurițe de sos de roșii, se așază pe ele câte o felie de mozzarella (opțional) și frunze de busuioc, apoi se presară cu parmezan. Feliile de vinete se pun una peste alta, apoi se introduc în cuptor și se țin 15 minute, până când brânza se topește. Se servesc cu salată verde, verdețuri proaspete și cu puțin ulei de măsline. (E.G.)

Yasmina Reza și privirea ei ironică

Yasmina Reza s-a născut la Paris, în ziua Taurului și de Ziua Muncii. În venele acestei autoare (al cărei chip prelung îmi amintește de Cher) curge sângele unor evrei veniți din Iran – via Rusia (tatăl) și Ungaria (mama). După studii universitare și Școala „Jacques Lecoq” – Yasmina Reza a devenit actriță și regizoare. Vocații repede părăsire pentru scrierea de povestiri, romane și mai ales teatru. În 1987 lua Premiul Molière, pentru „Conversație după înmormântare”. Au urmat: „Trecând prin iarnă” (1990), „Trei versiuni ale vieții” (2000), „O piesă spaniolă” (2004).

Vârful afirmării sale internaționale (adevărată țâșnire pe verticală!) a fost asigurat de „Artă” (1994), jucat pe mai multe continente. O piesă care are ca pretext reacțiile stărnite de achiziția (de către un anume Serge) a unei picturi; gest surprinzător ce amenință să strice o prietenie veche de 15 ani. Căci privind tabloul (foarte – poate prea mare, foarte – poate prea scump și... complet alb!), Marc își manifestă dezaprobarea și chiar disprețul pentru ceea ce i se pare un act de veleitarism și snobism.

Tensiune care îl pune în situație neplăcută și pe Yvan, al treilea amic, acesta mai oscilant (mai obsedat de probleme de familie și de job).

Auzim opinii mai elitiste și altele mai populiste. Miza piesei nu e una de valorizări estetice, ci de dezvăluiri morale: jocul comportamentelor, al determinismelor sociale; presiunile mentalităților moștenite; sondarea unor reacții ce țin de suficiență și obtuzitate versus snobism, opinie – versus edict, franchețe versus ipocrizie (sau minciună). Dar ceea ce a cucerit publicul au fost mai ales caratele de spirit ale dialogului, umorul fin, ironia tăioasă a Yasminei Reza. Calități de care vă puteți convinge și singuri, urmărindu-i la *Bulandra* pe *Vlad Zamfirescu*, *Șerban Pavlu* și *Gheorghe Ifrim* – în regia lui *Cristi Juncu*.

Recent, Teatrul „Nottara” ne-a invitat la premiera de „*Omul hazardului*” (text din 1995). Suntem în trenul ce gonește dinspre Paris spre Frankfurt... În același compartiment, pe banchete

opuse: un bărbat și o femeie. El este un faimos scriitor. Ea – o veche și subtilă cititoare, cu ultimul lui roman în geantă. Cei doi sunt tăcuți și par a se ignora. Ceea ce nu este adevărat...

„*Omul hazardului*” este în cele din urmă o poveste de dragoste, povestea întâlnirii târzii (dar necesare și, poate, providențiale) dintre doi oameni. Centrul de greutate al piesei este însă dezvăluirea universului celor doi. Dezvăluire pentru care Yasmina Reza apelează la procedeul ei favorit (și excesiv folosit): monologul interior, ce glisează din prezent în trecut (nu prea

Yasmina Reza

„organic”), ce spune povești ce ies una din alta ca păpușile rusești, ce înlănțuie referințe la personaje ce intră și ies din text ca dintr-o carte de telefon, ce deraiază de la un subiect, și mai ales, de la o obsesie la alta. O sofisticare (preluată din romanul modern, de la Joyce încoace) care nu părăsește calitatea dramatică și nici spectatorilor – ce pot avea legitime reacții de sațietate și plictiseală. Vă recomand totuși spectacolul de la „Nottara”, în regia aceluiași *Cristian Juncu*, care salvează tot ceea ce se poate salva – prin proiecții cinematografice, prin decor și, mai ales, prin excelente interpretări, sensibile și inteligente, ale lui *Catrinel Dumitrescu* și *Emil Hossu*.

Mai bună (deși mai simplă și fără pretenții) este „*Doamne, ce măcel!*”, piesa din 2006 pusă în scenă la *Teatrul de Comedie* de către *Lucian Giurghes-*

cu și interpretată cu profesionalism și har de către *Tania Popa* – *Delia Nartea*, *Marius Drogeanu*, *Al Conovaru* și *Teodora Stanciu*.

... Michel Houllie și soarta sa Veronique, doi burghezi pașnici din clasa de mijloc, se pregătesc să primească o vizită simandicoasă și cu probleme. Le vin în casă avocatul Alain Reille și soția sa Anette, adică părinții băiatului care, la școală, i-a spart doi dinți fiului lor, Bruno, (când – atenție! – acesta încercase să intre în gașca lui Reille!?) Gazdele urmăresc o împăcare – „reparație morală” (care să facă uitată nu doar agresiunea ci și ideea de „discriminare”). Totul începe cu politețuri de circumstanță, cu un dialog convențional, pe o aleasă muzică de fond, și cu o tratare specială (prăjitura „Kalafucis”, după o rețetă degustată de Veronique, cea pasionată de etnologie, în Creta!). Gazdele nu exteriorizează complexe sociale (deși un decalaj există și se manifestă!). Avocatul Reille e dependent de telefonul celular și, reiese, nu ezită să apere energic o companie farmaceutică, acuzată că produce medicamente nocive. Soția sa, mai distantă, face – fără a fi decât superficială – pe distinsa. Pe de altă parte, Veronique, care scrie o carte despre genocidul de la Darfour și se visează o justițiară la scară mondială este urmărită, acaparată de ideea de dreptate...

Treptat, sub presiunea prejudecăților, a ideilor fixe, a complexelor și, mai ales, a unor irepresibile reacții primare – praful se alege de toate intențiile nobile. Cu toții își dau arama pe față: alienare, obsesia lui a avea și a domina, ipocrizie, veleitarism, mofturi și ifose. Și, mai ales, cu toții (mai puțin bunul Michel) relevă un mare potențial de violență. O violență care, evident, se transmite (amplificat) de la generația părinților la cea a copiilor! O violență care învâluie în ironie tăioasă pretenția bieteii Veronique de a fi conștiința vie și trează a discriminărilor politice, etnice, rasiale și religioase. O violență care, vai, pune sub semnul întrebării rolul pe care omul european îl poate juca în pacificarea și „liniștirea” lumii noastre, bântuite de atâtea tensiuni și crize.

NATALIA STANCU

Numai 40 la sută din evrei trăiesc în Israel

Majoritatea evreilor din lume nu trăiesc în Israel, arată un studiu demografic publicat recent. În prezent, 13,3 milioane de evrei trăiesc în 100 de țări, dar numai 41% dintre ei au ales ca reședință Israelul. Un procent similar de 40% trăiesc în Statele Unite, dar experții consideră că această situație s-ar putea schimba în viitorii 20 de ani, când majoritatea evreilor din lume vor trăi în Israel.

Studiul, întreprins în ultimii ani, arată de asemenea o creștere permanentă a căsătoriilor mixte și a asimilării evreilor din diferite țări și faptul că identificarea lor cu Israelul se reduce în permanență.

Profesorul Sergio della Pergola, un expert în demografia evreiască și șeful Catedrei relațiilor dintre Israel și evreii din Diaspora, de la Universitatea Ebraică din Ierusalim, menționează că există o diferență între diferitele comunități evreiești din lume. În prezent, rata cea mai ridicată a căsătoriilor mixte se înregistrează în fostele republici ale Uniunii Sovietice, unde peste 75% din evrei se căsătoresc cu neevrei. În Statele Unite această rată se apropie de 55%, în Anglia și Franța este de peste 40%, în Canada - de 35%, în Australia - de 25% și în Mexic - de 10%. Pergola consideră că această situație se datorează lipsei educației evreiești și apropierea de alte culturi. El subliniază că în ciuda acestui fapt, în fiecare comunitate evreiască din Diaspora se află mulți evrei care își mențin credința și legăturile cu iudaismul. Multe organizații evreiești acționează în această direcție, între care Habad, care se află pretutindeni în lume, Joint, mișcarea conservativă și mișcarea reformistă care sunt eficiente în Europa răsăriteană și în America Latină, împreună cu prezența Shas, a Agenției Evreiești și a altor organizații evreiești.

Sergio Della Pergola consideră că nu există pericolul dispariției unor întregi comunități evreiești în unele țări. „Prezența evreilor în unele țări este o reflecție a istoriei, evreii fiind prezenți în același loc în trecut, dar sunt afectați de elemente politice, sociale și economice care creează condiții pozitive și negative pentru colectivitatea evreiască”.

„Evreii sunt în general membri bine educați ai societății și necesită un cadru adecvat în mijlocul căruia să trăiască. Asta explică de ce marea majoritate a evreilor locuiesc în 38 din cele mai dezvoltate țări ale lumii, inclusiv Israelul, care ocupă locul 23. Diferențele schimbări în infrastructura statelor vor conduce și la schimbări în harta geografică a evreilor în lume”, conchide profesorul Sergio Della Pergola.

(Din „Jurnalul săptămânii” – nr. 231 – 26.05.2011)

Un mare precursor al postmodernismului românesc

Seria de *Opere* a lui Radu Cosașu continuă, la Editura Polirom, cu volumul al IV-lea, intitulat *Supraviețuirile. I. Rămășițele mele mic-burgheze. II. Armata mea de cavalerie*. Ca și primele trei volume ale seriei, și cel de-al patrulea este, concomitent, un regal și o revelație.

Un regal, pentru că avem ocazia să savurăm din nou atât de particulara literatură a lui Radu Cosașu, scriitor care, rămânând fidel generației alături de care a pășit în literatură – și a cărei memorie o evocă și o apără –, și-a creat, totuși, un stil personal, care îl deosebește de oricare dintre colegii săi. Recunoști o pagină de Cosașu de la primele rânduri și, odată începute aceste rânduri,

nu mai lași cartea din mână până când nu o termini. Autorul scrie cu o pasiune devotată pentru literatură și pentru limba română, iar această pasiune trece în pagină și îl cuprinde și pe cititor, Cosașu reușind performanța de a scrie într-un asemenea mod despre întâmplările de zi cu zi („supraviețuirile” sale), încât cititorul să le parcurgă cu pasiunea cu care citește un roman polițist.

Dar *Opere IV* este și o revelație, căci întărește ceea ce *Opere III* doar sugera: și anume, că ne aflăm în prezența unui mare precursor al postmodernismului în literatura română. Radu Cosașu se deosebește de prozatorii generației '60 nu numai prin stil, ci și prin poetică, prin *codul literar* în care își

inserează opera. În plină resurrecție a modernismului, el a renunțat la „stilul înalt”, la proza parabolică și/sau fantastică și la denunțarea politicului, deși stilul său trădează o splendidă cultură literară, proiecții fantastice se strecoară în pagină, iar politicul este prezent la tot pasul. Însă Radu Cosașu face din carte o *existentă*, scriind *cu propriul sine*: nu numai cu propriile-i teme și fantasme ori cu cultura sa literară, ci și cu întâmplările cotidiene, cu spaimele și curajul domestic, cu clivajele și rupturile interioare provocate, mai toate, de o opțiune juvenilă pentru mișcarea de stânga.

Înalta moralitate a prozei lui Cosașu constă în faptul că autorul nu justifică și

nu se justifică, nu acuză și nu-și pune cenușă în cap. Opțiunea de tinerețe pentru ideologia comunistă este „vânată” de prozator, prin interstițiile conștiinței sale de scriitor, spre a fi *înțeleasă*, între revolta adolescentină împotriva tatălui – exponent al burgheziei românești interbelice –, oroarea față de crimele nazismului (cu varianta locală a legionarismului și dictaturii antonesciene) și tinereasca sete de dreptate socială. Cosașu nu se disculpă și nu disculpă pe nimeni, dar face ceva mult mai important: ne ajută, prin auto-analiza pe care ne-o oferă, să ieșim de sub zodia sterilei imprecății colective și să intrăm sub cea, mult mai fertilă, a înțelegerii mecanismelor implacabile ale unei epoci.

RĂZVAN VONCU
* RADU COSAȘU – *Opere IV. I. Rămășițele mele mic-burgheze. II. Armata mea de cavalerie*, prefață de Paul Cernat, Editura Polirom, București, 2011.

Prețul unui abonament pe un an este de 30 lei. Abonamentele pentru cititorii din provincie se vor face la comunitățile evreiești din localitatea respectivă. Pentru cei din București – la sediul F.C.E.R. din str. Sfânta Vineri nr. 9 – 11, cod poștal 030202. Abonamentele se mai pot achita și prin mandate poștale fie pe adresa F.C.E.R. – la oficiile poștale din localitate, fie în conturile: BCR 2511. A01.01195275.0074.ROL.1 RO51RNCB0074011952750001 (LEI), 2511.A01.0.1195275.0074.USD.5 RO40RNCB0074011952750005 (USD), 2511.A01.0.1195275.0074.EUR.3 RO94RNCB0074011952750003 (EURO), sau LEUMI BANK 1080.25110.1.N-0090989.RON.01 RO89DAFB108000090989RO02 (LEI), 1080.25110.1.N-0090989.USD.01 RO06DAFB108000090989US02 (USD), 1080.25110.1.N-0090989.EUR.01 RO46DAFB108000090989EU02 (EURO). Pentru EUROPA, un abonament pe un an costă 45 de euro (cu toate taxele incluse). Pentru EXTRA EUROPA, un abonament costă 95 de dolari USA (cu toate taxele incluse). Pentru Israel, un abonament pe un an costă 40 de dolari USA.

REALITATEA EVREIASCĂ

REDACȚIA: București, str. Popa Nan, nr. 70
Tel./fax: 021-322.75.60
www.fcer.jewish.ro
realitateevreiasca@gmail.com
dr.aurelstorin@gmail.com

Serie nouă a REVISTEI CULTULUI MOZAIC
Fondată în 1956
de Șef-Rabin dr. Moses Rosen

Redactor-șef:
ALEXANDRU MARINESCU
Redactor principal și editorialist
de număr: IULIA DELEANU

Consilier editorial onorific:
DOREL DORIAN

Secretar general de redacție:
ELENA MARINESCU

Redactori: ANDREI BANC
LUCIANA FRIEDMANN
EVA GALAMBOS

BORIS M. MEHR
Corectură: MIHAELA OBERSCHI
Fotoreporter: SANDU CĂLȚIA
Traducători:
Ebraică: SARIT BLONDER
Ing. B. TERCATIN (Israel)
Engleză: SANDA LEPOIEV
Relații, administrator: MIHAIL TUNSOIU
Telefon: 021-314.96.90

Contabil: MIHAELA ZADOINA
DTP: GABRIEL IONESCU (0726-221191)
COSMIN MIUȚE

Tiparul: SC SIMPLU PRINT SRL
GHEȚA ROBERT (0743-027955)

Potrivit art. 206 C.P., responsabilitatea juridică pentru conținutul fiecărui text aparține autorului. Redacția nu împărtășește în mod obligatoriu punctele de vedere exprimate în articolele semnate de colaboratori. Redacția nu primește spre publicare decât articole scrise cu diacritice.